Αριθ. αυ. 132902

ΝΕΟΛΟΓΟΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
Π. Α. Ζ.

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Διευθυντής Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΤΟΜΟΣ Α'. — ΤΕΥΧΗ 1 — 52

1891—1892.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπόλιτη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1892.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΝΕΟΛΟΓΟΥ.

ΕΤΟΣ Α' ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, τῇ 16 Αὐγούστου 1892. ΑΡΙΘ. 43.

ΝΕΟΛΟΓΟΥ
ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑΙ
ΛΥΚΕΙΟΥ ΤΟΥ "ΝΕΟΛΟΓΟΥ"

Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐτησία .	ψυ. χρ.	40
Ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ	Μετ.	10
Ἐν Ἑλλάδι, Αἰγύπτῳ καὶ Ἑλβετίᾳ	Ψυ. χρ.	70
Ἐν Ρωσσίᾳ	Ρουβ.	95

Ἐξάμηνοι τιμῶνται ἡμίσειαι.

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑΙ
ΛΥΚΕΥ ΤΟΥ "ΝΕΟΛΟΓΟΥ"

Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐτησία .	Μετ.	4
Ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ »	Μετ.	1
Ἐκτὸς τῆς Τουρκίας »	Ψυ. χρ.	95

Αἱ συνδρομαὶ ἐκφέρονται.

Ἕκαστον φύλλον τιμᾶται γροσίων Δύο (2).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Πολιτικὴ Ἐπιθεώρησις.—(Ἐρνέστου Κουρτίου) Ἡ Ἑλληνικὴ Ἱστορία (Μεταφραζομένη ὑπὸ Μ. Ε. Μιχαλοπούλου).—**Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους.**—**Τί ἤθελα** (ποίημα).—**Ποικίλα.**—**Γνῶμαι σοφῶν.**—**Γεωγραφικὰ** (Εὔξεινος Πόντος).—**Ὁ Πάγειρος.**—**Ὁ Ρουσσὼ περὶ μονογαμίας.**—**Θωμᾶς Κοὶκ** (βιογραφία).—**Ὁ Ραψῳδὸς** (διήγημα).

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἡ γενικὴ ἐν Εὐρώπῃ πολιτικὴ διέρχεται ἡσυχίας ἐποχὴν ἕνεκα τῆς παύσεως τῶν κοινοβουλευτικῶν ἐργασιῶν ἐν τοῖς συνταγματικῶς διοικουμένοις κράτεσι τῆς Εὐρώπης, τῆς παρασχούσης εὐκαιρίαν εἰς τοὺς διευθύνοντας τὰ πράγματα τῶν κρατῶν τούτων ν' ἀνιζητήσωσιν ἀνάπαυλαν καὶ ἀνακούφισιν ἀπὸ τῶν δεινεκῶν αὐτῶν μόχθων, οὓς συνεπάγεται ἥ τε μέριμνα καὶ τὸ καθῆκον τοῦ ἐξευρεῖν τὰ κατάλληλα εἰς τὴν εὐημερίαν τῶν οἰκείων χωρῶν μέτρα. Ἀλλὰ καὶ αἱ ἀλλεπάλληλοι ἐπισκήπτουσαι θεομηνίαι, σφόδρα ταράσσουσαι τὰ κύκλα τῶν κυβερνώντων, ἀπείργουσιν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ μεριμνῆσαι περὶ τῆς καθόλου πολιτικῆς καὶ ἐξαναγκάζουσιν ἐν μέσῳ τῆς θυμηδίας, ἣν προσκομίζουσιν αὐτοῖς τὰ πολλὰ καὶ ποικίλα ἐντρυφήματα ἐν ταῖς ἐαρινᾶις καὶ ὡραίαις ἅμα ἐξοχαῖς, νὰ συζητῶσιν ὁποῖα τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς πρόληψιν τῶν διαστάσεων τῶν θεομηνιῶν καὶ ἀποσόβησιν τοῦ κινδύνου φοβερωτέρων δεινῶν. Ἐν Ρωσσίᾳ ἡ χολέρα παρὰ τὴν διαθρυλουμένην ἐφεύρεσιν θεραπείας διὰ τοῦ δαμαλισμοῦ κατὰ τὸ σύστημα τοῦ περιωνύμου Πάστερ ἐξακολουθεῖ ποιουμένη θραῦσιν μεθ' ὅλον τὸν ἥπιον αὐτῆς χαρακτῆρα. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ ὀστρακιὰ ἐμβάλλει εἰς μεγάλους φόβους τοὺς κυβερνήτας, ἀγνοοῦντας ὁποῖον τὸ πρακτέον πρὸς τελεσφόρον καταπολέμησιν τοῦ νοσήματος, οὗ ἄπειρα τὰ θύματα ὑπάρχουσιν. Ἐν Γερμανίᾳ, Αὐστρίᾳ, Γαλλίᾳ οἱ καύσωνες τοσοῦτον ὑπερβολικοὶ κατήντησαν, ὥστε ἡ ἡλίασις ποιεῖται οὐ μικρὰν θραῦσιν καὶ ἐπιβάλλει τὴν ἀναστολὴν τῶν θερινῶν στρατιωτικῶν γυμνασίων, τῶν στρατευμάτων ἀναγκαζομένων νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰ καταλύματα αὐτῶν διὰ νυκτερινῶν πορειῶν. Πάντα ταῦτα μεγάλως συμβάλλονται εἰς τὴν ἐλάττωσιν τῆς κινήσεως τῆς πολιτικῆς μηχανῆς καί, εἰμὴ ὑπῆρχεν ἡ ἐν Ἀγγλίᾳ μεταβολή, τὸ πολιτικὸν τῆς Δύσεως ζατρίκιον θὰ εὑρίσκετο ἐν ἀδρανείᾳ, ὁ δ' εὐρωπαϊκὸς τύπος θὰ ἠρέσκετο γράφων περὶ ζητημάτων δευτερευόντων μὲν ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς τριπλῆς συμμαχίας, ἀλλὰ μεγάλην ἐχόντων σημασίαν ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἐν Ρωσσίᾳ διπλωματίας, βλεπούσης τὰς συμμάχους δυνάμεις νομιμοποιούσας οὕτως εἰπεῖν τὴν ἀθέτησιν τῆς βερολινείου συνθήκης καὶ ἐξακολουθούσας τὴν ὑπερόψισιν ἐθνῶν, νεωστὶ ἀνακυψάντων διὰ ξένου αἵματος, ἐπὶ βλάβῃ ἑτέρων, ὧν καὶ ἡ ἐλαχίστη κίνησις προυκάλει τὸν βρόμον τοῦ ἐν Βερολίνῳ Διὸς καὶ ἀπετέλει τὸ κύριον θέμα σοβαρῶν ἄρθρων τῆς **Βορειογερμανικῆς,** ἐπισειούσης τὸ φάσμα τῆς συνταράξεως τῶν τριακοσίων ἑκατομμυρίων τῆς Εὐρώπης. Καὶ ἀληθῶς τὸ μόνον ὑπὸ συζήτησιν σπουδαῖον θέμα εἶναι ἡ πτῶσις τοῦ μαρκησίου Σαλισβουρῆ καὶ ἡ εἰς τὴν ἐξουσίαν ἄνοδος τοῦ Γλάδστωνος, ἐξ ἧς πολλὰ προσδοκῶνται ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ ἡνωμένου βασιλείου ὡς καὶ ὑπὸ τὴν τῆς ἐσωτερικῆς. Ἐπὶ τῆς εἰς τὴν ἐξουσίαν ἀνόδου τοῦ ὑλοτόμου τοῦ Χάβαρδεν πολλοὶ ἐλπίζουσιν ἐπὶ σπουδαίαν μεταβολὴν τῆς τέως ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς μεγάλης Βρετανίας, τῆς ἀπολιξάσης εἰς τὴν δυσαρέσκειαν τῶν πλείστων τῆς Εὐρώπης δυνάμεων, μεγάλων τε καὶ μικρῶν, ἕνεκεν ἀσημάντων ὅλως ζητημάτων, ὧν ἡ ἐξέλιξις ἀπέβη ἐπιβλαβὴς τῇ Ἀγγλίᾳ ἡ καὶ ταπεινωτικὴ καὶ συνεπήγαγε τὴν ἐν δαιτιτικοῖς δικαστηρίοις ἀντιπαράστασιν τῆς μεγάλης Βρετανίας πρὸς τὴν Πορτογαλίαν καὶ τὴν δικαίαν ἀγανάκτησιν τῆς πλειονοψηφίας τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τύπου. Καὶ πρῶτον προσδοκᾶται αἰσία διεξαγωγὴ τοῦ ἀφγανικοῦ ζητήματος, ὅπερ ἐκτραχυνόμενον βαθμηδὸν μετὰ τὰ τελευταῖα ἐν Παμείρῳ γεγονότα, τὰ ἀπολήξαντα εἰς τὸν παρ' ἀφγανοῦ ἀρχηγοῦ φόνον ρώσσου ἀξιωματικοῦ καὶ τὰ ὑπενθυμίζοντα τὰ ἐν Πεντσὲχ γενόμενα, δύναται νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν τῆς Ρωσσίας ἐνέργειαν καὶ νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν πάλην τῶν δύο τούτων μεγάλων κρατῶν εἰς τὰς ἀπεράντους πεδιάδας τῆς μέσης Ρωσσίας, ὅπου ἡ φάλαινα δυσχερῶς δύναται ν' ἀντιπαλαίσῃ πρὸς τὸν ἐλέφαντα καὶ νὰ περιορίσῃ τὸν ἀκάθεκτον αὐτοῦ πρὸς νότον ὁρμήν. Εἶτα ἐλπίζεται αἰσία διαρρύθμισις τοῦ μαροκινοῦ ζητήματος, ἄτε τοῦ κ. Γλάδστωνος ἀποφεύγοντος νὰ παρατείνῃ ἐσαεὶ ζήτημα, δυσαρεστοῦν τῇ Γαλλίᾳ, πρὸς ἣν ὁ νέος τῆς Ἀγγλίας πρωθυπουργὸς μεγάλην αἰσθάνεται

συμπάθειαν, οἵτινες, ἀμβλυωπῶν πρὸ εἰκοσαετίας καὶ ἐπέκεινα, ἀπαθῆς διατέλει θεατὴς εἰς τὰ δεινὰ τῆς γείτονος χώρας παθήματα καὶ ἐκώφευεν εἰς τὰς ἱκεσίας τοῦ μεγάλου τῆς Γαλλίας πολίτου, ζητοῦντος προστασίαν καὶ ἐπέμβασιν ὑπὲρ τῆς τλήμονος πατρίδος· ἀλλὰ καὶ τὴν πρὸς τὴν Ἱσπανίαν διαφωνίαν ἀποφεύγων εὔλογον κρίνει *τὴν αἰσίαν διεξαγωγὴν τοῦ ζητήματος* καὶ τὴν ἀποσόβησιν τῶν ἐκ τῆς παρατάσεως αὐτοῦ ἀπορρεόντων δεινῶν κινδύνων, οἵτινες τοσούτῳ ἀπειλητικώτεροι τυγχάνουσιν, ὅσῳ τὴν ἐν *Μαρόκῳ πολιτείαν* τῆς μεγάλης Βρετανίας κατέχουσιν ἅπασαι αἱ δυνάμεις ἕνεκα τῆς ἐκτραχύνσεως τῶν πραγμάτων διὰ τῆς ἐχθρικῆς τῶν ἰθαγενῶν πολιτείας ἐναντίον τῶν Εὐρωπαίων. Ἀνομολογητέον ὅμως ὅτι αἱ ἐλπίδες τῶν φρονούντων ὅτι ριζικὴ ἐπίκειται μεταβολὴ ἐν τῇ ἐξωτερικῇ τῆς μεγάλης Βρετανίας πολιτικῇ οὐκ θὰ πραγματοποιηθῶσι καθ' ὅλα, ἅτε τῶν παραδόσεων τοῦ ἀνακτοβουλίου τοῦ ἁγίου Ἰακώβου ἀντικειμένων πρὸς φανερὰς παλινῳδίας καὶ πρὸς ἀνατροπὴν τῶν ἔργων τῆς προκατόχου κυβερνήσεως παρὰ τῆς νέας· τὸ μόνον βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ φιλελευθέρα κυβέρνησις θὰ μεριμνήσῃ περὶ μετριάσεως τῆς τέως ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ἥτις πολλὴν τὴν περιφιλαυτίαν ἀπέπνεε, καὶ περὶ ἀνασυνδέσεως τῶν ἀρχαίων σχέσεων πρὸς τὰς δυσηρεστημένας ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ πολιτικῇ κυβερνήσεις ἔν τε τῷ ἀρχαίῳ καὶ τῷ νέῳ κόσμῳ. Σπουδαιοτέρα ἑπομένως προμηνύεται ἡ ἐν τῇ ἐσωτερικῇ πολιτικῇ τῆς Ἀγγλίας μεταβολή, ἅτε τοῦ κ. Γλάδστωνος ἀναγράψαντος ἐν τῷ κυβερνητικῷ αὐτοῦ προγράμματι τὴν προικοδότησιν τῆς Ἰρλανδίας διὰ τῆς διοικητικῆς αὐτονομίας, τῆς μελλούσης νὰ καταλάβῃ μίαν τῶν σπουδαιοτέρων σελίδων τῆς *ἐσωτερικῆς ἱστορίας* τοῦ ἡνωμένου βασιλείου. Ἀπὸ τοῦδε πάντες οἱ ἐν Λονδίνῳ καὶ ταῖς λοιπαῖς μεγαλοπόλεσιν ἀνώτεροι κύκλοι συζητοῦντες τὰ ἀποτελέσματα τῆς τοιαύτης ριζικῆς μεταβολῆς καὶ ἐξετάζοντες ὁποῖαι αἱ συνέπειαι αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἐν γένει ἐσωτερικῆς πολιτικῆς, ἀποφαίνονται ὅτι μέγα τυγχάνει τὸ τόλμημα τοῦ μεγάλου τῆς χώρας ἀνδρός, *ὅστις παρὰ τὸ βάρος τῶν ἐτῶν ἀνδρεῖος καὶ τολμηρὸς προσῆλθεν ἀγωνιστής*, βαίνων ἐπὶ τὰ ἴχνη τῶν Πήλ, τῶν Κάννιγκ τῶν Ρουσελ, τῶν Παλμερστόνων καὶ λοιπῶν, ὅσοι νέαν ἔταμον ὁδὸν εἴτε ἐν τῇ ἐσωτερικῇ πολιτείᾳ τῆς μεγάλης Βρετανίας εἴτε ἐν τῇ ἐξωτερικῇ. Ἐντεῦθεν οὐκ ὀλίγοι προσοιωνίζονται ἀποτυχίαν τῶν σχεδίων τοῦ γηραιοῦ Γλάδστωνος, ἅτε χαρακτηριζομένων ὡς θιγόντων τοὺς θεμελιώδεις νόμους τοῦ κράτους, ἀλλ' αἱ προρρήσεις αὐτῶν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς πρόωροι, ἐὰν ἡ τῶν 40 ψήφων πλειονοψηφία, ἡ ἐπιψηφίσασα τὴν περὶ δυσπιστίας πρότασιν κατὰ τοῦ ὑπουργείου Σαλισβουρῆ, ἐξακολουθήσῃ ἀδιάσπαστος καὶ κατὰ τὴν σύνοδον τοῦ νέου κοινοβουλίου κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ γέου ἔτους.

Ἐκ τῶν κατὰ κράτη δὲ κυριωτέρων ζητημάτων τὰ ἐν Γερμανίᾳ τὴν πρώτην κατέχουσι θέσιν συνεπείᾳ τῆς σπουδαιότητος αὐτῶν, σχετιζομένων πρὸς τὴν στρατιωτικὴν τῆς αὐτοκρατορίας ἀνοργάνωσιν ἐπὶ νέων βάσεων καὶ θεωρουμένων ὡς τοῦ κρείττονος μέσου πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἀσφαλείας τοῦ κράτους ἐναντίον παντὸς ἐξωτερικοῦ πολεμίου. Μέχρι τοῦδε πολὺς ἐγίνετο λόγος περὶ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς διετοῦς θητείας ἐπὶ σκοπῷ τοῦ αὐξῆσαι τὸν ἐν ἐνεργείᾳ στρατὸν καὶ διατηρεῖν οὕτω πλείονας ἄνδρας ὑπὸ τὰ ὅπλα· ἤδη τὰ πράγματα μετέβαλον ὅψιν καὶ ὁ μὲν γερμανὸς μονάρχης κηρύττει διαρρήδην ὅτι κατακρίνει καὶ ἀποδοκιμάζει πᾶσαν μεταβολὴν τοῦ *ὑφισταμένου στρατιωτικοῦ συστήματος*, τείνοντος εἰς τὸ ὑποκαταστῆσαι τὴν τριετῆ θητείαν διὰ τῆς διετοῦς, οἱ πλείονες δὲ τῶν ἀνωτέρων στρατιωτικῶν, ἀναπολοῦντες ἐν τῇ μνήμῃ τὴν κατὰ παντὸς περιορισμοῦ τῆς *στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας* μῆνιν τοῦ ἀοιδίμου Γουλιέλμου τοῦ Α', ἀποφαίνονται ὅτι τὰ πράγματα δὰ διεξαχθῶσι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, *ὡς καὶ ἐν τῷ παρελθόντι*, καὶ ὅτι ἀνάγκη νὰ διατηρηθῇ τὸ ἐν τῷ στρατῷ ἐπικρατοῦν νῦν σύστημα. Παρὰ τὴν μέχρι τοῦδε ἰδέαν ὅτι ὅσῳ πλείονες βραχίονες ὑπάρχουσιν ὑπὸ τὰς σημαίας, τοσούτῳ καὶ μᾶλλον ἐξισφαλισμένη θεωρεῖται ἡ τοῦ κράτους ἀμυνα, ὡς δόγμα ὑπ' αὐτοῦ τούτου Γουλιέλμου τοῦ Β' ἀνεκηρύχθη ὅτι κρεῖσσον ὀλιγώτερος στρατὸς μετὰ μείζονος θητείας ἢ περισσότερος στρατὸς μετ' ἐλάσσονος θητείας. Τὸ πρᾶγμα τοσοῦτον προὐκάλεσε θόρυβον καὶ τοσαύτην διαμάχην τῶν διαφόρων κομματικῶν ὁμίλων ἐπήνεγκεν, ὥστε λόγος ἐγένετο περί τε παρατάσεως τοῦ στρατηγοῦ Καπρίβη, καίπερ ὑποστηρίξαντος ἄλλοτε τὰς νῦν ἐκφερομένας ἰδέας, καὶ περὶ σφοδρῶν συζητήσεων ἐν τῷ κοινοβουλίῳ κατὰ τὴν εἰς τὸ γραφεῖον τούτου κατάθεσιν τοῦ περὶ ἐκτάκτου πιστώσεως ὑπὲρ τοῦ πυροβολικοῦ σχεδίου. Καὶ τὴν μὲν ἡ ἐθνικὴ ἀντιπροσωπεία θ' ἀποφασίσῃ, τοῦτο εἶναι ζήτημα χρόνου· τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι τὸ στρατιωτικὸν πρόβλημα σφόδρα ταράσσει τοὺς ἐν Βερολίνῳ κύκλους καὶ *προκαλεῖ ἐν ταῖς σχέσεσι τῶν διαφόρων κομματικῶν* ὁμίλων σύγχυσιν, μεγάλως ἐπιδρῶσαν ἐπὶ τοῦ κοινοβουλευτικοῦ βίου τῆς νέας γερμανικῆς αὐτοκρατορίας. Ἀνομολογητέον ὅτι τὴν περὶ τὰ στρατιωτικὰ μέριμναν τῶν ἐν Γερμανίᾳ συνδαυλίζει λίαν ἡ ἐν Γαλλίᾳ παρατηρουμένη πρόοδος ἐν πᾶσι σχεδὸν τοῖς ὅπλοις καὶ τὸ ἰσάριθμον τοῦ στρατοῦ ταύτης μετὰ τοῦ τῆς Ρωσίας ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν τῆς τριπλῆς συμμαχίας. Καὶ ἀληθῶς ἐκ τῆς γνώμης τῶν περὶ τὰ στρατιωτικὰ ἀσχολουμένων καὶ ἐκ τῶν δημοσιευομένων ἀριθμῶν τεκμηριοῦται ὅτι οἱ συμμαχικοὶ στρατοὶ ἀποτελοῦνται ἐκ 1369 ταγμάτων πεζικοῦ καὶ 910 ἰλῶν ἱππικοῦ μετὰ 5686 τηλεβόλων ἀπέναντι *1457 ταγμάτων πεζικοῦ καὶ 795 ἰλῶν ἱππικοῦ* μετὰ 5680 τηλεβόλων, ἅπερ παρατάσσουσι ἥ τε Γαλλία καὶ ἡ Ρωσία ὁμοῦ. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι, καίπερ παριστῶντες τὰς πολεμικὰς δυνάμεις τῶν τριῶν συμμάχων ἰσοπάλους, ἐμβάλλουσι φόβους τοὺς ἐν Βερολίνῳ, λαμβάνοντας ὑπ' ὄψιν πιθανῶς πρῶτον μὲν ὅτι ἡ Γερμανία εὕρηται μεταξὺ δύο πυρῶν καὶ ἀναγκασμένη ἔσται νὰ διαιρέσῃ τὸν ἑαυτῆς στρατὸν πρὸς ἄμυναν τῶν μεθορίων αὐτῆς ἔκ τε δυσμῶν καὶ ἐξ ἀνατολῶν, δεύτερον δὲ ὅτι ἡ ἐν Γαλλίᾳ στρατιωτικὴ ἀρχὴ ἔχει τελειότερα ὅπλα, ὧν ἡ χρῆσις εἰσαγομένη βαθμηδὸν εἰς τὸν στρατὸν τῆς δημοκρατίας συνεισάγεται μετ' οὐ πολὺ καὶ εἰς τὸν ρωσικόν. Σὺν τῷ στρατιωτικῷ ζητήματι τοὺς ἐν Γερμανίᾳ ἀπασχολεῖ καὶ τὸ τῆς βιομηχανίας καὶ γεωργίας, τὸ προσλαμβάνον μείζονας καὶ *σπουδαιοτέρας διαστάσεις ἐπὶ τῇ ἀποτυχίᾳ* τῆς παγκοσμίου ἐκθέσεως τοῦ Βερολίνου. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν δὲ τοῦ ζητήματος τοῦ κ. Βίσμαρκ δυνατὸν εἰπεῖν ὅτι τοῦτο ἀπέβαλε μέγα μέρος τῆς σπουδαιότητος αὐτοῦ, καίτοι ὁ λαὸς οὐ παύεται ἐπιδεικνύων τὸν πρὸς τὸν μέγαν αὐτοῦ συμπολίτην σεβασμὸν καὶ ἀθρόος προστρέχει εἰς Φάζιν ὅπως καὶ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τεκμηριώσῃ τὴν πρὸς τὸν ἄνδρα ἀγάπην καὶ εὐλαβῆ συμπάθειαν αὐτοῦ.

Οἱ ἐν Γαλλίᾳ εὑρίσκονται ὑπὸ ἐσωτερικὴν ἔποψιν ἐν κρείσσονι θέσει σχετικῶς πρὸς τὴν πρό τινων ἡμερῶν κρατοῦσαν. Τὸ ἀποικιακὸν ζήτημα πλὴν τοῦ ἐν Κόγκῳ ἀπέβαλε τὴν σοβαρότητα αὐτοῦ μετὰ τοὺς θριάμβους

τοῦ συνταγματάρχου Δόδ, βομβαρδίσαντος τὰς ἀκτὰς τῆς Δαχομαΐης, τὸ δὲ στρατιωτικὸν περιορίζεται εἰς τὰς προπαρασκευὰς τῶν μεγάλων γυμνασίων, ἀρχομένων μετὰ δύο ἑβδομάδας, καὶ εἰς τὴν δοκιμὴν τῶν νέων τηλεβόλων, δι' ὧν ἐξοπλίζονται τὰ ἐν γυμνασίοις εὑρισκόμενα νῦν πολεμικὰ σκάφη. Ὡσαύτως καὶ ὁ περὶ τῆς προεδρικῆς ἐκλογῆς πάταγος ἐκόπασεν, ἡ δὲ μεγαλειτέρα προσοχὴ στρέφεται περὶ τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν ἐν τοῖς δημοτικοῖς συμβουλίοις, ὅπου παρατηρεῖται μεγάλη ὕφεσις ἐν ταῖς τάσεσι τοῦ μοναρχικοῦ κόμματος, τεκμηριοῦσα ὅτι τὸ κρατοῦν νῦν ἐν Γαλλίᾳ κυβερνητικὸν σύστημα ἑδράζεται ἐπὶ δραγῶν βάσεων, παρὰ τὰς μέχρι τοῦδε καταβληθείσας προσπαθείας τῶν πολεμίων πρὸς ἀνδιατροπὴν αὐτοῦ καὶ πρὸς ἀνανέωσιν τῆς αὐτῆς πραγμάτων καταστάσεως, καθ' ἣν οἱ τῶν καθεδρείων Σαὶντ Ἀρνὸ προπαγάνδαν διωργάνουν ὑπὲρ τοῦ προστάτου αὐτοῦ καὶ προπαρεσκεύαζον τὸ λαοψήφισμα ὑπὲρ τῶν ὀδηγησάντων τὴν χώραν εἰς τὸ βάραθρον τῆς ἀπωλείας. Ἐκ τῶν ἐν Γαλλίᾳ ἐξελισσομένων διαπιστοῦται ὅτι ὁ κατὰ τῆς δημοκρατίας κίνδυνος παρῆλθε καὶ ὅτι τὰ ἐνίοτε παρατηρούμενα κινήματα τῶν μοναρχικῶν ὁμοιάζουσι πρὸς τοὺς τελευταίους σφαδασμοὺς τοῦ ἀσπαίροντος ὄφεως.

Τοὺς ἐν Αὐστροουγγαρίᾳ οὐδέποτε παύεται ἀνησυχοῦσα ἡ φυλετικὴ διαμάχη, ἡ δεινοῦσα τὰ πράγματα ἐντεῦθεν τε καὶ κἀκεῖθεν τοῦ Λείθα καὶ ἐμβάλλουσα εἰς μεγάλας ὑπονοίας τοὺς πρωθυπουργοὺς τῶν δύο μερῶν τῆς μοναρχίας. Ἐν Ἰδλίῳ τῆς Βοημίας οἱ Τσέχοι ἐπέπεσαν κατὰ γερμανικῆς συνοδίας καὶ κακοποιήσαντες ταύτην προὐκάλεσαν τὴν ἔκρηξιν σφοδρᾶς ἐναντίον αὐτῶν μήνιος, μετὰ μεγάλης δὲ δυσχερείας ὁ πρωθυπουργὸς κόμης Τάαφφε ἐν συνεννοήσει μετὰ τοῦ ἐπιτετραμμένου τὴν ἀνωτέραν ἐπίβλεψιν τῆς δημοσίας τάξεως καὶ ἡσυχίας ἠδυνήθη νὰ προλάβῃ ἀντίποινα καὶ νὰ καταστείλῃ τὰς δεινὰς συνεπείας, ὅσαι νὰ προκύψωσιν ἠδύναντο ἐκ τῆς ἐπαναλήψεως τῶν ἐν Ἰδλάῳ σκηνῶν. Ἐν τῇ διαίτῃ τῆς Κροατίας πολλοὶ τῶν βουλευτῶν διετάχθησαν νὰ καταπολεμήσωσι τὴν τριπλῆν συμμαχίαν, τὸν δὲ πόλεμον τοῦτον ὑπόχρεοι ἔσονται νὰ ἐξακολουθήσωσι καὶ οἱ εἰς τὰς ἀντιπροσωπείας ἀποσταλησόμενοι ἀντιπρόσωποι τῆς ἐν Ἀγραμ διαίτης· ἐν ταῖς ἀντιπροσωπείαις μάλιστα προμηνύεται σφοδροτέρα συζήτησις, ἥτις ἤκιστα συμβάλλεται εἰς τὴν καθησύχασιν τῶν ἐν Βερολίνῳ πνευμάτων, τῶν διατελούντων ἐν ἀγωνίᾳ ἐπὶ ταῖς ἐπαναλαμβανομέναις διαδηλώσεσιν ἐναντίον τοῦ τριπλοῦ συνδέσμου καὶ ἐπὶ τῇ αὐξούσῃ πάντοτε δυσαρεσκείᾳ τῶν μὴ γερμανικῶν φύλλων κατὰ τῆς αὐστρογερμανικῆς συμμαχίας. Πρόδηλον ὅτι ἡ τοιαύτη τῶν πραγμάτων κατάστασις ταράσσει τὰ κύκλα τῶν ἐν ταῖς *δυσὶ πρωτευούσαις* τῆς μοναρχίας ἀνωτέρων κύκλων, ἀγνοούντων ὁποῖα τὰ ἀληπτέα μέτρα πρὸς πρόληψιν τῆς περαιτέρω δυσαρεσκείας τῶν μὴ γερμανικῶν ἐθνοτήτων, αἵτινες, δείποτε πρὸς τὴν Ρωσίαν ἀποκλίνουσαι, πάσης δράττονται εὐκαιρίας ὅπως τὴν πρὸς τὴν ὁμόφυλον αὐταῖς δύναμιν συμπάθειαν καὶ ἀγάπην ἐκδηλώσωσιν.

Οἱ ἐν Ρωσίᾳ, τὴν προσοχὴν ἐστραμμένην ἔχοντες πρὸς τὴν μαστίζουσαν ἔτι ἔνια τῶν κυβερνείων αὐτῆς βροτολοιγὸν νόσον, οὐδενὸς φείδονται μέσου πρὸς πρόληψιν τῶν ἀπειλουμένων ἐκ ταύτης κινδύνων, ἀνομολογητέον δὲ ὅτι αἱ καταβαλλόμεναι προσπάθειαι δὲν ἀπολήγουσιν *εἰς μάτην, ἅτε τοῦ κακοῦ μεγάλως περιωρισθέντος*, ὡς δείκνυται ἐκ τῶν δημοσιευομένων ἰατρικῶν δελτίων. Τοὐτοχρόνως ἡ μέριμνα τῶν συμβούλων τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου στρέφεται καὶ περὶ τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῆς χώρας, ἀρκοῦντα ὑποστάσης ἕνεκα τῆς σιτοδείας τοῦ παρελθόντος ἔτους δεινά, ἅπερ ἀνεκούφισε μόνον ἡ πατρικὴ φροντὶς τοῦ τσάρου καὶ ἡ φιλάνθρωπος καὶ εὐεργετικὴ σύμπραξις τῶν ἀρμοδίων. Ἀποτέλεσμα τῶν καταβληθέντων ἀγώνων εἶναι ἡ βελτίωσις τῆς τύχης τῶν χωρικῶν διὰ τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς νέας ἐσοδείας τῆς προμηνυομένης ἀρκούντως ἀφθόνου ὥστε νὰ ἐπιτραπῇ καὶ ἡ ἐλευθέρα ἐξαγωγὴ τῶν τέως ὑπὸ ὑπαγόρευσιν διατελούντων σιτηρῶν. Ἀτυχῶς οἱ τῆς Ρωσίας πολέμιοι, πιστοὶ ὀπαδοὶ τοῦ βλέπειν μόνον τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τῶν ἄλλων κάρφος, ἐπωφεληθέντες τὰ θρυληθέντα περὶ κακῆς ἐσοδείας ἐν τῷ εἰρημένῳ κράτει, διέδοσαν, καὶ δὴ καὶ δι' ἀριθμῶν ἐπειράθησαν νὰ ὑποστηρίξωσι τὰ θρυλήματα αὐτῶν, ὅτι ἡ σιτοδεία σφόδρα ἐπέδρασεν ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν τῆς Ρωσίας καὶ ὅτι ταῦτα, κατὰ κρημνοῦ βαίνοντα, ἀδύνατον ν' ἀνορθωθῶσι, παρὰ τὰς μετὰ ζήλου καταβαλλομένας προσπαθείας. Οὕτω τὸ μὲν ἔλλειμμα τοῦ ρωσικοῦ προϋπολογισμοῦ ἀναβιβάζεται *εἰς 500,000,000 φράγκων, οἱ δὲ πρόσοδοι παρίστανται ὡς* σπουδαίως ἐλαττωθεῖσαι ἕνεκα τῆς κακῆς ἐσοδείας. Βαθύτερον ὅμως ἐξεταζομένων τῶν πραγμάτων, οὐ μόνον ἐσφαλμένα πάντα ταῦτα ἀποδείκνυνται, ἀλλὰ καὶ ἡλίου φαεινότερον τεκμηριοῦται ὅτι τὸ ἔλλειμμα μόλις εἰς τὸ τρίτον τοῦ εἰρημένου ποσοῦ ἀνέρχεται, ὅτι τὸ προκαλέσαν αὐτὸ αἴτιον εἶναι ὅλως παροδικόν, ἅτε συνεκλιπὸν μετὰ τῆς κακῆς ἐσοδείας, καὶ ὅτι τὸ μεῖζον μέρος τοῦ ἐλλείμματος ἀπορρέει ἐκ τῆς κυβερνητικῆς συνδρομῆς εἰς τὰ τοῦ λιμοῦ θύματα. Αἱ ψευδεῖς αὗται διαδόσεις δεινῶς ἐπέδρασαν ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῶν ἐν Πετρουπόλει καὶ Μόσχα κύκλων, ἀλλ' οἱ τὰ τῆς χώρας ἰθύνοντες καλὸν ἡγήσαντο νὰ συγκρατήσωσι τὸν τύπον καὶ νὰ παρακολούσωσιν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἐπιδοθῆναι εἰς ἀντίποινα. Ἴδια οἱ ἐν Βιέννῃ καὶ Πέστῃ πρωτηγωνίσθησαν ἐν τῇ κατὰ τῆς Ρωσίας οἰκονομικῇ ταύτῃ ἐκστρατείᾳ, τῶν ἐν Βερολίνῳ ἐφεκτικὴν τηρησάντων *πολιτείαν ἐπὶ τῇ ἐλπίδι τοῦ εὐοδῶσαι τὰς διαθρυλουμένας* διαπραγματεύσεις περὶ ἀνασυνδέσεως τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων τῆς ἑαυτῶν χώρας πρὸς τὴν μεγάλην τοῦ Βορρᾶ δύναμιν. Παρήγορον ὅτι ἐν τῇ δεινῇ ταύτῃ καταφορᾷ κατὰ τῆς Ρωσίας, οἱ ἐν Παρισίοις οὐ παύονται ἐκδηλοῦντες τὰς πρὸς ταύτην συμπαθῆ αἰσθήματα, ὡς δείκνυται καὶ ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς ρωσικῆς γλώσσης εἰς πολλὰς τῶν σχολῶν καὶ ἰδίᾳ τὰ Λύκεια. Ἐν τῷ μέτρῳ τούτῳ καθορᾶται κυρίως ἡ τῶν ἴσων ἀνταπόδοσις, *ἅτε τῆς γαλλικῆς γλώσσης ἀπὸ μακρῶν χρόνων διδασκομένης ἐν Ρωσίᾳ καὶ μάλιστα κατὰ τρόπον τοιοῦτον*, ὥστε δὲν ἔχουσιν ἀδικον οἱ διατείνόμενοι ὅτι ἡ γαλλικὴ γλῶσσα λαλεῖται κρεῖσσον ἐν ταῖς ὄχθαις τοῦ Νεύα ἢ τοῦ Σηκουάνα, ἀλλ' οἱ πολέμιοι τῆς γαλλορρωσικῆς συμφωνίας ἀποπειραθήσονται νὰ περιβάλωσιν αὐτὸ διὰ πολιτικοῦ χαρακτῆρος.

Ἐκ τῶν μικροτέρων τῆς Εὐρώπης κρατῶν ἡ μὲν Σερβία ἔχει νέον ὑπουργεῖον ὑπὸ τὸν φιλελεύθερον Ἀβακούμοβιτς, ἡ δ' Ἑλλὰς ἔχει τὸ οἰκονομικὸν ζήτημα, πρὸς εὐόδωσιν τοῦ ὁποίου δραστηρίως πάνυ ἐργάζεται ὁ πρωθυπουργὸς τοῦ βασιλείου, ὁ παρέχων πολλὰς τὰς ἐλπίδας περὶ ἐπιτυχίας τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ, καὶ ἀπολύτρωσιν οὕτω τῆς χώρας ἀπὸ τῶν οἰκονομικῶν αὐτῆς δεινῶν.

ΕΡΝΕΣΤΟΥ ΚΟΥΡΤΙΟΥ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΖΟΜΕΝΗ ΥΠΟ

Μ. Ε. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον ἀριθμόν).

Δ'.

Οἱ Μινύαι.

Ἐν τοῖς τῷ Ἀπόλλωνι ἐν τῇ ὀυσμικῇ Ἑλλάδι ἐγιγερμένοις βωμοῖς ἀρχαιότατοι ἦσαν οἱ κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πηνειοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου.

Ὁ Παγασητικὸς κόλπος, μακρὰ τις μεσόγειος θάλασσα, περιβεβλημένη ὑπὸ δασωδῶν ὀρέων, ἦν προσφορώτατος εἰς τὰς πρώτας τῆς ναυσιπορίας ἀποπείρας. Ἐν τῇ χώρᾳ διετηρεῖτο ἡ ἀνάμνησις τοῦ πρώτου πλαίου, ὅπερ, ναυπηγηθὲν ἐκ τῶν δενδῶν τοῦ Πηλίου, ἀπετόλμησε τὴν ἐκτὸς τῶν γαληναίων ὑδάτων τοῦ ὅρμου πλοῦν,ὁ πρῶτος δὲ ναυτικὸς λαός,ὃς ἀπαντᾷ ἐν τῇ ὀυσμικῇ ἀκτῇ τοῦ Αἰγαίου, ὡς καὶ ὁ πρῶτος,ὃς διακρίνεται μετὰ ἰδίου ὀνόματος καὶ ἰδίας ἱστορίας ἐπὶ τοῦ σκοτεινοῦ πεδίου τοῦ πελασγικοῦ παρελθόντος, εἶναι ἡ φυλὴ τῶν Μινυῶν[1]. Ἐν τοῖς ἤρωσιν αὐτῶν διαπρέπουσιν ὁ Ἰάσων καὶ Εὔενος ὁ υἱὸς τοῦ Ἰάσονος,ὃς ἐμπορεύεται μετὰ τῶν Φοινίκων τε καὶ Ἑλλήνων ἀδιακρίτως[2], ὁ «τοῦ πόντου ποδωκέστατος δρομεὺς» Εὔθυμος[3], ὡς καὶ ὁ πλοηγὸς Ἐργῖνος, ἀνήκων ὡσαύτως τοῖς μύθοις τῆς Μιλήτου[4]. Αἱ τῶν Ἀργοναυτῶν θεότητες, ἀπὸ τοῦ Ποσειδῶνος μέχρι τοῦ Ἀπόλλωνος, ὁ Γλαῦκος ὡς καὶ ἡ Λευκοθέα, εἶναι αἱ τῶν ἀσιατικῶν φυλῶν[5]. Τὰ δημώδη περὶ τῆς Ἀργοῦς ᾄσματα, τὰ ἀρχαιότατα λυρικὰ ποιήματα τῆς Ἑλλάδος, ὧν θὰ ἠδυνάμεθα νὰ μαντεύσωμεν τὸ περιεχόμενον[6], ἠμνοῦσι τὸ ἀδάμαστον θάρρος τῶν τολμηρῶν ναυβατῶν,ὧν τοὺς ἀγῶνας ἐπικερδῆς ἐπέστεψε νίκη. Περιάγοντα ἡμᾶς διὰ δαιδάλων περιπετειῶν, διαγράφουσιν ἡμῖν τὴν εἰκόνα τῶν ναυτικῶν ἐκστρατειῶν καὶ πολέμων, ἀπὸ μακροῦ οἰκείων τοῖς ἀσιατικοῖς φύλοις, οἷς δὲ τολμηροὶ ἑταῖροι, ἐκ τῆς δυσμικῆς Ἑλλάδος προελθόντες, ἤρχοντο συνταυδόμενοι. Τὸ πλήρωμα καταρτίζεται ἐξ ἡρώων,ἐλθόντων ἐκ πασῶν τῶν ἀκτῶν, καὶ ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς μεσογαίας τῆς χώρας· ἀλλ' ἐν πᾶσι τοῖς σημείοις, ἅτινα ἀναφέρονται ὡς παραγόντα Ἀργοναύτας, ἀνευρίσκονται τὰ ἴχνη ὑπερθαλασσίου μεταναστίσεως, ὡς π. χ. ἐν Φλιοῦντι καὶ Τεγέᾳ, ἐν Θεσπιαῖς, πόλει οἰκουμένῃ ὑπὸ Ἰώνων, καὶ διὰ τῶν ἀκτῶν τῆς Αἰτωλίας. Τὸ τέρμα τῆς ἐκστρατείας εἶναι μυθώδης τις χώρα, ὀνομαζομένη Αἶα, ὁτὲ μὲν ἐνταῦθα, ὁτὲ δὲ ἀλλαχοῦ τασσομένη[7]. Ἡ ναῦς ἐξέρχεται ἐκ τοῦ Αἰγαίου καὶ ζητεῖ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν Πόντον. Ἤδη τὸ ἀσσυριακὸν κράτος εἶχεν ἐπεκτείνει τὰς κατακτήσεις αὐτοῦ μέχρι τοῦ Εὐξείνου καὶ προκαλέσει ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας διεθνῆ κίνησιν, ἧς καὶ αὐτοὶ οἱ Φοίνικες μετέσχον. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται πῶς ὁ Φοῖνιξ Φινεὺς εἶναι ὁ θυρωρὸς τοῦ Εὐξείνου καὶ ὁ τῶν ὑδρογραφικῶν αὐτοῦ γνώσεων μεταδιδοὺς τῇ ἀπειρίᾳ τῶν Ἑλλήνων. Αἱ ναυτικαὶ αὗται σχέσεις διέδοσαν θρησκευτικά τινα ἔθνη, εἰλημμένα ἐκ τῆς λατρείας θεοῦ αἰμοδιψοῦς, ὃς ἐν τούτοις, ὡς ὁ Θεὸς τοῦ Ἀβραάμ, ἐπιτρέπει τὴν κατεύνασιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ διὰ τοῦ αἵματος τράγου[2].

Ὁ μῦθος παρίστησι τὴν Ἀργὼ ἐκπλέουσαν ἀπὸ διαφόρων λιμένων, ἐκ τῆς θεσσαλικῆς Ἰωλκοῦ, ἐκ τῆς Ἀνθηδόνος καὶ ἐκ τῶν Λιμνῶν τῆς Βοιωτίας[3], κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ ὁ Ἰάσων ἦν οἶκοι ἐν τε Λήμνῳ καὶ ἐν Κορίνθῳ,ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ Πηλίου,διατρίβων, πρᾶγμα, ὅπερ προδήλως ἀποδείκνυσιν ὅτι τὰ διάφορα τῶν ἀκτῶν ὀνόματα ὑπέστησαν τὰς αὐτὰς ροπάς. Ἐν τούτοις ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Μινυῶν, ὁ τῶν Ἀργοναυτῶν μῦθος προσέλαβε τὴν τελειαν αὐτοῦ ἀνάπτυξιν. Οἱ Μινύαι ὡσαύτως εἶναι καθ' ἡμᾶς οἱ πρῶτοι προχωθήσαντες τοὺς πρὸς τὴν ἀκτὴν ἐνιδρυμένους λαοὺς καὶ δι' αὐτῶν τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἑλλάδα.

Οἱ Μινύαι διεσπάρησαν κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν. Ἐνέβαλον εἰς τὰς γονίμους τῆς Βοιωτίας πεδιάδας καὶ ἐνιδρύθησαν ἐν τῇ ἐλώδει κοιλάδι τῆς Κωπαΐδος πρὸς μεσημβρίαν. Αὐτόθι νέοι κίνδυνοι καὶ νέοι πόνοι ἀνέμενον αὐτούς. Δὲν ἐδράδυναν νὰ παρατηρήσωσιν ὅτι εἶχον πατήσει ἐπὶ κινουμένου καὶ ἀπίστου ἐδάφους, ἀπροσδόκητος τῶν εὐψόρων αὐτῶν ἀγρῶν ἀναβλαβέντων εἰς νοσηρὰ τέλματα. Οἱ Μινύαι κατενόησαν ὅτι πρὸς χρησιμοποίησιν τοῦ ἐδάφους τούτου ἐκείνου ἔδει νὰ διανοιχθῶσιν ἀνοιπτὰς τὰς ὑπὸ τῆς ψιθεως ἀφορμγμένας ἀλλ' εἰς ἀφνιδίας καταχώσεις ἐκτεθειμένας σήραγγας ἐκροῆς. Ἐπὶ τῆς περιφερείας τοῦ σπουδαιοτάτου τῶν ὑπογείων τούτων ἀγωγῶν, ἐκείνου, δι' οὗ ὁ Κηφισὸς ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν, ὤρυξαν σειράν καθέτων φρεάτων, ἅτινα χωροῦσι μέχρι τοῦ βυθοῦ τῆς σήραγγος καὶ ἐπιτρέπουσιν οὕτω τὴν ἐπιθεώρησιν καὶ τὸν καθαρισμὸν αὐτῆς. Πρὸς τοῖς ἐπὶ τοῦ βράχου ἐκτελεσθεῖσι γιγαντίοις τούτοις ἔργοις κατεσκεύασαν πελωρίους φραγμοὺς πρὸς συγκράτησιν τῆς πλημμύρας τοῦ θαλασσίου ὕδατος καὶ διεύθυνσιν αὐτοῦ πρὸς τὰς προηγουμένως εὐρυνθείσας διώρυγας, ἔργα ταῦτα θαυμάσια, δι' ὧν μεταμόρφωσαν τὴν χώραν, γενομένην αὖθις ὑγιεινὴν βοηδρομὸν καὶ νοσηρά[4], εἰς πηγὴν εὐημερίας καὶ δυνάμεως.

Οἱ Μινύαι, ἐγκαταλιπόντες διὰ τὸ λίαν κατατρυχόμενον τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς τὴν μεσημβρινὴν παραλίαν τοῦ βοιωτικοῦ βαθυπέδου, ἵδρυσαν νέαν πόλιν πρὸς δυσμάς. Αὐτόθι περατοῦται μακρός τις λόφος, προεκβαλλόμενος ὑπὸ τοῦ ὄγκου τοῦ Παρνασσοῦ, ὃν δὲ ὁ Κηφισὸς περιβάλλει διαγράφων ἡμικύκλιον. Κάτωθι τῶν τελευταίων αὐτοῦ κλιτύων κεῖται σήμερον ἡ κώμη Σκριπού. Ἅμα ὡς ὑπερβῇ τις τὰς καλύβας ἀναριχώμενος τὰ ὑψώματα, πατεῖ τὰ ἴχνη ἀρχαίων οἰκοδομῶν μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ, ἅτις ἀποδαίνει προχεῖρι μόνον διὰ κλίμακος ἑκατὸν βαθμίδων, λελαξευμένων ἐν τῷ βράχῳ, καὶ συνίστησιν οἷον σκοπιὰν φρουρίου. Αὐτόθι κεῖται ἡ δευτέρα ὑπὸ τῶν Μινυῶν ἐν Βοιωτίᾳ κτισθεῖσα πόλις καὶ Ὀρχομενός, ὡς ἡ πρώτη, ὀνομασθεῖσα. Ἡ ἡγεμονικὴ αὕτη ἕδρα, ἡ οὕτως ὑπερηφάνως δεσπόζουσα τοῦ βαθυπέδου τῆς λίμνης, εἶναι ὁ ἀρχαιότατος τῶν ἐν Ἑλλάδι ὠχυρωμένων περιβόλων. Μικρὸν ἀνωτέρω τῶν ἀλίων πλινθίνων καλυβῶν προκύπτει τοῦ ἐδάφους πελώριος μαρμάρου ὄγκος ὑπερειδόμενος ποδῶν μήκους, καλύπτων τὴν εἴσοδον κυπλοτεροῦς τινος οἰκοδομῆς. Οἱ ἀρχαῖοι ἐκάλουν «Θησαυροφυλάκιον τοῦ Μινύου» τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο, ὑπὸ τὸν θόλον τοῦ ὁποίου οἱ

1) Περὶ Μινυῶν καὶ Ἰώνων ἴδε E. Curtius, *Ionier vor der ionischen Wanderung*, σ. 24.

2) O. Müller, *Orchomenos und die Minyer*, σ. 298.

3) Ἀπολλων. ὁ Ρόδ., Α', 179.

4) Περὶ τοῦ Ἐργίνου, ὄντος ταυτοχρόνως Μιγύου καὶ Ἴωνος τῆς Μιλήτου, ἴδε Buttmann, *Mythologus*, Β', 208, περὶ τοῦ Ἀμφίονος δὲ ὡς ἰσχυροῦ τῶν Μινυῶν βασιλέως καὶ υἱοῦ τοῦ Ἰάσωνος, O. Mueller, *Orchomenos*, σ. 231, καὶ παράδοξὴν τοῦ Ἰαωλκὸς πρὸς τὸ Ἴαονες, E. Curtius, *Ionier*, σ. 51.

5) Περὶ τῆς ἐν Μελήτῳ Λευκοθέας ἴδε *Zeitschrift für Alterthumswissenschaft* 1841, σ. 557.

6) Ὁμήρ. Ὀδυσ., Μ, 70.

7) Περὶ τῆς Αἴας, χώρας θαυμασίας, μεμακρυσμένης καὶ ἀορίστου, ἴδε O. Mueller, *Orchomenos*, σ. 274· Deimnlig, *Leleger*, σ. 172.

1) Υἱὸς τοῦ Ἀγήνορος ἢ τοῦ Φοίνικος (L. Preller, *Griech, Mythol.*, Β², σ. 330.

2) Περὶ τοῦ Λαφυστίου Διὸς ἴδε Preller, ἔνθ. ἀνωτ., σ. 310 καὶ ἑξῆς.

3) E. Curtius, *Ionier*, σ. 25. Περὶ τοῦ μύθου δὲ τῶν Ἀργοναυτῶν, υἱοθετηθέντος ἐν Κυζίκῳ, ἴδε Kirchoff, *Monatsberichte, der Berlin. Akadem.*, σ. 578.

4) Ὅτε ὁ συγγραφεὺς συνέτασσε τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ, οὕτω εἶχον ἐπιχειρηθῆ τὰ εἰς ἀποξήρανσιν τῆς Κωπαΐδος ἔργα, ὧν ταχεῖα ἐλπίζεται ἡ πλήρη διεκπεράτωσις.—Στράβ. σ. 407.

5) Περὶ τῆς τοποθεσίας τοῦ Παλαιοῦ Ὀργομενοῦ ἴδε Ulrichs, *Reisen und Forschungen in Griechenland*, I, σ. 218.

τῆς ἀρχαιοτέρας ἐποχῆς βασιλεῖς ἐσώρευον, ὡς ἐλέγετο, τὸν περιρρεόντα χρυσὸν καὶ ἄργυρον αὐτῶν· ἐκ τοῦ σεμνοῦ δὲ τούτου θρεπτίου ἔκρινον τὴν λαμπρότητα τοῦ ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ὑμνουμένου Ὀρχομενοῦ. Αὐτόθι ὡσαύτως ἐλατρεύοντο ὡς γονιμοποιοὶ τῆς φύσεως δυνάμεις αἱ Χάριτες, αἱ «μελῳδοὶ βασίλισσαι τοῦ λαμπροῦ Ὀρχομενοῦ καὶ τῶν παλαιγόνων Μινυῶν ἐπίσκοποι».

Καὶ ἐν Βοιωτίᾳ οἱ Μινύαι διετήρησαν τὸν πρὸς τὴν ναυσιπορίαν ἔρωτα, οὕτω δὲ εἶχον ναυτικοὺς σταθμοὺς ἐν τῇ ἐκβολῇ τοῦ Κηφισοῦ, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς ἀκτῆς, καὶ μετέσχον τῶν ἀρχαιοτάτων ναυτικῶν συμπολιτειῶν· ὡς δὲ ἡ τε Βοιωτία καὶ ἡ Θεσσαλία εἶχον ἀποθῆ αὐτοῦς μία καὶ ἡ αὐτὴ χώρα, κατὰ τὴ αὐτὴ οἰκογένειαι, προελθοῦσαι ἐκ τῶν κόλπων αὐτῶν καὶ ἐμβορούμενοι ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐπιχειρηματικοῦ πνεύματος, διεσπάρησαν μακράν κατὰ τὴν περιχώρων καὶ ἵδρισαν μέχρι τῆς Πελοποννήσου ὁριστικὴν τινα ροπὴν ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν πολιτειῶν. Ἀφ' ἑτέρου ἡν ἐσχηματισμένη ἐν αὐτῇ τῇ Βοιωτίᾳ, κατὰ τὸ ἀνατολικὸν δὲ μέρος αὐτῆς, τὸ ἐκτὸς τοῦ βαθυπέδου τῆς Κωπαΐδος, δύναμίς τις ἀνεξάρτητος τοῦ Ὀρχομενοῦ, ἀλλ' ἤτις καὶ αὕτη ἐξέπλεον ἐκ τῶν ἀπὸ τοῦ ἀσιατικοῦ ἀλιπέδου κομισθέντων σπερμάτων.

Ε'.

Οἱ ἐν Θήβαις ἀπόγονοι τοῦ Κάδμου.

Ὁ τοῦ Εὐρίπου πορθμὸς ἀναγκαίως ἤσκει ἰδιόν τι ἐπὶ τῶν ναυτικῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς θέλγητρον. Οὗτοι εὕρισκον αὐτόθι βαθεῖαν καὶ ἥρεμον διώρυγα, ἐπιτρεπουσαν αὐτοῖς νὰ διέρχονται, οὕτως εἰπεῖν, τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν. Δεξιᾷ παρέπλεον τὴν νῆσον Εὔβοιαν μετὰ τῶν ὁρίων αὐτῆς, τῶν δασῶν, ἅτινα ἦσαν οἱ ἀνεξάντλητοι τῶν ναυπηγείων προμηθευταί, καὶ τῶν μεταλλείων χαλκοῦ καὶ σιδήρου, πρώτων ἐκμεταλλευθέντων ἐν τῇ δυσμικῇ Ἑλλάδι, τῆς ἑστίας δέ, ἀφ' ἧς ἡ μεταλλουργικὴ βιομηχανία διεδόθη ἐν ταῖς μεσημβριναῖς χώραις.

Κατὰ τὸ στενότατον τοῦ πορθμοῦ ἠγείρετο ἡ Χαλκὶς μετὰ τῆς παγῆς αὐτῆς Ἀριθουσίας, ἡ Χαλκίς, ἡ τοῦ Δελφινίου Ἀπόλλωνος ἕδρα, ἀρχαιότατον δὲ τῶν ἑλλήνων καὶ φοινίκων ναυτῶν ἐντευκτήριον[2].

Ἀριστερᾷ ἐκτείνεται ἡ παραλία τῆς Βοιωτίας, παρέχουσα ἐξαίρετα ἀγκυροβόλια, οἷον ἡ Ὑρία καὶ ἡ Αὐλίς, ὧν δὲν ὑπῆρχε τόπος εὐθετότερος εἰς τὴν ἁλιείαν τῶν ἰχθύων καὶ τὴν κογχυλίων καὶ τὴν συγκομιδὴν τῶν σπόγγων· καὶ ὁ περὶ τοῦ Γλαύκου δὲ μῦθος, ἐν τῷ Εὐρίπῳ διαδραματιζόμενος, δεικνύει τὴν βιομηχανικὴν δραστηριότητα τῶν ἁλιέων, οἵτινες ὑπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων ἔζων ἐπὶ τῶν οἰνοδῶν ἀκτῶν τῆς Ἀνθηδόνος[3]. Ἐν τούτοις τὰ χωρία ταῦτα δὲν περιελαμβανον σχεδὸν σπουδαῖα ἰδρύματα, οὔτε γῆν ἀρόσιμον, οὔτε βοσκὰς ἔχοντα.

Ὅ τι ἔλειπεν ἐπὶ τῆς παραλίας, τοῦτο οἱ ἄποικοι εὕρισκον ὥρας τινὰς ἀποτέρω, ὅτε, διαβάντες γραμμὴν τινα ἀγόνων θινῶν, περιῆγον τὸ βλέμμα ἐπὶ τοῦ βαθυπέδου τῆς Ἀλικῆς. Ἡ λίμνη αὕτη δι' ὑπογείων συράγγων συγκοινωνεῖ τῇ Κωπαΐδι, ἀλλ' ἀντὶ ἕλους βορβορώδους ὑπῆρχει αὐτόθι ὕδωρ διαφανές, ἀήρ καθαρὸς καὶ εὔφορος περίχωρος. Πρὸς μεσημβρίαν μάλιστα εὐρεῖα πεδιάς, κεκαλυμμένη ὑπὸ παχέος στρώματος φυτικῆς γῆς, ἐκτείνεται μέχρι τῶν πρώτων προποδῶν τοῦ Τευμησσοῦ. Καὶ αὐτοὶ δὲ οὗτοι οἱ λόφοι δὲν εἶναι βραχώδεις καὶ φαλακροί, ἀλλὰ καλύπτονται ὑπὸ γῆς καὶ αὐλακοῦνται ὑπὸ ῥαράγγων, ἐν αἷς ἀφθόνως ἀναβλύζουσιν αἱ πηγαὶ καὶ τὰ ῥυάκια· ὁ Ἰσμηνὸς καὶ ἡ Δίρκη, διωρυσσαντες παραλλήλως ὑδομανὲς τὴν βλάστησιν πεδίον, ἐμβάλλουσιν εἰς τὴν λίμνην. Ἐνταῦθα ὁ Κάδμος φονεύει τὸν ὐράκοντα, τὸ κακοποιὸν τῆς χώρας πνεῦμα, μεθ' ὃ ἐπὶ τῶν ὑπὸ τοῦ ποταμίου περιβαλλομένων ὑψωμάτων ἱδρύει τὴν ἀκρόπολιν Καδμείαν.

Ἐν τῇ τῶν βοιωτικῶν Θηβῶν ἀκροπόλει ἀναπτύσσεται πληρέστερον ἢ ἀλλαχοῦ ὁ πλούσιος ἀμπτὸς τῶν μύθων, τῶν πρὸς τὴν Ἀνατολὴν μεταφερόντων τὸν νοῦν. Πᾶσαι αἱ ἀνατολικαὶ ἐπινοήσεις σχετίζονται πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ Κάδμου· ἀπὸ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἐκαλεῖτο καθαρεία γῆ ἡ ἀργίλος ἐκείνη, ἣν μετεχειρίζοντο εἰς καθηψήσιμον τοῦ μεταλλεύματος τοῦ χαλκοῦ[1], ἡ ἐν τῷ πολεμικῷ ὁπλισμῷ χρῆσις τοῦ μετάλλου ἐν τούτοις ἐπινόησις, δύναται τις νὰ φανταστῇ τοὺς διαδόχους αὐτοῦ, τοὺς Καδμείωνας, ὡς γενεὰν ἡγεμόνων, ὁπλισμένων διὰ στιλβόντος χαλκοῦ, διὰ πορφύρας δὲ καὶ χρυσοῦ κεκοσμημένων. Παρὰ τῷ Κάδμῳ οἱ Βοιωτοὶ Τελχῖνες, τὰ γοητευτικὰ τῶν Ἀνατολικῶν πνεύματα, ἀναμνησκόμενοι ὡσαύτως τὴν ἐκ Χαλκίδος εἰς Θήβας εἰσαγωγὴν τῆς μετ'ἀλλουργικῆς βιομηχανίας. Πρὸς τούτοις ὁ Κάδμος εἶναι ὁ εἰρετὴς τῆς γραφῆς, ὡς ἐν Ἄργει ὁ Παλαμήδης, ὡς ὁ ἀργεῖος Δαΐδαλος ἐγκατέστησε τεχνιτῶν ἀρδευτικὰν σύστημα,καθ,ὡς οἱ λυδοὶ ἤρωες εἶναι ἀρχιτέκτονες καὶ μηχανικάς, διότι ὁ ἱκανὸς χθαμαιὸς βωμὸς, ἢ θέσις τοῦ ὁποίου ἐν μέσῳ γονίμου χώρας προεκάλεσε τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ· εἰς τὴν ἵδρυσιν τῆς ἀκροπόλεως τῶν Θηβῶν, εἶχεν ὑπὲρ πάντα ἄλλον χρείαν τεχνιτῶν ὀχυρωμάτων· τέλος ὁ Κάδμος συνεπαγάγετο εἰς τὴν χώραν τῶν Γεφυρείων οἰκοδόμους προχωμάτων καὶ ὑδροφρακτῶν.

Ἐκ πασῶν τῶν πεφαδόσεων προκύπτει ὅτι ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ παρῆχθη ζωηροτάτη τις μετανάστασις, συρροή τις ἀποίκων, ἀμικομένων κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ ἐκ διαφόρων χωρῶν. Δικαιούμεθα ν' ἀποδεχθῶμεν ἀρχαιόν τινα πυρῆνα καθαρῶν Ἑλλήνων, ἐκ Διοδώνου καὶ Ὑδρου καταγομένων[2]. Τὴν παρουσίαν τοῦ *αἰθιοπικοῦ στοιχείου διέβλεπε τις ἐν τῇ λατρείᾳ τῆς σελληνικῆς* θεᾶς Εὐρώπης[3], τὴν τοῦ συριακοῦ δὲ ἐν τῇ τοῦ Ἡρακλέους, ὃν ἐλάτρευον ὑπὸ τὸ ὄνομα Μέλκαρ ἢ Μάκαρ, ὄνομα ἀνευρισκόμενον ἐν τῇ κλίσει τῆς «νήσου Μακάρων», δι' ἧς ὡρίζον τὴν θηβαϊκὴν ἀκρόπολιν, μεμονωμένην ἐν μέσῳ ζώνης χειμάρρων.

Τοῖς Φοίνιξιν ἠκολούθησαν ἄλλοι ἄποικοι, ἀπελθόντες ἐκ διαφόρων σημείων τῆς ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς, μάλιστα δὲ τῆς Κρήτης. Ἐκεῖθεν παρίσταται ὁ Ῥαδάμανθυς μεταναστεύσας εἰς Βοιωτίαν, ἐπαρὰ τὴν Ἀλίαρτον δεικνυομένου τοῦ τάφου αὐτοῦ, σκιαζομένου ὑπὸ τῶν εὐωδῶν κλάδων τοῦ στύρακος, οὗ τὸ ξυλον προήρχετο ὡσαύτως ἐκ Κρήτης. Ἡ τῶν Καδμείωνων γενεά, ἥτις κατέχει τὴν Καδμείαν, εἶδε διαρκῶς διατεμένην τὴν ἀπροχὴν αὐτῆς ὑπὸ νεωτέρων γενεῶν. Νέας τινὸς δυναστείας εὑρίσκομενῆ γιγνομένους τοῖς ὀνόμασι Ἀμφίονα καὶ Ζῆθον, τοὺς Βοιωτοὺς τούτους Διοσκούρους. Οὗτοι προσωποποιοῦσι νέαν τοῦ πολιτισμοῦ πρόοδον, νέον αἰῶνα. Εἶναι συγγενεῖς τοῖς Πελοπίδαις καὶ μετέσχον τῆς ἱστορίας τῆς Νιόβης. Ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ Ἀμφίονος ἡ λυδικὴ λύρα γοητεύει τὰς καρδίας τῶν βροτῶν, τὸ θέλγητρον δὲ τῶν συμφωνιῶν αὐτοῦ συγκινεῖ τοὺς λίθους, οἵτινες αὐτόματοι τάσσονται εἰς κανονικὰ στρώματα. Ὁ πολιτισμός, ὃν ἐκπροσωπεῖ, ἔχει τὴν ἰδιοτίδα αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἀλιπέδου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας[7].

Ὁ Ἀμφίων καὶ ὁ Ζῆθος μεγεθύνουσι τὴν πόλιν. Περὶ τὴν *Καδμείαν διαγράφεται περίβολος εὐρύτερος, προστατεύων φιλόπονου λαοῦ, συνθροισθέντου κατὰ τοὺς πρόποδας τῆς ἡγεμονικῆς κατοικίας, ἐπὶ πόλει δὲ παρέχουσι διόδον ταῖς ὁδοῖς αἵτινες ἀπὸ τοῦ κέντρου προεκτείνονται πρὸς πάσας τὰς διευθύνσεις.*

Ὁ ἀριθμὸς ἑπτὰ ἐντεῦθα, ὡς καὶ ἐν ταῖς χορδαῖς τῆς λύρας τοῦ Ἀμφίονος, εἶναι ἀριθμὸς ἱερός. Ἀνταποκρίνεται πρὸς τοὺς

1) Πλιν., Ὀλυμπ., XIV, 5.

2) Stark, *Mytholog. Parallelen*, σ. 66.

3) O. Müller, *Orchomenos und die Minyer*, σ. 33,

4) Πλιν. XXXIV, 100.

2) Ἴδε Ἡσύχ. ἐν λ. Κάδμος, δόρυ, λόφος, ἀσπίς, Κρῆτες. Πρβλ. καὶ O. Müller, *Orchomenos*, σ. 212.

3) Τὸ ὄνομα τῶν Θηβῶν εὑρίσκεται ὡσαύτως ὡς ὄνομα πόλεως ἐν Ἀσίᾳ. Ἡ ὁ ποπλαζίη Θήβη (Ὁμήρ. Ἰλιάδ., Ζ, 397) ἦν φοινικικὸν ὅρμα.

4) Περὶ τῆς Εὐρώπης ἴδε De Vogüé (*Journal Asiatique*, 1867, Αὔγουστος, σ. 149). — Ἡ Τελχινία Ἀθηνᾶ καὶ ἡ Αἰγίς Ἀθηνᾶ εἶναι αἱ αὐταὶ τῇ Ἀστάρτῃ.

5) Περὶ τῆς νήσου Μακάρων ἴδε σχετικὰν σημείωσιν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν.

6) Περὶ τῶν σχέσεων τῶν Θηβῶν πρὸς τὴν Κρήτην ἴδε Welcker, *Ueber eine Kretischue Colonie in Theben*. 1824.

7) Ἀμφίων ὁ Ἰασίδης (Ὁμήρ. Ὀδυσ. Λ, 283) εἰσάγει νέαν λυδοφρυγικὴν ἁρμονίαν (Stark, *Niobe*, σ. 375).

πλανήτας, οὓς ἐγίνωσκον οἱ Βαβυλώνιοι καὶ οὓς ἐλάτρευον μετὰ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης ὡς οὐρανίας δυνάμεις. ἐφορώσας τὰς ἀνθρωπίνους τύχας. Ἡ βαβυλώνιος αὕτη λατρεία εἰσήχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὑπὸ τῶν Φοινίκων, τὰ ἴχνη δὲ αὐτῆς οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ εἶδε προσηλότερα ἢ ἐν Θήβαις. Ἀλλ' αὐτόθι εὑρίσκομεν τὴν ἀπόδειξιν ὅτι ἡ αὐτὴ λατρεία εἶχε μεταδοθῆ ὡσαύτως ὑπὸ τῶν Φοινίκων τοῖς Ἕλλησι ταύτας· διότι ἡ κάτω πόλις, ἥτις, ὡς αἱ πύλαι αὐτῆς δεικνύουσιν, ἦν ἀφιερωμένη ταῖς πλανητικαῖς θεότησιν, ἀνήκει ἀκριβῶς κατὰ τὰς αὐθεντικωτάτας μαρτυρίας νεωτέρᾳ ἐποχῇ, ἣς δὲν δύναται νὰ κρατῇ ἀποκλειστικῶς τὸ φοινικικὸν πνεῦμα. Οὕτως αἱ ἀνατολικαὶ φυλαὶ ἐξηκολούθησαν ἐν γνώσει ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τοῦ διθωνικοῦ πρακτορείου, ὅπερ δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς τὸν πυρῆνα τῶν Θηβῶν, καθ' ὅλην τὴν ὕπαρξιν τῆς συρροῆς τῶν ἐκ Κρήτης καὶ Μικρᾶς Ἀσίας ἀποίκων.

Μετὰ τὴν οἰκογένειαν τῶν διδύμων ἀνέρχονται ἐπὶ τοῦ θρόνου οἱ Καδμείονες, ἀφικνούμεθα δὲ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Λαβδάκου καὶ Λαΐου. Ἡγεμόνες ἐγκλιματιαὶ καταστρέφουσι τὴν χώραν, ὅπερ ὁ μῦθος ἐκφράζει διὰ τοῦ ἐμβλήματος τῆς Σφιγγός, ἐλιμμένου ὡσαύτως ἐκ τῆς Ἀνατολῆς. Αἱ καθομεῖαι Θῆβαι βυθίζονται ἐν τῇ αἵματι καὶ τῇ φρίκῃ, ἀλλά, διασπειρόμεναι αἱ θηβαϊκαὶ οἰκογένειαι, πατροικισμέναι ὑπὸ ἐξαιρέτων ἀρετῶν, προβαίνουσι φέρουσαι μέχρι τῶν μεσημβρινῶν χωρῶν, ὡς θὰ ἴδωμεν βραδύτερον, νέα σπέρματα πολιτισμοῦ.

Ὁ τῶν Θηβῶν μῦθος συνψήφισεν εἰς ἐκφραστικὰς γραμμὰς ἱστορικὰς περιόδους ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας διαρκεσάσας. Εἶναι ἡ διδακτικωτάτη εἰκὼν τῆς μεταβατικῆς περιόδου, τῆς μεταξὺ τοῦ πελασγικοῦ αἰῶνος καὶ τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας ἐκτεινομένης, ἡ σαφεστάτη δὲ ἱστόρησις τοῦ φοινικικοῦ ἀποικισμοῦ καὶ τῶν ἐπακολούθων αὐτοῦ. Ἐποχαί, οἵαι αἱ ὑπὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Κάδμου ἐγκαινιζόμεναι, καταπαύουσι τὰς ἀθώας τέρψεις τοῦ πατριαρχικοῦ βίου· οἱ νεῦλυδες μετὰ τῶν ἀγαθῶν ἀνωτέρου τινὸς πολιτισμοῦ κομίζουσιν ἐν τῇ χώρᾳ καὶ ἄγνωστα τέως κακά, τὸν δόλον καὶ τὴν βίαν, τὴν ἀνηθικότητα, ἐγκλήματα ἀνήκουστα, τὸν πόλεμον καὶ τὴν πενίαν. Ἡ θεία ὀργὴ καὶ ἡ ἀνθρωπίνη ποινή, ἡ ἁμαρτία καὶ ἡ ἀρὰ ἐξακοντίζονται ἐκ περιτροπῆς τοὺς κεραυνοὺς αὐτῶν. Αὗται εἶναι ἡ ὑπὸ τῶν ποιητῶν πλειστάκις ὑμνηθεῖσα ἀγχιστεία τῆς φυλῆς τοῦ Κάδμου.

(Ἀκολουθεῖ).

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ

ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΝΕΩΤΕΡΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ.

Πολλῶν ἡ δημοσιογραφία ἐπιλαμβάνεται ἑκάστοτε ζητημάτων εἴτε δ' εἰς ἐπιστήμας ταῦτα ἀνάγονται εἴτε κοινωνικὸν ἐφέροντα χαρακτῆρα, οὐκ εὐκαταφρόνητον προσκτῶνται ὠφέλειαν ὡς ἐκ τῆς ἀναλλαγῆς διαφόρων γνωμῶν τῶν εἰδότων καὶ τῆς εὑρείας συζητήσεως, τὴν ὁποίαν ἡ δημοσιογραφία, ὡς ἐκ τῆς φύσεώς της, δύναται ἐπ' αὐτῶν νὰ προκαλέσῃ. Ἐν τῷ σταδίῳ τῆς δημοσίας συζητήσεως κατὰ πολὺ ὑστέρησεν ἡ ἀρχιτεκτονική, ἐνῷ πρὸ πολλοῦ ὤφειλε νὰ ἐφελκύσῃ τὴν μέριμναν τῶν ἀληθῶν αὐτῆς ἔργατῶν καὶ τὴν προσοχὴν τῆς κοινωνίας, διότι αὕτη μεγάλως σχετίζεται πρὸς τὴν πρόοδον, τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ καλλιτεχνικοῦ τῶν λαῶν αἰσθήματος. Φρονῶ δὲ ὅτι μετ' ἐμὲ καὶ ἄλλοι εἰδημονέστεροι μου θέλουσιν ἐξετάσει τὸ ζήτημα ἐμβριθέστερον καὶ ὅτι ἕκαστος τὰς ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου γνώμας του θέλει ἐκθέσει, ὡς ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ τέχνη μεγάλα θέλει πορισθῆ ὠφελήματα. Ἵνα δὲ ἐν ταῖς κρίσεσιν ἡμῶν, τυῖς διατυπωθησομέναις κατὰ τὴν ἐπισκόπησιν ἑκάστου οἰκοδομήματος, καὶ τὴν ἔρευναν τῶν αἰτίων καὶ τῶν περιστάσεων, ὁδοὶ σινέδραμον πρὸς ταύτην ἡ ἐκείνην τοῦ κτιρίου τὴν παράστασιν, καταλιπτοὶ καταπτῶμεν, ἀνάγκη νὰ προτάξωμεν ἐν ὀλίγοις γενικάς τινας περὶ ἀρχιτεκτονικῆς ἀρχάς, νὰ γνωρίσωμεν δηλονότι πόθεν αὕτη τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν, ποῖα ἡ τῆς μεγάλης ταύτης τέχνης ἀποστολὴ καὶ πῶς οἱ διάφοροι τῆς οἰκουμένης λαοὶ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον περὶ αὐτῆς ἐσκέπτοντο.

Ἡ ἀρχιτεκτονική, ἥτις πρώτη ἐν ταῖς ὡραίαις τέχναις τάσσεται, ἤρξεται τὰ πρῶτά της ἔργα νὰ κτίζῃ ἀφ' ὅτου οἱ ἄνθρωποι συνῴδευν εἰς κοινωνίαν διὰ κοινῆς τινὸς περὶ θεότητος δοξασίας. Πρὶν ἢ δ' ἐγερθῇ τι τῶν μνημείων, ὅσα τὴν εὔρεαν ἀληθοῦς ἀρχιτεκτονικῆς μαρτυροῦσιν, ἀδύνατον ἦτο νὰ ὑπάρξωσι πόλεις, ἐφ' ὅσον διὰ κοινῆς τινὸς δοξασίας οἱ ἄνθρωποι δὲν συνδέονται, λαὸν ἀκόμη δὲν ἀποτελοῦσι, διότι τὸ συμφέρον τὸ ὁποῖον χθὲς ἡνωνεν αὐτοὺς, τοῦτο δύναται τὴν ἐπαύριον νὰ τοὺς διαλύσῃ. Θεῖαν οὖν ἡ τέχνη αὕτη ἔχει τὴν καταγωγήν, διότι καὶ τὰ πρῶτά της ἔργα εἰς τιμὴν τῆς θεότητος ἤγειρε, σκοτεινὰ μὲν εἰδέτι, ὡς σκοτειναὶ καὶ αἱ περὶ τοῦ Θεοῦ δοξασίαι των ἦσαν. Ἐνόσῳ ὅμως οἱ λαοὶ πρὸς τὴν ἀνάπτυξίν των χωροῦσι καὶ αἱ θρησκευτικαί των δοξασίαι σαφηνίζονται, καὶ ὁ ἀρχιτέκτων τότε διὰ χαριέντων ὑπαινιγμῶν τὴν σαφήνειαν εἰς τὸ ἔργον του θ' ἀποτυπώνει. Ὅτε δὲ ὁ ἄνθρωπος τὴν φύσιν, ἥτις κατ' ἀρχὰς ἐξέπληξεν αὐτὸν διὰ τῶν θαυμάτων αὐτῆς θεμάτων, καλῶς κατενόησε, τότε καὶ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ γίνεται καλὴ καὶ εἰς τὸ ἔργον της ἐφαρμόζει νόμους καὶ ἀναλογίας καὶ εἰς τὴν ἀνωτάτην τῆς τελειοποιήσεώς της βαθμίδα ἀφίκνει. Τοιαύτην ἔχει τὴν καταγωγὴν ἡ ἀρχιτεκτονική. Διὰ δὲ τοῦτο καὶ ἡ ἀποστολὴ αὐτῆς εἶναι μεγάλη, ὡς θέλομεν ἀμέσως γνωρίσει. Ἂν καθ' ὑπόθεσιν ἡ Αἴγυπτος ἐν τῇ παρελεύσει τῶν αἰώνων ἐλησμονεῖτο, βλέπων τις εἰς τῆς Μέμφιδος τὰς ἐρημίας ὅτι ὑψοῦνται πυραμίδες, τὰς ὁποίας σφίγγες φυλάττουσι, θὰ ἐμάντευεν ὅτι ὑπῆρξεν ἐκεῖ λαὸς θρησκευτικός, εἰς τὸ μυστήριον ἀφωσιωμένος καὶ πριόσῳς εἰς τῆς ψυχῆς τὴν ἀθανασίαν πιστεύων. Ἂν δὲ καὶ ἡ Ἑλλὰς τὸ αὐτὸ ἔπασχεν, ἀνευρίσκων ὁ καλλιτέχνης κίονα τῶν προπυλαίων ἢ τεμάχιον τῆς τοῦ Φειδίου γλυφίδος, θὰ κατενόει ὅτι λαὸς εἰς ἄκρον αἰσθηματικὸς καὶ λίαν φιλόκαλος τὴν χώραν ταύτην κατῴκηδε, λαὸς τοσοῦτον τὸ καλὸν θεραπεύσας, ὥστε νὰ ἀποθεώσῃ μὲν τὸν ἄνθρωπον, νὰ ἀνθρωπίσῃ δὲ τοὺς θεούς. Ὡσεὶ προηρθάνθισαν δὲ τὰ ἔθνη ὅτι μέτρον τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς δόξης αὐτῶν θὰ ἦσαν τοῦ ἀρχιτέκτονος καὶ τοῦ ποιητοῦ, τοῦ γλύπτου καὶ τοῦ ζωγράφου τὲ ἔργα, ὡσεὶ εἰς τούτους προεῖδον οἱ λαοὶ τοῦ μέλλοντος αὐτῶν τοὺς μάρτυρας. Ἀσιανοί τε καὶ Αἰγύπτιοι, Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι, πάντες ἀνεξαιρέτως τοὺς καλλιτέχνας ὑπηρετήσαν.

Τινὲς ἐκάλεσαν τὴν ἀρχιτεκονικὴν τρόπον τοῦ κοσμεῖν τὰς οἰκοδομάς. Ἀλλ' οὗτοι ἐξέλειψαν ἀπὸ τῶν ὡραίων τεχνῶν τὴν μεγίστην, καθ' ὅτι τὸν ἀρχιτέκτονα ὡς κοσμητὴν καὶ πρόσωπον τριτεῦον παρεισάγουσιν εἰς τὸν ὁρισμόν, τὸ δὲ καλὸν ὡς δύντροφον ἁπλοῦν καὶ μέρος πρόσθετον τοῦ χρησίμου παριστᾶσιν.

Ἡ ἀρχιτεκτονική, καίπερ ταῖς ἀνθρωπίναις χρείαις ὑπηρετική, ὁσάκις δὲν εἶναι καθαρῶς θρησκευτικὴ ἢ ἀναμνηστική ἀπαιτεῖ ἀπὸ τοῦ καλλιτέχνου πλὴν τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ξηρῶν κανόνων καὶ ἔμπνευσίν τινα καὶ προσέτι τοιοῦτον τοῦ καλοῦ μετὰ τοῦ σκοπίμου συνδυασμόν, ὥστε οὐδὲν νὰ θυσιάζηται τῷ ἑτέρῳ διότι τὸ ἄσκοπον δυσαρεστεῖ τὴν αἴσθησιν, τὸ δὲ δυσαρεστοῦν αὐτὴν δὲν εἶναι καλλιτεχνία. Τίνι δὲ τρόπῳ τὸ καλὸν ἐν τῇ ἀρχιτεκτονικῇ ἐπιτυγχάνεται διετύπωσεν ὁ αἰώνιος καλλιτέχνης ἐν αὐτῇ τῇ δημιουργίᾳ τοῦ σύμπαντος διὰ τῆς τάξεως τῆς συμμετρίας καὶ τῆς ἁρμονίας. Τόσην δ' ἔχει σημασίαν ἐν τῇ τέχνῃ ταύτῃ ἡ ἁρμονία, ὥστε διάσημοι ἀρχιτέκτονες ὥρισαν αὐτὴν ὡς τὴν μουσικὴν τῆς ἐκτάσεως· καὶ ὡς ἡ μουσικὴ διὰ τῆς ἁρμονίας τῶν τόνων της παριστάνει ὅ,τι ἀδύνατον εἶναι νὰ ἀκούσωμεν, ὡς λόγου χάριν τὸν ὕπνον, τὴν ἡσυχίαν κτλ. . . οὕτω καὶ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ διὰ λίθων ἐπιθέσεων καὶ διὰ μαρμαρίνων ὄγκων μεταδίδει ἡμῖν τὰ ὑψηλότατα, λεπτότατα καὶ εὐγενέστατα τῶν αἰσθημάτων, κατορθώνει δηλονότι διὰ τῆς ἁρμονίας τῶν γραμμῶν της, ὁσάκις τὰ ἔργα αὐτῆς θεώμεθα, νὰ ἐγείρῃ εἰς τὴν ψυχὴν μας αἰσθήματα ἐκπλήξεως ἢ μεγαλείου, τρόμου ἢ ἡδονῆς, χάριτος ἢ ἰσχύος.

Ἀλλὰ τὸ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς κάλλος σχετίζεται καὶ πρὸς τὴν ἰδέαν καθήκοντός τινος. Ὡς τις εὐκόλως νὰ νοήσῃ δύναται, πᾶν οἰκοδόμημα πολλὰ μᾶς ἀφαιρεῖ ἀπὸ τῶν τῆς φύσεως δώρων ἀποφράττει δὲ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰς καλλονὰς αὐτῆς· διὸ δίκαιον εἶναι ἀντὶ τῶν εὐεργετημάτων, ἅτινα μᾶς στερεῖ, νὰ μᾶς ἀνατμείβῃ καὶ νὰ ἀντισταθμίζῃ τὰς ζημίας διὰ καλοῦ οἰκοδομήματος. Αἱ κοινωνίαι δὲν ἐσχηματίσθησαν διὰ νὰ ἀδικῶνται· εἰς αὐτὰς ὀφείλεται σεβασμός, ὅστις εἰς τὸν οἰκοδόμον ἐπιβάλλει νὰ γείνῃ ἀρχιτέκτων καὶ τοῦ καλοῦ τὴν θεραπείαν νὰ θεωρῇ καθήκόν του. Καὶ οἰκοδομή τις προσκρούει εἰς ὅλων τῶν θεατῶν τὰ βλέμματα, ὅταν αἰσθάνωνται ὅτι ἤγειρε τις αὐτὴν, χωρὶς περὶ αὐτῶν νὰ μεριμνήσῃ.

Πρὸς τῇ τάξει, συμμετρίᾳ καὶ ἁρμονίᾳ ὅρος τοῦ καλοῦ ἀπαραίτητος εἶναι καὶ ὁ χαρακτήρ, τὸν ὁποῖον τὸ οἰκοδόμημα θὰ προσλάβῃ. Ἂν μακρόθεν ἀπαντήσωμεν οἰκοδομήν, τῆς ὁποίας ἡ θέα εἶναι μετρία ἢ πομπώδης, χαρίεσσα ἢ αὐστηρά, δοκιμάζομεν αἴσθημά τι ἀνάλογον πρὸς ταύτην, διότι ἐμψανίζεται εἰς ἐκείνην πρώτον τι τοῦ καλοῦ στοιχεῖον, ἡ ἰδιοτυπία.

Ἂν τέλος δημόσιόν τι κτίριον, ὡς θέατρον, εἰρκτὴ ἢ ναός, τὴν προσοχήν μας ἐπιστήσῃ, ἕκαστον αὐτῶν παράγει σύνολόν τι ἐννοιῶν, εἰς μίαν μόνην ἀναγομένων ἐντύπωσιν. Ὑπὸ τὸ δεσμωτήριον, λόγου χάριν, τὸ ἔγκλημα, ἡ τιμωρία, ὁ ἔλεγχος, τὸ ἄλγος, πάντα ταῦτα συγχρόνως εἰς τὴν ψυχήν μας παρουσιάζονται καὶ συγχωνεύονται εἰς κοινόν τι αἴσθημα φόβου. Ὑπὸ τὸ κομψὸν τοῦ θεάτρου περιστύλιον τὸ πᾶν περὶ εὐχαριστήσεως λαλεῖ καὶ τὸ πᾶν προκαλεῖ τῆς εὐζωΐας τὸ αἴσθημα. Ὑπὸ τοῦ ναοῦ τοὺς θόλους διεγείρεται ἡ ἰδέα περὶ τῆς τύχης τοῦ ἀνθρώπου, περὶ τοῦ θανάτου καὶ τῆς μελλούσης αὐτοῦ ζωῆς καὶ ἐν γένει τὸν ἄνθρωπον κατακυριεύει ἡ ἰδέα τῆς θεότητος. Λοιπὸν ἐφ' ὅσον αἱ ἰδέαι γενικεύονται, τὸ οἰκοδόμημα ἐκ τῆς ἰδιοτυπίας ἔρχεται εἰς τὸν χαρακτῆρα, ὅστις ἀναποσπάστως μετὰ τοῦ καλοῦ συνδέεται. Μάλιστα δὲ εἰς τὸν πολύπλοκον τῶν νεωτέρων χρόνων πολιτισμόν, ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ειδικεύεται, καὶ ὡρισμένον ἑκάστη οἰκοδομὴ ποιεῖ χαρακτῆρα, ἵνα προφανῆ καταστήσῃ τὸν σκοπόν, δι' ὃν οἰκοδομήθη. Λοιπὸν εἰς μὲν τὴν ἰδιωτικὴν οἰκοδομὴν ἀπαιτεῖται ὁ ὅρος τῆς ἰδιοτυπίας, ὀφείλει δηλαδὴ ὁ ἀρχιτέκτων ἐξωθεν νὰ δηλώσῃ πῶς οἱ ἐνοικοῦντες σκέπτονται.

Εἰς δὲ τὰς οἰκοδομάς, εἰς τὰς ὁποίας κοινή τις ἰδέα τὴν κοινωνίαν προσελκύει, ἀπαιτεῖται ὁ χαρακτήρ, ἡ φυσιογνωμία, δηλαδὴ τοῦ κτιρίου, ἡ ὁποία εἰς τὸν θεατὴν θὰ γνωρίσῃ πρὸς ποῖον ἡ οἰκοδομὴ αὕτη σκοπὸν ἠγέρθη. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ποικίλλει παρὰ τοῖς διαφόρις λαοῖς ἀναλόγως τῶν θρησκευτικῶν δοξασιῶν, τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων, ἅτινα καλεῖται νὰ ἐξυπηρετήσῃ.

Ἐξετάσωμεν ἤδη ἂν ἡ οἰκοδομία τῆς πόλεως ταύτης συμφωνεῖ πρὸς τὰς ἐκτεθείσας ἀρχάς, καὶ ἂν εὑρίσκεται ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τὴν περιβάλλουσαν αὐτὴν φύσιν, ἀξιοθαύμαστον ἐπὶ τῷ πλήθει τῶν καλλονῶν, διὰ τῶν ὁποίων ὁ μόνος ἀληθὴς καλλιτέχνης ἐπροίκισεν αὐτήν. Ἐν τῇ πραγματείᾳ ἡμῶν ταύτῃ θέλομεν κατὰ σειρὰν πραγματευθῇ περὶ τῆς νεοδομίας, τῶν δημοσίων κτιρίων καὶ τῆς ἰδιωτικῆς οἰκοδομίας.

Ὁ ναός, ἐπειδὴ οὐχὶ πρὸς θεραπείαν τῶν βιωτικῶν ἀναγκῶν, ἀλλ' ὡς ἀνάθημα εὐσεβείας καὶ οἶκος τοῦ θεοῦ μᾶλλον ἀνεγείρεται, εἶναι πάντων τῶν οἰκοδομημάτων τὸ ἰδανικώτατον καὶ τὸ μάλιστα τῇ κυρίως καλλιτεχνίᾳ ἀνῆκον. Διὰ τοῦτο καὶ πᾶσαν ὁ ἀρχιτέκτων τὴν προσοχήν του ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ, πάντα δὲ τὰ περιστατικὰ καλῶς νὰ σταθμίσῃ καὶ τὸ οἰκοδόμημά του διὰ τοιούτου νὰ διαθέσῃ τρόπου, ὥστε ὅλα αὐτοῦ τὰ μέλη πλήρη νὰ ἔχωσι πρὸς ἄλληλα ἁρμονίαν καὶ οἴκοθεν εἰς τὸν θεατὴν τὴν λειτουργίαν των νὰ δεικνύωσιν.

Ὁ ἐν Σταυροδρομῴ ναὸς τῆς Ἁγίας Τριάδος ᾠκοδομήθη κατὰ τὸν κοινὸν τῶν ἀνατολικῶν ἐκκλησιῶν τύπον ἐπὶ σταυροῦ σύντινος οἱ τέσσαρες βραχίονες εἶναι ὅμοιοι, καὶ τὸν ὁποῖον καλοῦσιν Ἑλληνικόν, θόλος δὲ ἡμισφαιρικὸς καλύπτει τὸ τετράγωνον, τὸ ὁποῖον οἱ τέσσαρες τοῦ σταυροῦ βραχίονες σχηματίζουσιν. Ἐκ τοῦ γενικοῦ τούτου διαγράμματος ὁ ναὸς χαρακτηρίζεται ὅτι εἰς τὸν ρυθμὸν τὸν βυζαντινὸν ἀνάγεται. Τὸ δὲ οἰκοδόμημα τέλειον θὰ ἐλογίζετο, ἂν ἐν ταῖς λεπτομερεστέραις αὐτοῦ μορφαῖς ὁ ἀρχιτέκτων δὲν ἐκαινοτόμει, ἐν ᾧ ἠπλαφῆτον εἶχεν ἐνταῦθα τὸ πρότυπον τοῦ Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ, τὴν Ἁγίαν Σοφίαν. Ὅταν κυλινδρικός τις στύλος ἤρη ἀψιδώματα δύο, ἡ κοινὴ τούτων βάσις εἶναι τετράγωνον, ὅπερ ἐδράζεται εἰς ὑποστήριγμα στρογγύλον. Ἕπεται ἐκ τούτου ὅτι αἱ τέσσαρες τοῦ τετραγώνου γωνίαι, ἐπειδὴ προέχουσιν ὑπὲρ τὸ γυμνὸν τοῦ κίονος μέρος, φαίνονται ὑποκάτω τοῦ ἀβάκος χωρὶς ὑποστηρίξεως καὶ σχηματίζουσιν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν καλοῦσι φορὰν ὑπόκενον. Οἱ βυζαντινοί, διὰ νὰ διορθώσωσι τὸ ἐλάττωμα τοῦτο, μετέβαλον τοῦ κιονοκράνου τὴν μορφήν, καὶ ἔδωκαν εἰς αὐτὸ τοιαύτην, ἥτις ἐφαίνετο ὅτι ἔφερεν εἰς τὸ κέντρον τὸ βάρος τῶν ἀψιδωμάτων. Ἔγλυψαν εἰς τὸ κιονόκρανον ψυλλώματα, ἀλλὰ μὲ περιωρισμένην προεξοχήν, ἥτις ἀπὸ τοῦ ὄγκου αὐτοῦ οὐδὲν ἀφῄρεσε. Καὶ ὑπεχώρησε μὲν ἡ κορινθιακὴ χάρις εἰς καλλονὴν ὀλιγώτερον χαρίεσσαν, ἡ βαρύτης ὅμως ταύτης ἦτο λογισμὸς ἁρμονίας μεταξὺ τοῦ ὑποστηρίγματος καὶ τοῦ πράγματος τοῦ ὑποστηριζομένου. Ἀντὶ νὰ σκεφθῶσιν οὕτω πως καὶ περὶ τοῦ κιονοκράνου τῆς Ἁγίας Τριάδος, τὸ ὁποῖον τὸ κυριώτατον τῆς οἰκοδομῆς ἀποτελεῖ μέλος, ἐπροτίμησαν τὸ ρυθμοῦ κορινθιακοῦ ἑλληνορρωμαϊκὸν κιονόκρανον, ἰσχνὸν μετὰ γεγλυμμένου ὠοειδοῦς κυματίου εἰς τὸ ἄνω τοῦ κοφίνου μέρος, μετ' ἄβακος ὑπὲρ τὸ δέον εἰς τὸ κοινὸν προέχοντος καὶ ἐπὶ τούτου τῶν δύο βαρέων ἀψιδωμάτων ἐπικαθημένων, οὕτως ὥστε, ἡ ὑπόκενος φορά, τὴν ὁποίαν παντοιοτρόπως πρέπει τις νὰ ἀποφεύγῃ, καὶ περὶ ἧς διελάβομεν, καταφανεστέρα καθίσταται. Ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀκουστικὴν ἡ οἰκοδομὴ τοῦ ναοῦ τούτου ἀπέτυχε, διότι, ὡς ἐκ τῆς διατάξεως τῶν διαφόρων ἐπιπέδων, τὰ κύματα, ἅτινα τὸν ἦχον ἀγουσιν, πρὶν ἢ εἰς τὰ ὦτα τῶν ἐκκλησιαζομένων φθάσωσιν, συγκρούονται πρὸς ἄλληλα καὶ μεταδίδουσιν αὐτὸν οὐχὶ εὐκρινῆ, ἀλλὰ συγκεχυμένον. Μεγάλη δὲ ἀρετὴ εἶναι, προκειμένου περὶ ναῶν, θεάτρων καὶ τῶν τοιουτοτρόπων, νὰ προνοῇ τις πρωτίστως περὶ τῆς καλῆς τοῦ κτιριοδιακουστικῆς.

Ἄπορον ἐπίσης φαίνεται ἡμῖν διατί τοῦς τέσσαρας στύλους, ἐφ' ὧν ὁ ἡμισφαιρικὸς θόλος στηρίζεται συνέδεσαν πρὸς ἀλλήλους διὰ σιδηρῶν ἐλκυστήρων. Ἐὰν μὲν ἡ στερεότης τοῦ κτιρίου διεσαλεύθη καὶ ἀπειλεῖ κατάπτωσιν, ἀδύνατον εἶναι τὰ λεπτὰ ἐκεῖνα σιδηρᾶ ἐλάσματα νὰ διατηρήσωσι τὴν ἰσορροπίαν, ἐκτὸς ἐὰν ἐκ φόβου μὴ ἐν τῷ μέλλοντι τοιοῦτόν τι συμβῇ, ἐπρονόησαν νὰ ἐξουδετερώσωσι τὰς τῶν θόλων ὠθήσεις. Ἀλλὰ διὰ τοῦ τρόπου τούτου τὴν ἰδέαν τοῦ κινδύνου εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ θεατοῦ μᾶλλον ἐνέβαλον. Διότι τί ἄλλο τοῦτο σημαίνει ἢ ὅτι ὁ ἀρχιτέκτων, εἰς τὸν ὁποῖον γνωσταὶ εἶναι ἐκ τῶν προτέρων αἱ ὠθήσεις καὶ αἱ ἀντιδράσεις, φρονεῖ ὅτι αὗται μικρότεραι ἐκείνων τυγχάνουσι καὶ ὅτι διὰ τοῦ μέσου τούτου ἠδέλησε τὴν εὐστάθειαν νὰ ἰσχυροποιήσῃ; Ἡ φαινομένη στερεότης μεγάλην ἔχει τὴν σχέσιν πρὸς τὸ τῆς οἰκοδομῆς κάλλος, διότι, ὅταν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τὰ ἔργα στερεὰ δὲν εἶναι, ἢ, καὶ ἂν εἶναι, δὲν φαίνονται, καὶ ἂν ἀξιοθαύμαστα κατεσκεύαζέ τις αὐτά, δὲν θὰ μᾶς ἐπετρέπετο νὰ τὰ θαυμάσωμεν, ἐπειδὴ ὁ τοῦ κινδύνου φόβος θὰ κατετάραττε τοῦ καλοῦ τὴν εἰκόνα. Πρὸς τοῖς ἄλλοις ἡ πρόσψις τοῦ ναοῦ τούτου στερεῖται καὶ τινος μεγαλοπρεπείας, τὴν ὁποίαν, ὡς ἐκ τοῦ εἴδους της ἡ οἰκοδομὴ ἔπρεπε νὰ ἐκφράζῃ. Εἰς τοῦτο δὲ πολὺ συνετέλεσεν ἡ παράλειψις τῆς μεγάλης ἀψίδος, ἥτις ὅλα τὰ μικρότερα καμαρώματα νὰ περιλαμβάνῃ ἐν ἑαυτῇ ὤφειλε καὶ νὰ περιχειλώνῃ, καὶ ἥτις ἐξωθεν τὴν διάμετρον τῶν μεγάλων ἀψίδων, ἐφ' ὧν ὁ τρούλος ἐπικάθηται, σκοπὸν ἔχει νὰ μᾶς δηλώσῃ. Παρατρέχοντες δὲ τὰς ἐπουσιώδεις λεπτομερείας προβαίνομεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου.

(Ἀκολουθεῖ)

ΤΙ ΗΘΕΛΑ.

Ἤθελα 'ς τὰ οὐράνια νάμαι λαμπρὸ ἀστέρι,
χρυσῆ λαμπάδα, πάναψε τοῦ ποιητοῦ τὸ χέρι·
κι' ὅταν ψυχῇ κρύος βορινὸς καὶ χύνεται σκοτάδι,
κάνένα βράδυ ψοβερό, συννεφιασμένο βράδυ,
π' ἀφρίζει καὶ βροντολογῇ τῆς θάλασσας τὸ κῦμα
κι' ἀνοίγει μέσ' 'ς τὰ στήθιά του τοῦ ναύτη μαῦρο μνῆμα,
ἀχ! ἤθελα νὰ ἤμουνα τοῦ πόλου τὸ ἀστέρι,
τοῦ ναύτη φάρος, πάναψε τοῦ ποιητοῦ τὸ χέρι
καὶ 'ς τοῦ πελάγου τὰ νερὰ τὰ μουγκριστὰ ἐκεῖνα
γλυκειὰν ἀχτίνα νὰ κυλῶ, τρεμουλαστὴ ἀχτίνα.

Ἤθελα νἄμουνα πουλί. νἄχω φτερὰ σπαθάτα
καὶ νὰ σετῶ γοργὸ γοργὸ 'σὴν φύσημα τ' ἀγέρα·
νἄναι λαμπρὸ μ' ἀχιλὸ τὰ σύννεφα τ' ἀγνάτα,
κ.: ὅλα χαρὰ τὴν ἀνοιξι νὰ χάλλω νύχτα μέρα.
Κ' ὅποια καρδιὰ 'ς τὴν ξενιτειὰ θρηνεῖ γιὰ τὴν πατρίδα,
ἐγὼ μὲ πόνο ἀθελφοῦ 'ς τὸ πλαῖ της νὰ γέρνω,
μὲ τὰσμά μου νὰ τῆς σκορπῶ παρηγορία κ' ἐλπίδα,
μὲ τὶ φτερά μου λαλοῦσι τῆς γῆς της νὰ τὴν φέρνω.

Γιὰ νἄμουν τριαντάφυλλο ποῦ 'ς τὴ δροσιὰ τοῦ Μαΐ
δροσῆ ζωή, δροσῆ πνοή, κ' ἀνθίζει καὶ γελάει.
Κ' ὅταν καμμιὰ νέα ψυχὴ τὴν γῆν αὐτὴν ἀφίνει,
ἐγὼ στεφάνι νεκρικὸ ὁροσάτο νὰ τῆς γένω,
ἐγὼ γὰ γένω μὲ στοργὴ 'ς τὴ νεκρική της κλίνη,
τὸ μέτωπό της νὰ φιλῶ μὲ μύρο νὰ τὸ ραίνω.

Ἀ! ἤθελ' ἄστρο ἢ πουλὶ ἢ ὀρφανὸ λουλοῦδι
ἢ μὲ τὸ μύρο ἢ μὲ φῶς ἢ μὲ γλυκὸ τραγοῦδι,
μὲ' ἔτο σκοτάδι τῆς νυχτιᾶς τὸ φοβερὸ ἐκεῖνο,
'ς τὴν πονεμένη τὴν καρδιὰ λίγη ὁροσιὰ νὰ χύνω.

Κ. Α. Π.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Γαμήλιος περιοδεία à la fin de siècle. — Ἐπιτέλους ὁ φίλος αἐρναύτης Γεώργιος Τέλ, τελίσας τὴν τετάρτην ἤδη ἀθγούσσου τοῦ γάμου αὐτοῦ ἐν Βρυξέλλαις, ἀπῆλθεν ἀμέσως μετὰ τὴν τελετὴν μετὰ τῆς νυμφῆς αὐτοῦ συζύγου εἰς Παρισίους — δι' ἀερόστατον. Τὸ ἀεροπλοῖον κατῆλθεν ἀσφαλῶς ἐν τοῖς πέριξ τῆς Ἀμβέρσης.

Ἀπάτη ἐν τοῖς καρποῖς. — Ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις οἱ ἐξαγόμενοι καρποὶ, ὅτι φαίνονται καλοὶ τὴν ὄψιν, ὑποβάλλονται ὑπὸ τῶν βιομηχάνων εἰς ἄκριβὲς θεῖον, οὗτοι δὲ ὁ καρπὸς καλύπτεται ὑπὸ λεπτοῦ ὑπολείου στρώματος, ὅπερ ἐκλαμβάνεται ὑπὸ τῶν ἀδαῶν ὡς στρῶμα σακχάρεως.

«Νοσηροὶ» μαργαρῖται ἐν ὑποβρυχίῳ κλωβῷ. — Ἐν τῇ βάσει βράχου ὑπὸ τὰς θυρίδας τοῦ ὠρωρίου Μιραμὰρ ἄλλοτε κατοικίας τοῦ μεξικανοῦ αὐτοκράτορος Μεξιμιλιανοῦ, ἐν βάθει 80 ποδῶν κάταθεν τῆς ἐπιφανείας τῶν διαυγῶν ὑδάτων τῆς Ἀδριατικῆς ὑπάρχει εἶδος κλωβοῦ, κατηρεισμένου ὑπὸ δυοῖν ἐπὶ τῆς παρειᾶς τοῦ βράχου. Ἐν τῷ κλωβῷ ἐκείνῳ εὑρίσκονται ἔνιοι τῶν μεγαλοπρεπεστέρων μαργαριτῶν, ἐξ ὧν ὑπάρχουσιν, ἀνήκοντες εἰς τὴν ἀρχιδούκισσαν Σάξονος. Οἱ πολύτιμοι οὗτοι λίθοι, μὴ χρησιμοποιηθέντες ἐπὶ μακρὸν, ἀπέβαλον τὸν χρωματισμὸν αὐτῶν καὶ «ἐνύστηκαν», οἱ δὲ πραγματογνώμονες ὁμοφώνως ἀπεφήνθησαν ὅτι τὸ μόνον μέσον ἀποκαταστάσεως τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν στιλπνότητος ἦτο ἡ ἐπὶ μακρὸν καταβύθισις αὐτῶν ἐν τοῖς ὕδασι τῆς θαλάσσης. Ἐπί τινα ἤδη ἔτη αὐτοὶ παραμείναντες ἤρξαντο ν' ἀνακτῶσι τὴν προτέραν στιλπνότητα.

Ἡ ἐν Σιμπλὸν σήραγξ. — Αἱ ἐργασίαι τῆς διατρήσεως τῆς ἐν Σιμπλὸν σήραγγος ἤρξαντο ἤδη. Ἡ σήραγξ αὕτη, ἥτις χωρεῖ ἀπὸ τοῦ Βρίγκ πρὸς Β μέχρι τῆς Ἰζέλλας πρὸς Ν ἔσται ἡ μακροτάτη πάσης ἄλλης ὑπαρχούσης. Τὸ μῆκος αὐτῆς ἔσται 20 χιλιομέτρων. Ὀκτὼ καὶ ἥμισυ ἔτη ἀπαιτηθήσονται διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν αὐτῆς.

Ὁ ἠλεκτρισμὸς ἐν Ἰαπωνίᾳ. — Ὁποῖαν ἀνάπτυξιν ἔλαβεν ὁ ἠλεκτρισμὸς ἐν Ἰαπωνίᾳ κατὰ διάφορον αὐτοῦ ἐφαρμογὰς, τοῦτο πληροφορούμεθα ἐκ τῶν δηλώσεων τοῦ ἐν Τοκίῳ τῆς Ἰαπωνίας κ. Κατόγκη.

Κατ' αὐτὰς ἐν Ἰαπωνίᾳ εὑρίσκονται ἤδη 1014 τηλεγραφικὰ γραφεῖα, ἐν Τοκίῳ δὲ μόνον ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν τηλεφωνικῶν γραφείων ὑπερβαίνει τοὺς 1000. Ἐσχάτως ἐδοκιμάσθη μετὰ πολλὰς τῆς ἐπιτυχίας τηλεφωνικὴ γραμμὴ μήκους 560 χιλιομέτρων περίπου ἀπὸ Τοκίου εἰς Ὀσάκαν. Τέλος ἡ ἐκ Τοκίου ἠλεκτρικὴ ἑταιρία ἀριθμεῖ οὐχὶ ὀλιγώτερα τῶν 1213 μελῶν.

Τὰ θαυμάσια τῆς ;;λωρίδος. — Ἐν τισι τῶν λειμώνων τῆς Ἀμερικῆς εὑρίσκεται τὸ οὕτω καλούμενον μαγνητικὸν φυτόν, ὅπερ ἀντικαθίστησι τὴν πυξίδα καὶ μεγάλην κέκτηται ἀξίαν διὰ τοὺς ὁδοιπόρους. Τὰ μακρὰ ἐν τῇ βάσει τοῦ καυλοῦ αὐτοῦ φύλλα λαμβάνουσι κάθετον θέσιν καὶ διευθύνουσι τὸν βορρᾶν καὶ τὸν νότον. Ὁδοιπόροι κατὰ ζαφερὰς νύκτας δύνανται νὰ ψαύσωσι μόνον τὰ μέλη ἢ τὰς ἄκρας τῶν φύλλων τούτων καὶ οὕτω νὰ καθορίζωσι τὰ σημεῖα τῆς πυξίδος, διευθύνοντες ἀναλόγως τὴν πορείαν αὐτῶν.

Συνταγὴ τοῦ Ὀθιδίου πρὸς ἐξάλειψιν τῶν ῥυτίδων. — Λάβε ἴσα μέρη ἀλεύρου ἐκ κυάμου καὶ κριθῆς καὶ ἀνάμιξον ταῦτα μετὰ ὠοῦ ὀσοῦ. Ὅταν ἡ μάζα καθ' ὁλοκληρίαν σκληρυνθῇ καὶ ξηρανθῇ, μετάτρεψον αὐτὴν εἰς λεπτὴν κόνιν καὶ κατασκεύασον ἀλοιφὴν δι' ἀναλελυμένου λίπους καὶ μέλιτος. Ἡνίκα στρῶμα ταύτης ἐπὶ τοῦ προσώπου τιθέμενον κατὰ πάσαν νύκτα θεωρεῖτο ὡς ἐξομαλίζον πᾶσαν ῥίκνωσιν καὶ καθιστῶν τὸ δέρμα ἀπαλὸν ὡς τὸ τοῦ βρέφους.

Γάμος ἐν πένθει. — Ἐξερευνητὴς τῆς Ἀφρικῆς, διερευνῶν εἰσέτι τὴν μαύρην ἤπειρον, ἐπληροφορήθη τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Μετὰ τινα χρόνον ἀφίκετο εἰς Παρισίους, ἐν συνοδίᾳ μαύρης συζύγου. «Τί δὲ ἐν τῇ κόμῃ σὲ ἔπεισεν», ἠρώτησεν αὐτὸν εἰλικρινὴς φίλος, «νὰ συζεύχῃς μαύρην»; Ὁ ἐξερευνητὴς ἀπήντησεν: «Ἤτον πένθος».

Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ διαβόλου. — Ἀρχαῖος κατάλογος ἤν τινι βιβλιοθήκῃ τῆς Νέας Ὑόρκης «τῶν πολυτιμοτέρων συγγραμμάτων, ὅσα ἀνάγονται εἰς τὸν Διάβολον, τὴν ἀρχήν, τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ἐπιρροὴν αὐτοῦ», περιλαμβάνει τοὺς τίτλους ὑπερπεντακοσίων τόμων, χωρὶς νὰ θεωρῆται καὶ πλήρης. Ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ φέρει ὡς ἔμβλημα τὴν ῥοδάκινα: «Μωροὶ περιφρονοῦσι — φιλόσοφοι διερευνῶσι» ὡς καὶ τετράστιχον ἐπίγραμμα, οὗτινος τὸ περιεχόμενον εἶναι τὸ ἑξῆς:

«Δυνάτων ὡς κακὸς νὰ ἐξυφαίνῃσαι ὁ διάβολος, νὰ συκοφαντῆται καὶ ἀναιτίως νὰ κατακρίνηται, ὅτε οἱ ἄνθρωποι, μὴ ἐπιθυμοῦντες ἑαυτοὺς μόνον νὰ αἰτιῶνται, ἐπιβαρύνουσιν αὐτὸν διὰ τῶν πλημμελημάτων, ἅτινα αὐτοὶ οἱ ἴδιοι διεπράξαντο».

Σειρὰ προεισαγωγικῶν παραστάσεων ἐξεικονίζει τὸν Δαίμονα, ὃν τρόπον διαφόρως περιγράφη ὑπὸ ποικίλων φυλῶν.

Ὁ Αἰγύπτιος δαίμων ἦτο κατὰ τὴν σχετικὴν παράστασιν ὅν τι μεταξὺ κυνὸς καὶ χοίρου, περιπατοῦν ὀρθὸν ἐπὶ τῶν ὀπισθίων κνημῶν, τῇ βοηθείᾳ ῥάβδου.

Ὁ Ἀσσυριανὸς ἔχει σῶμα λέοντος μετὰ πτερῶν, λεπιδώδη τράχηλον καὶ κεφαλὴν δράκοντος κερασφόρου.

Ὁ Σιγκαλικὸς Σατανᾶς εἶναι δικέφαλος μετὰ μεγάλων ὀδόντων καὶ τεσσάρων βραχιόνων, κάθηται ἐπὶ πώλου καὶ ἔχει δηλητηριώδεις ὄφεις ἀναρριχωμένους ἐπ' αὐτοῦ.

Ὁ Κελτικὸς εἶναι ὁ πρῶτος τῶν ἀρχαίων διαβόλων, ὅστις ἐπιδείκνυσι τὰ τόσον γνωστὰ εἰς ἡμᾶς ἤδη συνδεδυασμένα χαρακτηριστικά. Ἔχει κέρατα, ὦτα ὄνου, οὐρὰν αἰγὸς καὶ ὄνυχας ἀλέκτορος· τὸ σῶμα ὅμως αὐτοῦ καὶ ἡ κεφαλὴ εἶναι ἀνθρώπινα, μετὰ πτερῶν νυκτερίδος προσηρτῶν ἐκ τῶν ὤμων. Ὁ ἐχθρὸς οὗτος τοῦ ἀνθρώπου, παρίσταται ἐν τῇ σχετικῇ εἰκόνι γρυλλίζων διὰ τοῦ μοχθηροτέρου καὶ διαβολικωτέρου τρόπου, διασκορπίζει δ' ἅμα χρυσίον πρὸς δελεάσιν τῶν θυμάτων καὶ προσέλκυσιν αὐτῶν ἐντὸς τῶν γαμψῶν αὐτοῦ ὀνύχων.

Ἀλλ' ὁ Βεελζεβοὺλ παρεστάθη ὑπὸ ἄλλην πολλῷ εὐγενεστέραν μορφήν. Τοῦτου σώζεται παράστασις ἐκ τῶν εἰκόνων τοῦ Φαύστου τοῦ Γκαῖτε, ἐν ᾗ φέρεται ὡς εὐγενὴς gentleman, μετὰ κόμψῆς περιβολῆς καὶ λαμπρότητος περὶ τοὺς τρόπους. Φαίνεται ὅτι ἡ ἀνθρώπότης, προχωροῦσα εἰς τὸν πολιτισμὸν, ἐβελτίωσε καὶ τὴν θέσιν τοῦ μεγάλου αὐτῆς ἐχθροῦ ὡς ἐβελτίωσε ἢ τοὐλάχιστον διερρύθμισε τὰς κακίας, δι' ὧν πληρόνει αὐτῷ φόρον.

Ἄλλως κατὰ τὸ ΙΓ' αἰῶνα ὁ ἀγγλικὸς Διάβολος ἦν τρομερὸν θηρίον μετὰ παραμεμερωμένου σώματος ἀνθρώπου, κερασφόρου κεφαλῆς παύρου ὁπερβαίνει τοὺς 1000. Ἐσχάτως ἐδοκιμάσθη μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιτυχίας τηλεφωνικὴ γραμμὴ μήκους 560 χιλιομέτρων περίπου ἀπὸ Τοκίου εἰς Ὀσάκαν. Τέλος ἡ ἐκ Τοκίου ἠλεκτρικὴ ἑταιρία ἀριθμεῖ οὐχὶ ὀλιγώτερα τῶν 1213 μελῶν.

Τὰ θαυμάσια τῆς ;;λωρίδος. — Ἐν τισι τῶν λειμώνων τῆς Ἀμερικῆς εὑρίσκεται τὸ οὕτω καλούμενον μαγνητικὸν φυτόν, ὅπερ ἀντικαθίστησι τὴν πυξίδα καὶ μεγάλην κέκτηται ἀξίαν διὰ τοὺς ὁδοιπόρους. Τὰ μακρὰ ἐν τῇ βάσει τοῦ καυλοῦ αὐτοῦ φύλλα λαμβάνουσι κάθετον θέσιν καὶ διευθύνουσι τὸν βορρᾶν καὶ τὸν νότον. Ὁδοιπόροι κατὰ ζαφερὰς νύκτας δύνανται νὰ ψαύσωσι μόνον τὰ μέλη ἢ τὰς ἄκρας τῶν φύλλων τούτων καὶ οὕτω νὰ καθορίζωσι τὰ σημεῖα τῆς πυξίδος, διευθύνοντες ἀναλόγως τὴν πορείαν αὐτῶν.

Συνταγὴ τοῦ Ὀθιδίου πρὸς ἐξάλειψιν τῶν ῥυτίδων. — Λάβε ἴσα μέρη ἀλεύρου ἐκ κυάμου καὶ κριθῆς καὶ ἀνάμιξον ταῦτα μετὰ ὠοῦ ὀσοῦ. Ὅταν ἡ μάζα καθ' ὁλοκληρίαν σκληρυνθῇ καὶ ξηρανθῇ, μετάτρεψον αὐτὴν εἰς λεπτὴν κόνιν καὶ κατασκεύασον ἀλοιφὴν δι' ἀναλελυμένου λίπους καὶ μέλιτος. Ἡνίκα στρῶμα ταύτης ἐπὶ τοῦ προσώπου τιθέμενον κατὰ πᾶσαν νύκτα θεωρεῖτο ὡς ἐξομαλίζον πᾶσαν ῥίκνωσιν καὶ καθιστῶν τὸ δέρμα ἀπαλὸν ὡς τὸ τοῦ βρέφους.

Γάμος ἐν πένθει. — Ἐξερευνητὴς τῆς Ἀφρικῆς, διερευνῶν εἰσέτι τὴν μαύρην ἤπειρον, ἐπληροφορήθη τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Μετὰ τινα χρόνον ἀφίκετο εἰς Παρισίους, ἐν συνοδίᾳ μαύρης συζύγου. «Τί δὲ ἐν τῇ κόμῃ σὲ ἔπεισεν», ἠρώτησεν αὐτὸν εἰλικρινὴς φίλος, «νὰ συζεύχῃς μαύρην»; Ὁ ἐξερευνητὴς ἀπήντησεν: «Ἤτον πένθος».

Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ διαβόλου. — Ἀρχαῖος κατάλογος ἦν τινι βιβλιοθήκῃ τῆς Νέας Ὑόρκης «τῶν πολυτιμοτέρων συγγραμμάτων, ὅσα ἀνάγονται εἰς τὸν Διάβολον, τὴν ἀρχήν, τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ἐπιρροὴν αὐτοῦ», περιλαμβάνει τοὺς τίτλους ὑπερπεντακοσίων τόμων, χωρὶς νὰ θεωρῆται καὶ πλήρης. Ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ φέρει ὡς ἔμβλημα τὴν ῥοδάκινα: «Μωροὶ περιφρονοῦσι — φιλόσοφοι διερευνῶσι» ὡς καὶ τετράστιχον ἐπίγραμμα, οὗτινος τὸ περιεχόμενον εἶναι τὸ ἑξῆς:

«Δυνάτων ὡς κακὸς νὰ ἐξυφαίνῃσαι ὁ διάβολος, νὰ συκοφαντῆται καὶ ἀναιτίως νὰ κατακρίνηται, ὅτε οἱ ἄνθρωποι, μὴ ἐπιθυμοῦντες ἑαυτοὺς μόνον νὰ αἰτιῶνται, ἐπιβαρύνουσιν αὐτὸν διὰ τῶν πλημμελημάτων, ἅτινα αὐτοὶ οἱ ἴδιοι διεπράξαντο».

Σειρὰ προεισαγωγικῶν παραστάσεων ἐξεικονίζει τὸν Δαίμονα, ὃν τρόπον διαφόρως περιγράφη ὑπὸ ποικίλων φυλῶν.

Ὁ Αἰγύπτιος δαίμων ἦτο κατὰ τὴν σχετικὴν παράστασιν ὅν τι μεταξὺ κυνὸς καὶ χοίρου, περιπατοῦν ὀρθὸν ἐπὶ τῶν ὀπισθίων κνημῶν, τῇ βοηθείᾳ ῥάβδου.

Ὁ Ἀσσυριανὸς ἔχει σῶμα λέοντος μετὰ πτερῶν, λεπιδώδη τράχηλον καὶ κεφαλὴν δράκοντος κερασφόρου.

Ὁ Σιγκαλικὸς Σατανᾶς εἶναι δικέφαλος μετὰ μεγάλων ὀδόντων καὶ τεσσάρων βραχιόνων, κάθηται ἐπὶ πώλου καὶ ἔχει δηλητηριώδεις ὄφεις ἀναρριχωμένους ἐπ' αὐτοῦ.

Ὁ Κελτικὸς εἶναι ὁ πρῶτος τῶν ἀρχαίων διαβόλων, ὅστις ἐπιδείκνυσι τὰ τόσον γνωστὰ εἰς ἡμᾶς ἤδη συνδεδυασμένα χαρακτηριστικά. Ἔχει κέρατα, ὦτα ὄνου, οὐρὰν αἰγὸς καὶ ὄνυχας ἀλέκτορος· τὸ σῶμα ὅμως αὐτοῦ καὶ ἡ κεφαλὴ εἶναι ἀνθρώπινα, μετὰ πτερῶν νυκτερίδος προσηρτῶν ἐκ τῶν ὤμων. Ὁ ἐχθρὸς οὗτος τοῦ ἀνθρώπου, παρίσταται ἐν τῇ σχετικῇ εἰκόνι γρυλλίζων διὰ τοῦ μοχθηροτέρου καὶ διαβολικωτέρου τρόπου, διασκορπίζει δ' ἅμα χρυσίον πρὸς δελεάσιν τῶν θυμάτων καὶ προσέλκυσιν αὐτῶν ἐντὸς τῶν γαμψῶν αὐτοῦ ὀνύχων.

Ἀλλ' ὁ Βεελζεβοὺλ παρεστάθη ὑπὸ ἄλλην πολλῷ εὐγενεστέραν μορφήν. Τοῦτου σώζεται παράστασις ἐκ τῶν εἰκόνων τοῦ Φαύστου τοῦ Γκαῖτε, ἐν ᾗ φέρεται ὡς εὐγενὴς gentleman, μετὰ κόμψῆς περιβολῆς καὶ λαμπρότητος περὶ τοὺς τρόπους. Φαίνεται ὅτι ἡ ἀνθρώπότης, προχωροῦσα εἰς τὸν πολιτισμὸν, ἐβελτίωσε καὶ τὴν θέσιν τοῦ μεγάλου αὐτῆς ἐχθροῦ ὡς ἐβελτίωσε ἢ τοὐλάχιστον διερρύθμισε τὰς κακίας, δι' ὧν πληρόνει αὐτῷ φόρον.

Ἄλλως κατὰ τὸ ΙΓ' αἰῶνα ὁ ἀγγλικὸς Διάβολος ἦν τρομερὸν θηρίον μετὰ παραμεμερωμένου σώματος ἀνθρώπου, κερασφόρου κεφαλῆς παύρου ὁπερβαίνει τοὺς 1000. Ἐσχάτως ἐδοκιμάσθη μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιτυχίας τηλεφωνικὴ γραμμὴ μήκους 560 χιλιομέτρων περίπου ἀπὸ Τοκίου εἰς Ὀσάκαν. Τέλος ἡ ἐκ Τοκίου ἠλεκτρικὴ ἑταιρία ἀριθμεῖ οὐχὶ ὀλιγώτερα τῶν 1213 μελῶν.

Τὰ θαυμάσια τῆς ;;λωρίδος. — Ἐν τισι τῶν λειμώνων τῆς Ἀμερικῆς εὑρίσκεται τὸ οὕτω καλούμενον μαγνητικὸν φυτόν, ὅπερ ἀντικαθίστησι τὴν πυξίδα καὶ μεγάλην κέκτηται ἀξίαν διὰ τοὺς ὁδοιπόρους. Τὰ μακρὰ ἐν τῇ βάσει τοῦ καυλοῦ αὐτοῦ φύλλα λαμβάνουσι κάθετον θέσιν καὶ διευθύνουσι τὸν βορρᾶν καὶ τὸν νότον. Ὁδοιπόροι κατὰ ζαφερὰς νύκτας δύνανται νὰ ψαύσωσι μόνον τὰ μέλη ἢ τὰς ἄκρας τῶν φύλλων τούτων καὶ οὕτω νὰ καθορίζωσι τὰ σημεῖα τῆς πυξίδος, διευθύνοντες ἀναλόγως τὴν πορείαν αὐτῶν.

Συνταγὴ τοῦ Ὀθιδίου πρὸς ἐξάλειψιν τῶν ῥυτίδων. — Λάβε ἴσα μέρη ἀλεύρου ἐκ κυάμου καὶ κριθῆς καὶ ἀνάμιξον ταῦτα μετὰ ὠοῦ ὀσοῦ. Ὅταν ἡ μάζα καθ' ὁλοκληρίαν σκληρυνθῇ καὶ ξηρανθῇ, μετάτρεψον αὐτὴν εἰς λεπτὴν κόνιν καὶ κατασκεύασον ἀλοιφὴν δι' ἀναλελυμένου λίπους καὶ μέλιτος. Ἡνίκα στρῶμα ταύτης ἐπὶ τοῦ προσώπου τιθέμενον κατὰ πᾶσαν νύκτα θεωρεῖτο ὡς ἐξομαλίζον πᾶσαν ῥίκνωσιν καὶ καθιστῶν τὸ δέρμα ἀπαλὸν ὡς τὸ τοῦ βρέφους.

Γάμος ἐν πένθει. — Ἐξερευνητὴς τῆς Ἀφρικῆς, διερευνῶν εἰσέτι τὴν μαύρην ἤπειρον, ἐπληροφορήθη τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Μετὰ τινα χρόνον ἀφίκετο εἰς Παρισίους, ἐν συνοδίᾳ μαύρης συζύγου. «Τί δὲ ἐν τῇ κόμῃ σὲ ἔπεισεν», ἠρώτησεν αὐτὸν εἰλικρινὴς φίλος, «νὰ συζεύχῃς μαύρην»; Ὁ ἐξερευνητὴς ἀπήντησεν: «Ἤτον πένθος».

Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ διαβόλου. — Ἀρχαῖος κατάλογος ἦν τινι βιβλιοθήκῃ τῆς Νέας Ὑόρκης «τῶν πολυτιμοτέρων συγγραμμάτων, ὅσα ἀνάγονται εἰς τὸν Διάβολον, τὴν ἀρχήν, τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ἐπιρροὴν αὐτοῦ», περιλαμβάνει τοὺς τίτλους ὑπερπεντακοσίων τόμων, χωρὶς νὰ θεωρῆται καὶ πλήρης. Ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ φέρει ὡς ἔμβλημα τὴν ῥοδάκινα: «Μωροὶ περιφρονοῦσι — φιλόσοφοι διερευνῶσι» ὡς καὶ τετράστιχον ἐπίγραμμα, οὗτινος τὸ περιεχόμενον εἶναι τὸ ἑξῆς:

«Δυνάτων ὡς κακὸς νὰ ἐξυφαίνῃσαι ὁ διάβολος, νὰ συκοφαντῆται καὶ ἀναιτίως νὰ κατακρίνηται, ὅτε οἱ ἄνθρωποι, μὴ ἐπιθυμοῦντες ἑαυτοὺς μόνον νὰ αἰτιῶνται, ἐπιβαρύνουσιν αὐτὸν διὰ τῶν πλημμελημάτων, ἅτινα αὐτοὶ οἱ ἴδιοι διεπράξαντο».

Σειρὰ προεισαγωγικῶν παραστάσεων ἐξεικονίζει τὸν Δαίμονα, ὃν τρόπον διαφόρως περιγράφη ὑπὸ ποικίλων φυλῶν.

Ὁ Αἰγύπτιος δαίμων ἦτο κατὰ τὴν σχετικὴν παράστασιν ὅν τι μεταξὺ κυνὸς καὶ χοίρου, περιπατοῦν ὀρθὸν ἐπὶ τῶν ὀπισθίων κνημῶν, τῇ βοηθείᾳ ῥάβδου.

Ὁ Ἀσσυριανὸς ἔχει σῶμα λέοντος μετὰ πτερῶν, λεπιδώδη τράχηλον καὶ κεφαλὴν δράκοντος κερασφόρου.

Ὁ Σιγκαλικὸς Σατανᾶς εἶναι δικέφαλος μετὰ μεγάλων ὀδόντων καὶ τεσσάρων βραχιόνων, κάθηται ἐπὶ πώλου καὶ ἔχει δηλητηριώδεις ὄφεις ἀναρριχωμένους ἐπ' αὐτοῦ.

Ὁ Κελτικὸς εἶναι ὁ πρῶτος τῶν ἀρχαίων διαβόλων, ὅστις ἐπιδείκνυσι τὰ τόσον γνωστὰ εἰς ἡμᾶς ἤδη συνδεδυασμένα χαρακτηριστικά. Ἔχει κέρατα, ὦτα ὄνου, οὐρὰν αἰγὸς καὶ ὄνυχας ἀλέκτορος· τὸ σῶμα ὅμως αὐτοῦ καὶ ἡ κεφαλὴ εἶναι ἀνθρώπινα, μετὰ πτερῶν νυκτερίδος προσηρτῶν ἐκ τῶν ὤμων. Ὁ ἐχθρὸς οὗτος τοῦ ἀνθρώπου, παρίσταται ἐν τῇ σχετικῇ εἰκόνι γρυλλίζων διὰ τοῦ μοχθηροτέρου καὶ διαβολικωτέρου τρόπου, διασκορπίζει δ' ἅμα χρυσίον πρὸς δελεάσιν τῶν θυμάτων καὶ προσέλκυσιν αὐτῶν ἐντὸς τῶν γαμψῶν αὐτοῦ ὀνύχων.

Ἀλλ' ὁ Βεελζεβοὺλ παρεστάθη ὑπὸ ἄλλην πολλῷ εὐγενεστέραν μορφήν. Τοῦτου σώζεται παράστασις ἐκ τῶν εἰκόνων τοῦ Φαύστου τοῦ Γκαῖτε, ἐν ᾗ φέρεται ὡς εὐγενὴς gentleman, μετὰ κόμψῆς περιβολῆς καὶ λαμπρότητος περὶ τοὺς τρόπους. Φαίνεται ὅτι ἡ ἀνθρώπότης, προχωροῦσα εἰς τὸν πολιτισμὸν, ἐβελτίωσε καὶ τὴν θέσιν τοῦ μεγάλου αὐτῆς ἐχθροῦ ὡς ἐβελτίωσε ἢ τοὐλάχιστον διερρύθμισε τὰς κακίας, δι' ὧν πληρόνει αὐτῷ φόρον.

Ἄλλως κατὰ τὸ ΙΓ' αἰῶνα ὁ ἀγγλικὸς Διάβολος ἦν τρομερὸν θηρίον μετὰ παραμεμερωμένου σώματος ἀνθρώπου, κερασφόρου κεφαλῆς παύ-

ρου. ὁρᾶς ὡς ἡ τοῦ ἵππου ἀγοραίας ἀναλύσεις καὶ τριῶν μόνον δακτύλων ἐν ἑκάστῳ ποδὶ καὶ ἑκάστῃ χειρί.

Ἐν τῷ καταλόγῳ ὑπάρχει καὶ σειρὰ παροιμιῶν ἐφαρμοζομένων ἐπὶ τοῦ διαβόλου.

Φύλλον ἐξαφανιζόμενον. — Ἐν τῶν ἐξαφανιζομένων βαθμηδὸν ἀνθρωπίνων φύλων εἶναι ἐν ἄλλοις καὶ τὸ τῶν νήσων Ἀνδαμὰν (ὀπτὸ νήσων τοῦ ἀρχιπελάγους τοῦ Βεγγαλικοῦ κόλπου). Ἤδη ἀπομένουσι σπάνια μόνον ἄτομα τοῦ φύλου τούτου, μὴ αὐξανόμενα, καθόσον μάλιστα οἱ παῖδες θνήσκουσιν ἐν μικρᾷ ἡλικίᾳ.

Ἐν τῇ ἐν Σικάγῳ Ἐκθέσει. — Ἐν τῶν παραδόξων τμημάτων (μᾶλλον δὲ ἐν περίεργον σημεῖον, διότι θ' ἀποτελίστη μόνον ἄτομον ἐν μεγάλῳ σωρῷ) τῆς ἐν Σικάγῳ Ἐκθέσεως ἔσται καὶ τὸ τμῆμα τῆς πειραματικῆς ψυχολογίας, ὅπερ διοργανοῦται ὑπὸ τοῦ κ. Γιάστροφ. Θ' ἀποτελῆται τοῦτο ἐξ ἐργαστηρίου (laboratoire) ἐν ᾧ ἐπὶ ἐξ ὅλους μῆνας θὰ γίνωνται παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ἐπισκεπτῶν, ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων, ἐπὶ τῶν διανοητικῶν δυνάμεων, τῆς ζωηρότητος, τῶν κινήσεων αὐτῶν, τῆς μνήμης κλπ. εἰς τρόπον ὥστε νὰ καταρτισθῶσι στατιστικαί. Ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τούτῳ ἐκτίθενται πρὸς τούτοις πάντα τὰ ὄργανα. Ἅτινα χρησιμοποιοῦνται ἐν τῇ πειραματικῇ ψυχολογίᾳ, διαγράμματα κλπ. Τὸ ὅλον ἔσται ἱκανῶς ἐνδιαφέρον.

Αἱ γυναῖκες ἐν ταῖς ἐπιστημονικαῖς ἑταιρίαις. — Ἡ Βασιλικὴ Γεωγραφικὴ Ἑταιρία τοῦ Λονδίνου ἀπεράσισε νὰ γίνωνται τοῦ λοιποῦ αἱ γυναῖκες δεκταὶ ἐν αὐτῇ ὡς μὴ ἐνεργὰ μέλη (membres titulaires) — τιμή, ἣν ἀρνοῦντο αὐταῖς μέχρι τοῦδε.

Ἡ Γεωλογικὴ Ἑταιρία ὅμως (Geologist's Association) προέβη καὶ περαιτέρω, ἀναδείξασα ἀντιπρόεδρον αὐτῆς γυναῖκα. Ἐν τῇ ἀγγλικῇ γεωλογικῇ ταύτῃ ἑταιρίᾳ συνεζητήθη τὸ ζήτημα τῆς ἐκλογῆς τῶν γυναικῶν, αἵτινες παρὰ μικρὸν θὰ ἐθριάμβευον, διότι τέσσαρες μόνον ἀπῃτοῦντο εἰπεῖν ὑπέρ.

Νέον εἶδος ποδηλάτου. — Οἱ κ. κ. Γουόρμς καὶ Τσθιερζόβσκης ἐμόδρον νέον εἶδος ποδηλάτου, διακρινόμενον τοῦ συνήθους κατὰ τὸ ἑξῆς, ὅτι ἐνῶ τὰ νῦν λίτρογα ποδήλατα ἔχουσι τὸν ὀπισθεν τροχὸν ὡς κινητήριον, τοῦ προσθίου χρησιμοποιουμένου εἰς διεύθυνσιν τοῦ ποδηλάτου, ἐν τῷ νέῳ τούτῳ ποδηλάτῳ ὁ πρὸς διεύθυνσιν ἅμα καὶ κίνησιν τροχὸς εἶναι ὁ ἐμπρόσθιος, ὁ δὲ ὀπίσθιος χρησιμεύει μόνον ὡς ἔρεισμα καὶ ἔχει μικροτέραν διάμετρον. Πρὸς τούτοις ἐν αὐτῷ ὁ ποδηλατηλὴς κάθηται ἐπὶ ἐμπιπίου, ὡς ἐπὶ ἵππου. Ὀπισθεν τοῦ κινητηρίου τροχοῦ, δύναται διὰ μέσου τροχοπέδης νὰ ἐλαττῶσι κατὰ βούλησιν τὴν κίνησιν τοῦ ποδηλάτου καὶ ἐν γένει εἶναι κύριος τοῦ μηχανήματος αὐτοῦ. Τὸ ποδήλατον τοῦτο εἶναι ἐλαφρότερον, ἁπλούστερον, μικρότερον προκαλεῖ ὀλιγωτέραν κόπωσιν καὶ εἶναι ἧττον δαπανηρὸν τοῦ συνήθους.

Ἑρμηνεία τῆς παροιμίας «ὁ κοιμώμενος δειπνεῖ». — Κατὰ τὸν ὕπνον ἡ ἀναπνοὴ εἶναι πολλῷ βραδυτέρα ἢ ἐν καιρῷ ἐνεργείας, ἡ ἐνέργεια τῶν ὀργάνων ἐξασθενεῖ, ἡ ζωϊκὴ θερμότης ἐλαττοῦται καὶ ἡ χώνευσις καταπαύει· τούτου ἕνεκα ἂν αἰσθάνεταί τις κατ' ὕπνον τὴν ὑπὸ τῆς πείνης κέντησιν τοῦ στομάχου. Ἡ ὄρεξις μετὰ μείζονος βραδύτητος ὑπεγείρεται.

Τοῦτο ἐξηγεῖ καὶ τὸ διατί ὁ πολὺ κοιμώμενος δὲν πεινᾷ: τῆς χωνεύσεως ἐπιβραδυνθείσης, ἡ ὄρεξις δύναται νὰ ἐπανέλθῃ μόνον κατόπιν παρόδου ἱκανοῦ χρόνου.

ΓΝΩΜΑΙ ΣΟΦΩΝ.

Οἱ ὀραστήριοι ἀπαναίνονται μετὰ μείζονος ἀνυπομονησίας τὴν ἀνίαν μᾶλ

Ἀλλὰ τῶν Ποικίλων κινδύνων καὶ τῶν κοιλωμάτων τούτων μόνον μέγα ἐπιχειρηματικὸν καὶ ἔκκαυτον Πνεῦμα ἠδύνατο νὰ κατισχύσῃ καὶ τοῦτο ἦτο τὸ ἑλληνικόν. Ἤνακλα ἔτι διετέλουν ἐν τοῖς ὠσὶ τῶν πλεόντων τὰ τῶν Ἀργοναυτῶν ἐπεισόδια καὶ ἄλλα μυθεύματα, ἅτινα ἡ τῶν ἀρχαίων φαντασία ἔπλαττε καὶ ἡ εὐπιστία συνύφαινεν, ἀλλ' οὐχ ἧττον καὶ ὁ μυθικὸς πλοῦτος τῆς Κολχίδος κτλ. Ἐπὶ τούτοις ἡ Σκυθικὴ ἐρημία μετεβλήθη καὶ διὰ τῆς ἀποικιακῆς τῶν Ἑλλήνων πολιτικῆς ὁ Ἄξεινος ἐγένετο Εὔξεινος. Ὁ Ἡρακλῆς κατὰ τὴν ἀνώνυμον Σμυλικιακὴν τῆς τοῦ Δεονυσίου Περιηγήσεως (στ. 21) ἠλευθέρωσε τὴν θάλασσαν τῶν πειρατικῶν ληστειῶν[12], ἀφ' ἑτέρου τὰ πραγματικὰ συμφέροντα, ὅπερ προτείνεται τοῖς ἐμπορευομένοις ἡ εἰς τὸν Πόντον ἐμπορία, ἐποστηριχθὲν διὰ θυσιῶν καὶ εὐχῶν πρὸς τὸν Ὄλυμπον Δία κατέστησεν ὅλων τούτων τῶν ρόβων. Ἴωνες ἐκ Μιλήτου καὶ Δωριεῖς ἐκ Μεγάρων εἰσῆλθον εἰς τὸν Πόντον καὶ ἱδρύσαντο σταθμοὺς καὶ ἀποικίας[13]. Ἕκτοτε ἡ κλῆσις Εὔξεινος.

Τοῖς Ἕλλησιν, ἰδίᾳ τοῖς Μιλησίοις ἀπέκειτο ἡ τιμὴ αὕτη διότι διὰ τῶν πολλῶν ἀποικιῶν αὐτῶν κατέστησαν τὴν θάλασσαν φιλόξενον, ὡς τὸ Αἰγαῖον[14].

§. 3. Περιγραφὴ. Ἐπιφάνεια, βάθος. Γεωλογία.

Ἡ Μαύρη θάλασσα ἔχει ἐπιφάνειαν 385,000 τετραγ: χιλιομέτρων ἢ 450,000 μετὰ τῆς Μαιώτιδος[15]· ἤτοι εἶναι μικροτέρα μὲν τῆς Βορείου θαλάσσης, τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης καὶ τῆς Κασπίας κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν ὑπερέχει ὅμως αὐτῶν κατὰ τὸ βάθος (2,000 μ.)[16]. Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ἡ μεγάλη γεωλογικὴ αὐτῆς ἡλικία ἅμα δὲ καὶ ἡ ἔλλειψις νήσων ἐν αὐτῇ. Ἐν τῇ ἀρχαιότητι αὕτη ἦν συνηνωμένη καὶ ἀπετέλει ἐν ὅλον μετὰ τῆς Κασπίας καὶ τῆς Ἀράλης λίμνης. Τίνα δὲ τὰ αἴτια τὰ τῆς περιστολῆς τῆς μεγάλης ταύτης θαλάσσης καὶ τοῦ χωρισμοῦ αὐτῆς, τίνι τρόπῳ ὁ Πλούταρχος καὶ ὁ Ἥροδοτος ἐνήργησαν ἐν τῷ χωρισμῷ τούτῳ καὶ ἐν τῇ ἐξάρσει καὶ ὑψώσει τῶν ἐδάφους τῶν Καυκασίων ὀρέων δὲν ἔχομεν ἀνάγκην νὰ ἐξετάσωμεν, διότι ἐκφεύγουσι τοῦ γεωγραφικοῦ κύκλου. Ἀρκεῖ νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι ὁ χωρισμὸς οὗτος καὶ ἡ τῶν Καυκασίων ὕψωσις ἐγένετο ἐπὶ τῆς πλειοκαινικῆς (Pliocänzeit, époche pliocène) ἢ ὑπαπεννίνου λεγομένης ἐποχῆς. Βέβαιον δὲ εἶνε ἐπίσης ὅτι ἡ ἀποκατάστασις τοῦ συνδέσμου μεταξὺ τῆς Μεσογείου καὶ τοῦ Εὐξείνου, ἡ διὰ τῆς διαρρηξῆς τοῦ Βοσπόρου συνέβη ἐν ἐποχῇ σχετικῶς μεταγενεστέρᾳ ἢ ὁ χωρισμὸς αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Κασπίας καὶ τῆς Ἀράλης. Ὁ Στράβων μάλιστα καὶ ὁ Διόδωρος[17] σαφῶς τοῦτο διδάσκουσι λέγοντες ὅτι ἡ θάλασσα τοῦ Πόντου ἕνεκα τῶν εἰσβαλόντων εἰς αὐτὴν ἰσχυρῶν καὶ μεγάλων ρευμάτων τῶν ποταμῶν πλεονασμῷ ὕδατος κατακλυσθεῖσα, ἐξεδίωξε τὸν πόρον τοῦτον πρὸς Ἑσπερίαν, Ἕνεκα τῆς αὐτῆς αἰτίας μέχρι τῆς σήμερον τὰ ρεύματα τοῦ Εὐξείνου ῥέουσι εἰς τὴν Προποντίδα μεθ' ὁρμῆς ἰσχυρᾶς.

§ 4. Θάλασσα. Διαίρεσις αὐτῆς. Θερμοκρασία.

Τὴν θάλασσαν τοῦ Εὐξείνου δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν κατ' ἀναλογίαν τῆς Μεσογείου εἰς δύο τμήματα, δυτικὸν καὶ ἀνατολικόν. Καὶ τὸ μὲν δυτικὸν ἀρχόμενον ἀπὸ τῶν Β τοῦ Βοσπόρου στομίων, ὅθεν ἀναπετάννυται πρὸ τῶν ὀρθκλιῶν τοῦ ἀναπλόους ἡ εὐρεῖα τοῦ πελάγους πεδιάς ἐξικνεῖται μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Ἰνζὶ-μπουροῦν[18] παρὰ τὴν Σινώπην, καὶ τὸ ἀνατολικὸν ἐντεῦθεν μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Ἰσορδκ κατὰ τὰς πρὸς Β ὑπωρείας τοῦ Παρυάδρου. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον χωρίζουσιν τὸν Εὔξεινον καὶ ἐκ Βορρᾶ, ὡς ἀντιστοιχοῦν τῷ νοτίῳ μέρει λαμβάνοντες τὸ ἀκρωτήριον τοῦ ἁγίου Θεοδώρου (Κριοῦ μέτωπον) βαθύτερον εἰσχωροῦν εἰς τὴν θάλασσαν, καίτοι τοῦτο ἀκριβῶς ἀντικρὺ τῷ ἐπὶ τῆς Ν παραλίας Κερεμβὲ μπουροῦν (Κάραμβις) κεῖται. Εὐθεῖα ἄρα νοητὴ γραμμὴ ἀπὸ τῆς εἰρημένης πρὸς Β ἄκρας μέχρι τῆς πρὸς Ν ἀγομένη διαιρεῖ τὸν Πόντον εἰς δύο παμμεγέθη ὁπωσδήποτε τμήματα. Οὗτος δὲ ὁ λόγος φαίνεται ἡμῖν δι' ὃν καλεῖται ὁ Πόντος καὶ διθάλασσος[19].

Ἀλλὰ καὶ κατ' ἄλλην διεύθυνσιν παραλληλότροπον δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν τὸν Πόντον λαμβάνοντες ὡς σημεῖον τὸ μέρος ἐνῷ χωρίζονται τὰ ὕδατα τοῦ Αἰγαίου ἀπὸ τῶν τοῦ Δικνοσβίου καὶ τῶν ἄλλων ἀντιπέρατα ποταμῶν τῶν πρὸς Β καὶ τῶν πρὸς Ν τουτέστι τὸ Αἷμόνιον ἀκρωτήριον (Ἐμινὲ) πρὸς Δ καὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Φάσιος πρὸς Α.[20]. Ἔχει δὲ μῆκος μὲν μέγιστον 635 ν. μιλίων πλάτος δὲ μόλις τὸ ἥμισυ.

Ἡ θερμοκρασία τῆς θαλάσσης βαίνει κανονικῶς οὕτως ὥστε κατὰ μὲν τὸν μάρτιον εἶνε προσθετέον τὸ σημεῖον + 4° Ρεωμύρου, τὸν ἀπρίλιον 50, διὸ πίπτει πολλάκις καὶ χιών, τὸν δὲ μάϊον 80° 90, ὅτε ὁ οὐρανὸς ὑπὸ νεφελῶν καλύπτεται. Κατὰ τὸν ἰούλιον ὅμως καὶ αὔγουστον ἡ θερμότης φθάνει τὸν 20°. ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου αὖθις κατερχομένη μέχρι τοῦ νοεμβρίου καὶ δεκεμβρίου, ὅτε ἐπικρατοῦσι βροχαὶ συνεχεῖς. Ὁ χειμὼν βαρὺς καὶ τρικυμιώδης.

§ 5. Χρῶμα αὐτῆς, Κύματα, Ρεύματα, Ἄνεμοι, Νέφη, Ὕδατα, Πῆξις κτλ.—Τὸ χρῶμα τοῦ Εὐξείνου εἶνε βαθὺ κυανοῦν, μελανωπὸν καὶ μέλαν ἐν τρικυμίαις καὶ καταιγίσι[21]. Ὁ ἐκ τοῦ Βοσπόρου εἰς τὸν Πόντον εἰσπλέων ἀμέσως ἔχει ὀφθαλμοφανῆ τὴν διαφορὰν τῆς ἀτμοσφαίρας, τοῦ χρώματος τοῦ τε οὐρανοῦ καὶ τοῦ ὕδατος[22]. Ἡ θάλασσα εἶνε ἡσυχωτέρα κατὰ τὸ φθινόπωρον, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἄλλας ἐποχὰς αἰφνιδίως ἐκρήγνυνται καταιγίδες ἰσχυραί, κύματα ὑψηλὰ σφοδρὰ ἐγείρονται καὶ φεβρὰ ἕνεκα καὶ αὐτοῦ τοῦ χρώματος καὶ τῆς ὁρμῆς, μεθ' ἧς ῥήγνυνται ἐπὶ τοῦ πλοίου ἢ τοῦ βράχου. Τὰ κύματα ἀγριοῦνται, τὴν νύκτα δὲ ἰδίᾳ βρονταὶ σκληραὶ καὶ ἀστραπαὶ προμηνύουσιν ἔκρηξιν τρικυμίας καὶ κινδύνου[23] τοσούτῳ μᾶλλον μεγαλειτέρων ὄντων τῶν θαλασσῶν εἶνε περικεκλεισμένη καὶ οὐχὶ ἀναπεπταμένη πρὸς δὲ ἄνεμο προφυλακτικῶν π. χ. νήσων, λιμένων ἰδίᾳ κατὰ τὰ νότια παράλια δι' ὀρέων καταιφορμένων ἀεὶ περιέχεται[24].

Τὰ Ρεύματα προβάλτερα καθίστανται οὐχὶ μόνον ἐκ τῶν ἀνέμων, αἵτινες ἐκ τῶν στεπωδῶν μεσῶν τῆς Ν. Ρωσίας, Καυκασίων καὶ τῶν τῆς Ἀσίας προέρχονται ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ποταμῶν ἰδιαίτατα κατὰ τὴν τῆξιν τῆς χιόνος. Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶνε ὅτι οὐδόλως ἐπιπρατοῦσιν ἐν τῷ Εὐξείνῳ παλίρροιαι, ἄρα ἡ θάλασσα αὕτη δὲν περιπάτει ὑπὸ ἀμπώτεων καὶ πλημμυρίδων, ὡς ἡ Μεσόγειος ἐν τῷ μυχῷ τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ τῶν Σύρτεων[25]. Ἕνεκα δὲ τούτου ἡ ἀκαταπαυστος τῶν παραλίων ἐν τοῖς παραποταμίοις πόλεσι (Σουλινὰ, Ἄκκερμαν, Χερσῶνι, Ταγανίῳ κλ) δίκμος χώρα, ἥτις οὐ μακρὰν παρεμβάλλει εἰς τὴν ἐμπορίαν δυσκολίας καὶ εἰς τὴν τῶν ἀτμοπλοίων συγκοινωνίαν διευκολυνομένην μόνον διὰ τεχνικῶν μέσων[26].

Τὰ ρεύματα κυρίως κινοῦνται ἐκ Β. πρὸς Ν. κατὰ μῆκος πρὸς Δ. Τὰ δ' ἐκ τῆς Μαιώτιδος μετὰ τὴν ἔξοδον τοῦ Κιμ. Βοσπόρου λαμβάνουσι τὴν πρὸς ΝΔ διεύθυνσιν καθ' ὅλον τὸ πλάτος τῆς Ταυρικῆς χερσονήσου πρὸς τὰ δυτικὰ παράλια. Κατὰ τὸν ροῦν ἑνοῦνται μετὰ τῶν ρευμάτων, ἅτινα παράγονται ἐκ τῆς εἰσροῆς τῶν ὑδάτων τοῦ Δνειπέρου, τοῦ Βούγου καὶ τοῦ Δνειστέρου οὕτω δὲ συρρέουσι ἐν αὐτοῖς οὕσης σχηματίζεται ἰσχυρότατον πρὸς Ν διευθυνόμενον ρεῦμα. Ὁ στενὸς τοῦ Θρ. Βοσπόρου πορθμὸς δὲν δύναται νὰ ὑποδεχθῇ βεβαίως τὸν ἄφθονον καὶ ὁρμητικὸν εἰσρουν τοῦ καταφερομένου ρεύματος ὅλον, ὥστε μέρος αὐτοῦ προσπίπτει εἰς τὰ νότια παράλια. Ἄνθε αἱ τῶν ποταμῶν ἐκβολαὶ ἀπὸ τοῦ Βοσπόρου μέχρι τοῦ Ἰσορδκ Οἱ ποταμοὶ οὗτοι ὀλίγην ἀντίστασιν παρέχοντες ἐνδυναμοῦσι τὸ ρεῦμα ὅπερ οὕτω ἐξακολουθεῖ τὴν πρὸς ΒΑ, διεύθυνσιν, ὅτε πάλιν διὰ τῶν ἀνατολικῶν ποταμῶν (Φάσιος), μείζονα προσκτώμενον ταχύτητα, φέρεται πρὸς τὸν Κιμμέριον Βόσπορον. Ἐντεῦθεν πάλιν ἄρχεται ἡ προτέρα κίνησις καὶ τὸ ρεῦμα παλιρροεῖ[27].

Ἄνεμοι συνηθέστεροι εἶνε οἱ Νότιοι καὶ οἱ νοτιοδυτικοὶ οἵτινες μόλις ἀπὸ τοῦ ἰουνίου μέχρι τοῦ τῆς 15 αὐγούστου δὲν πνέουσι[28].

Νέφη ἐπικρατοῦσι πολλά, ἡ δὲ οὐρανὸς καλύπτεται ὑπὸ νεφῶν, καὶ ὀμίχλη πυκνὴ σκεπάζει τὴν θάλασσαν πολλάκις λίαν ἐπικίνδυνος τοῖς ναυτιλλομένοις.

Ἡ τοῦ Ὕδατος ποιότης διαφέρει πολὺ τῆς τῶν λοιπῶν θαλασσίων ὑδάτων. Ὁ μέγας καὶ ἰσχυρὸς τῶν ποταμίων ὑδάτων εἴσρους ἐν τῷ Εὐξείνῳ καθίστησιν οὐ μόνον τὸν διὰ τοῦ Βοσπόρου εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ Μαρμαρᾶ ἔκρουν ἰσχυρὸν ἀλλὰ καὶ τὴν θάλασσαν ἧττον ἁλμυράν. Ὁ Ἀρριανὸς ὀρθῶς λέγει[29] «ὁ πᾶς Πόντος πολύ τε γλυκυτέρου τοῦ ὑδατός » ἐστιν, ἤπερ ἡ ἔξω θάλασσα, καὶ τούτου αἴτιον, οἱ ποταμοί εἰσιν οὔτε » πλῆθος οὔτε μέγεθος σταθμητοὶ ὄντες. Τεκμήριον δὲ τῆς γλυκύτητος, » εἰ τεκμηρίων δεῖ ἐπὶ τοῖς αἰσθήσει φαινομένοις ὅτι πάντα τὰ βοσκήματα προσοικοῦντες τῇ θαλάσσῃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν κατάγουσι καὶ

» ἀπ' αὐτῆς ποτίζουσι· τὰ δὲ πίνοντά τε ἡδέως ὁρᾶται καὶ λόγος κατέ» χει ὅτι καὶ ὠφέλιμον αὐτοῖς τοῦτο τὸ ποτόν ἐστι τοῦ γλυκέος μάλ» λον[30]». Ἡ τοῦ ὕδατος τοῦ Εὐξείνου ἁλμυρότης εἶνε 1. 8 τοῖς ἑκατὸν ἥττων τῆς τῆς Μεσογείου ὀλιγωτέρα.

Ἡ ὀλίγη ἁλμυρότης τοῦ ὕδατος συνεπάγει ἐνίοτε καὶ τὴν πῆξιν κατὰ τὰς παραλίας, ἥτις ἐπαυξάνει καὶ τὰς δυσκολίας τοῦ πλοῦ καὶ τοῦ προσορμίζεσθαι. Οἱ τῆς Μαιώτιδος λιμένες μάλιστα ἕνεκα τῆς τῶν ὑδάτων γλυκύτητος καὶ τοῦ βορειοτέρου κλίματος τὸν χειμῶνα πήγνυνται (Δεκεμβ.—Ἀπριλ.) καὶ ἕνεκα τούτου καθίστανται ἀπρόσιτοι, μὴ λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι καὶ ἀπὸ τοῦ Κερδζίου (Ἡντικαπαίου) συνεχῶς ἰσχυρότατον ρεῦμα πρὸς τὸν Εὔξεινον καταφερόμενον συντείνει πρὸς τοῦτο. Ἕνεκα δὲ τῶν προσχώσεων τῶν ἐκ τῶν μεγάλων ρευμάτων τῶν ποταμῶν ἐν γένει πᾶσα ἡ πρὸς Β παραλία καθίσταται, ὡς καὶ ἡ τῆς Μαιώτιδος, ἀβαθὴς καὶ ἑναγώδης, ὥστε ἡ ἀτμοπλοΐα κινδυνεύει ἐνταῦθα τοὺς αὐτοὺς κινδύνους, οἵους καὶ ἐν ταῖς πρὸς Β τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης θαλάσσαις τῇ Βορείῳ δηλονότι καὶ τῇ Βαλτικῇ.

Ἡ πῆξις αὕτη τῆς Μαιώτιδος καὶ τοῦ Κυμμερίου Βοσπόρου ἐν μέρει δὲ καὶ τῶν λοιπῶν παραλίων συνέβη καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὸν μεσαίωνα καὶ τοὺς νεωτέρους χρόνους. Νεοπτόλεμος π. χ. ὁ τοῦ Μεγάλου Μιθριδάτου (τοῦ Ϛ') στρατηγὸς ἐπολέμησε τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τοῦ παγετοῦ Κιμ. Βοσπόρου ἱππομαχῶν[31].

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

1) Σύνκρηρον τὸ ὄνομα· εἰδικῶς ὁ Εὔξεινος. Ὅρ. Στ. Βοζ. ἐν λ. (ἔκδ. Meineke), θάλασσα ἡ τοῦ Ββξείνου. Εὔξεινος θάλασσα.

2) Τουρκ. Καρὰ-δενίζ. ἀραβ. Μπάχρι-σιγιάχ, γαλλ. Mer noire, ρωσ. Tsernoje-more καὶ ἐν ἄλλαις γλώσσαις κατὰ μεταφραν.

3) Ἄκ-δενίζ, Μπάχρι-σεφήδ. Τὸ ὄνομα Ἀρχιπέλαγος δὲν εἶνε ἑλληνικόν.

4) Ἐν τῇ συντάξει τοῦ ἄρθρου τούτου δὲν εἴχομεν παρ' ἡμῖν οὔτε τὴν ἐγκυκλοπαιδείαν τοῦ Pauly οὔτε τὴν τῆς γεωγραφίαν τοῦ Forbiger οὔτε τὴν ἐκδ. τῶν Μικρῶν Ε. Γεωγράφων οὔτε τὴν φυσικὴν Γεωγραφίαν τοῦ Εὐξείνου Πόντου τοῦ Dureau de la Malle 1807 οὔτε τὴν Ἱστορίαν τῶν ἑλληνικῶν ἀποικιῶν τοῦ Raoul Rochette. Ταῦτα πρὸς γνῶσιν τῶν ἐπειακῶν ἀναγνωστῶν. Τὸ ἄρθρίον ἡμῶν κατεστρώσαμεν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δεδιδαγμένων, ἅτινα προσηκόντως ἀνεπτύξαμεν ἐνταῦθα.

5) Ἐντεῦθεν καὶ τὸ ὄνομα ὡς πρὸ τοῦ Πόντου κειμένη.

6) Μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δών. Καὶ τὴν Μαιώτιδα παρελάβομεν ἐν τῇ καταμετρήσει.

7) Ὁμ. Ὀδ. Μ. 75 πρβλ. Στραβ. Ζ, 319. Ἐντεῦθεν καὶ Κυάνεαι-νέων. Εὐρ. Μηδ. 1263 «κυανεὰν Συοπληγάδων ἀξεινοτάτην συμβολὰν πετρᾶν» καὶ φ. Τ, 424 «δισσὰς συγγωρούσας πέτρας Εὐξείνου» 421 «πέτρας συνδρομάδας· ἐν Μηδ. 433 «διδύμους πέτρας»

8) Πρβλ. ὅτι καὶ ἡ Σαλμυδησσὸς μητρυιὰ νεῶν καλεῖται.

9) Πρβλ. Ἡροδ., Δ', 28 «ἡ δὲ θάλασσα πήγνυται, καὶ ὁ Βόσπορος πᾶς ὁ Κιμμέριος.....»

10) Στράβ. Ζ'. 298 «Σκυθικῶν, ξενοδυτούντων καὶ σαρκοφαγούντων καὶ τοῖς κρανίοις ἐκπώσαι χρωμένων».

11) Στράβ. Αὐτόθι, Πρβλ. Ἱρ. Τ. 392 πρώτη Στρ:

Κυάνεαι κυάνεαι σύνοδοι θαλάσσας
ἵν' οἰστρος ὁ ποτώμενος Ἀργόθεν
Ἄξενον ἐπ' οἶδμα διεπέρασε
Πρβλ. καὶ 437 «ἄξεινον κατὰ πόντον».

12) Πρβλ. καὶ τὴν κατὰ τῶν Ἀμαζόνων στρατείαν τοῦ Θησέως παρ' Ἡσοκρ: Παν: 651α, Διοδ: Δ' 16. Πρβλ. περὶ Ἡρακλέους καὶ Ἀμαζόνων Εὐρ: Ἡρ: Μαιν: 408—414.

13) Στράβ. Ζ, 299 «ὕστερον δ' Εὔξεινον κεκλῆσθαι τῶν Ἰώνων ἐν τῇ παραλίᾳ πόλεις κτισάντων» Ὁ Σκύμνος στ. 733—36:

Οἱ Μιλήσιοι
πλείστας ἀποικίας γὰρ ἐξ Ἰωνίας
ἔστειλαν εἰς τὸν Πόντον, ὃν, πρὶν Ἄξενον
διὰ τὰς ἐπιθέσεις λεγόμενον τῶν βαρβάρων
προσηγορίας ἐποίησαν Εὔξεινον τυχεῖν.

14) Τὰ περὶ φοινικικῶν ἀποικιῶν ἐν Εὐξείνῳ δημοσιευόμενα ἐν μέσῃ Κωνσταντινουπόλει φαίνονται ἡμῖν λίαν παρακεκινδυνευμένα, καὶ τοῦ ὀρθοῦ ἀφεστάμενα. Ὑπῆρξαν φοινικικαὶ ἀποικίαι ἐν τῷ Πόντῳ; Ἡ Ἡράκλεια τοῦ Πόντου (ἡ ἄλλως Ποντικὴ ἢ Ποντοηράκλεια ἦτο φοινικικὴ ἀποικία; ἢ σπουδαιοτάτη Σινώπη ἐπίσης φοινικική; Πῶς; Ὅτι ἡ Σινώπη ἦν πρὸ τοῦ ἀποικισμοῦ τῶν Μιλησίων φοινικικὴ ἀποικία ἢ ἐμπορικὸς σταθμὸς εἶνε ἐπαληθεύουσα γνώμη. Τίνες αἱ πρὸς τοῦτο ἀποδείξεις; Τὰ περὶ φοινικικῶν ἐν Εὐξείνῳ ἀποικιῶν εἶνε ἀδύκια, ἐκ τῶν γενομένων δὲ μέχρι τοῦδε ἐρευνῶν ἀτραλέστατον ἱστορικὸν καὶ γεωγραφικὸν πυρῆνα περιζώσεθα ὅτι οἱ Ψοίνικες δὲν προέβησαν πολὺ πέραν τῶν περὶ τὸν Θρ: Βόσπορου παραλίων, καὶ τοῦτο ἵνα μὴ εἴπωμεν ὅτι δὲν ἔκτισαν πέραν τοῦ Βοσπόρου ἀποικίας.— Νέαν Τύρον(;); ἐπὶ τοῦ Δνειπέρου οὐδεμίαν ἴχνεῖς τοιλάχιστον γινώσκομεν οὐδ' ἐν τοῖς ἀρχαίοις γεωγραφικοῖς χάρταις σεσημασμένην. Μήπως εἶνε ἡ πόλις τῶν Τυραγῶν Τύρας ἡ τῷ ποταμῷ ὁμώνυμος; Ἀλλὰ καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ πόλις αὕτη δὲν ἦτο φοινικικὴ ἀποικία. Ἀλλαχοῦ ζητητέον φοινικικὰς ἀποικίας (Πρβλ. Σέφ: Β. ἐν λέξει Τύρας, καὶ Τύρος). Ἄλλως διατί ὁ ἄριστος Στράβων σιγᾷ τοῦ λόγου ὄντος περὶ τῶν ἐν Εὐξείνῳ ἀποικιῶν, ἐνῷ περὶ τῶν ἄλλων τοσοῦτον λόγον ποιεῖται (Αἰθίης, Ἰσπανίας). Ὅτι δὲ πόλις Τύρος ὑπῆρχεν ἀποικία Τυρίων (;) εἶνε παρανόησις λάθους ἐν αὐτῇ. τῇ πρωτοτύπῳ πηγῇ, ἣν ἄνευ κριτικῆς οἱ μεταγενέστεροι μετέγραψαν. Περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἄλλοτε ἐν καιρῷ εὐθέτῳ, ὅταν παρὰ τὴν βιβλιοθήκην ἡμῶν εὑρεθῶμεν. Νῦν μόνον τοῖς ἐπαΐουσι παρέχομεν ἐνταῦθα.

15) Ὁ Στράβ, ἐν 125· «ἡ δὲ περίμετρος τοῦ σύμπαντος πελάγους ἐστὶ δισμυρίων που καὶ πεντακισχιλίων σταδίων. Παρομοιάζεται ἡ περίμετρος Σκυθικῷ τόξῳ ἐντεταμένῳ. — Μέτοθι τὰ αὐτόθι.

16) Ἐνταῦθα δύναται ὁ γεωγράφων νὰ παραβάλῃ τὴν βαθομετρικὴν κατάστασιν τοῦ Εὐξείνου τῇ τῆς Κασπίας, Ἀζοφικῆς Μεσογείου ὡς καὶ τὴν ποιότητα τοῦ ὕδατος. Τὸ ἀπὸ τῶν παραλίων τῆς Ταυρικῆς χερσονήσου μέχρι τῶν στομίων τοῦ Δανουβίου (ὀλίγ'' ΒΑ) καταμετρηθὲν παράλιον βάθος ποικίλλει ἀπὸ 30—65 μέτρων. Πρβλ. Ὠκεανογραφίαν τοῦ *Bogusławski*.

17) Στράβ 49, 51, 52 Διόδ. Ε', 47. Ἐκ τῆς Γεωλογίας ἐξηγητέον τοῖς μαθηταῖς τὰ τῶν ἐποχῶν.

18) Λεπτὴ ἡ Σωρὰς Ἄκρα.

19) Διον: Περιηγ. στ. 146—156, ὅπου φέρεται:

καὶ Πόντον ἴδοις διθάλασσον εὐόντα.

Πρβλ. καὶ Στράβ. Β, 124 «ἔστι διθάλαττος τρόπον τινὰ οὗτος (ὁ Εὔξεινος)».

20) Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θεωροῦμεν καὶ τὸν Καύκασον ὡς ἰσθμὸν χωρίζοντα δύο θαλάσσας καὶ ἑνοῦντα δύο ἠπείρους (Ὅρα χάρτας).

21) Πρβλ. Ἐρυθρὰν θάλασσαν, Κίτρινον Ποταμόν κτλ.

22) Ἐφ' οἷς ἀπελλήθη ὑπὸ τῶν Μογγόλων Τατάρων, Βενετῶν καὶ Γενουαίων Μαύρη.

23) Πρβλ. Περίπλ. Ἀρριανοῦ 6.

24) Αὐτόθι.

25) Ἡ ὕψωσις ἐν τῷ Ἀδρίᾳ εἶνε ἡμίσεος μέτρου ἐν δὲ τῇ θαλάσσῃ τῶν Σύρτεων μέχρι δύο. Πρβλ: *Seltmann* Elle und Flut. σ. 8.

26) Ἕνεκα τούτου καὶ τὰ ἐν τῇ Μαιώτιδι τενάγη.

27) Περὶ τῶν ἐτησίων Πόντῳ ἐκ Β—ΒΑ ὅρα Πλίν. N. Hist. B, 127. Περὶ δὲ τῶν ρευμάτων ὅρα Στράβ. Α'. 55.

28) Πρβλ. καὶ τοὺς ἐν Μεσογείῳ πνέοντας τακτικοὺς καὶ ἀτάκτους ἀνέμους πρὸς τοὺς διδασκομένους.

29) Π. Ε. Ἔχομεν ὑπ' ὄψιν τὴν ἔκδ. ὑπὸ Νεοφ. Δούκα Τόμ. Γ', σ. 216.

30) Τοῦτο παρετηρήσαμεν καὶ ἡμεῖς καὶ ἐν ταῖς παραλίαις τῆς Θρᾴκης ταῖς πρὸς τὸ Αἰγαῖον. Καὶ τὸ κρέας καθίσταται νοστιμώτερον πράγματι.

31) Μέτοθι τὰ παρὰ Στράβ Β', 73. Καὶ ὁ Ἡρόδ. «Δ', 28 ἡ δὲ » θάλασσα πήγνυται καὶ ὁ Βόσπορος πᾶς ὁ Κιμμέριος καὶ ἐπὶ τοῦ κρυ» σταλείου οἱ ἐντὸς τάφρου Σκύθαι» στρατεύονται.

(Ἀκολουθεῖ).

Ο ΠΑΜΕΙΡΟΣ.

[Τοποθεσία—Ὄνομα καὶ γεωγραφικαὶ λεπτομέρειαι—Κονιορτὸς—Στέππαι—Κλίμα—Ζωικὸν βασίλειον—Ποταμοὶ—Λίμναι—Νῆσοι—Κάτοικοι—Τροφὴ—Χαρακτηριστικὰ— Χαρακτὴρ — Βίος — Ἱστορικαὶ σημειώσεις].

Καθ' ἣν στιγμὴν τοσοῦτος γίνεται λόγος περὶ τοῦ Παμείρου καὶ τῶν περὶ τούτου ἀμφισβητήσεων τῶν Ρώσων καὶ Σινῶν, αἱ κατωτέρω πα-

ρατιθέμενοι περὶ τούτου λεπτομέρειαι ἱκανὴν παρέχουσι σκιαγραφίαν τοῦ τμήματος τούτου τῆς κεντρικῆς Ἀσίας, ὅπερ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «τέγη τοῦ κόσμου» ὑπάρκεται τῶν κτήσεων διαφόρων κρατῶν καὶ ἀποτελεῖ βαρυσήμαντον στρατηγικὸν κέντρον.

Τὴν θέσιν τοῦ Παμείρου καθορίζει ὁ Γουλιέλμος Γκάϊγκερ, ἔχων ὑπ' ὄψει πάσας τὰς μέχρι τοῦδε ἐρεύνας, διὰ τῶν ἑξῆς: Τὸ δυτικὸν τμῆμα τοῦ σινικοῦ κράτους ἀποτελεῖ λεκάνην, περιοριζομένην πρὸς Β μὲν ὑπὸ τοῦ Τιὲν-σὰν τοῦ «οὐρανίου ὄρους», πρὸς Ν δὲ ὑπὸ τοῦ Κουὲν-λύν. Ὁ ποταμὸς Ταρὺμ, διαρρέων τὴν λεκάνην ταύτην ἐκ Δ πρὸς Α κατακλύζει ἐν τῇ ἐρήμῳ Γκόβῃ. Ἐν τῷ τῶν πηγῶν αὐτοῦ τμήματι κεῖται αἱ πόλεις Κεζὰρ καὶ Ὑαρκάνδη, ἤτοι τὸ κυριώτερον μέρος τοῦ ἀνατολικοῦ Τουρκεστάν, ὅπερ πράγματι τουρκικὸν ἔχει πληθυσμόν, ἀλλὰ τελεῖ ἤδη ὑπὸ τὴν σινικὴν κυριαρχίαν. Διὰ τῆς πρὸς ἄλληλα λοιπὸν πρὸς Δ προσεγγίσεως τοῦ Τιὲν-σὰν καὶ τοῦ Κουὲν-λύν, καθόσον στρέφεται τὸ μὲν πρῶτον πρὸς Ν τὸ δὲ δεύτερον πρὸς Δ ἡ λεκάνη τοῦ τοῦ Ταρὺμ παρατείνεται ἐκ Δ, τὸ δὲ ἔδαφος, ἐν τῷ ὁποίῳ συνενοῦνται ἐπὶ τέλους αἱ δύο ὀροσειραί, διακρίνεται διὰ τοῦ ὀνόματος Πάμειρος. Μετὰ τοῦ ἐδάφους τούτου συνδέονται καὶ τὸ Καρακερούμ καὶ τὰ Ἰμαλάϊα, ἅτινα πρὸς τὴν δυτικὴν ἄκραν μεγάλην πρὸς Β σχηματίζουσι καμπὴν ὡς καὶ τὸ ἀπὸ ΝΔ προεκτεινόμενον Ἰνδοκούρον.

Ἡ λέξις Παμὶρ (Πάμειρος) εἶναι τουρκοτατταρικὴ καὶ σημαίνει κατὰ λέξιν ἀκατοίκητον ἔρημον. Ἐν τῷ σοφάκτῳ τῶν πάρυξ κεκαφκηνούντων νομάδων ἡ ἐρημία αὕτη καλεῖται Μπάμ-ι-τουμὶ ἤτοι στέγη τοῦ κόσμου. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι 140,000 τετρ. χιλιομέτρων καὶ ἔχει μέσον ὕψος ἐπέκεινα τῶν 4,000 μέτρων, ἀποτελοῦσα κατὰ συνέπειαν ἐν τῶν ὑψηλοτάτων ὀροπεδίων τῆς γῆς γῆς, ὅπου αἱ λίμναι καὶ κατ' αὐτὸν τὸν ἰσοῦλον εἶναι παγωμέναι, ὅπου ὁ ἀὴρ εἶναι τόσον λεπτός, ὥστε τὸ αἷμα δύναται νὰ ῥέῃ ἐκ τῶν πόρων. Μόνον σποραδικῶς ἀπαντᾷ ὀλίγη χλόη, αἱ δὲ ὁδοὶ ἄγουσιν εἰς κρημνούς, ἐκ τῶν ὁποίων φονικὴ κατακρήμνισις ἀεκρῶς ἐπαπειλεῖ.

Ὁ ἐν τοῖς μέρεσι τούτοις ἀὴρ εἶναι ἐκτάκτως καθαρός, ξηρὸς καὶ ἀραιός, αἱ ἀνάτασι βεβρὸν τῆς θερμότητος καὶ τοῦ ψύχους εἶναι σπουδαῖαι, φοβεροὶ δὲ χιονοστρόβιλοι καὶ νέφη κονιορτοῦ ἐπικρατοῦσιν, ἀνακλύποντα τὴν ἀναπνοὴν τῶν ζώων καὶ τῶν ἔστιν ὅτε αὐτοῦθι κατασκηνούντων νομάδων. Εἶτα ὁ ἥλιος ἐμφανίζεται ὡς μέγας, ἀμαυρὸς καὶ ἀλαμπὴς δίσκος, τοῦθ' ὅπερ κατὰ τὸν ρῶσσον ἐξερευνητὴν Φετσέγκον ἦτο συνέπεια τοῦ ὅτι «ὁ ἀὴρ εἶναι πλήρης λεπτῆς κόνεως, διαπερώσης τὰ πάντα καὶ συγκαλυπτούσης τὸ ἔδαφος ὡσεὶ διὰ τάπητος». Τὸ φαινόμενον τοῦτο παρεπλησίως ἐξετκόνιζε τῷ 1795 καὶ ὁ περιηγητὴς Δανίβεης, λέγων: Ἀνεξήγητος κονιορτὸς περὶ οὗ οὐδεὶς γινώσκει πόθεν προέρχεται· πίπτει ὡς βροχὴ καὶ καθίσταται ἀφόρητον τὸ φθινόπωρον εἶναι δὲ τόσον πυκνός, ὥστε ἠδυνατοῦσι νὰ διέλθωσιν αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες δι' αὐτοῦ καὶ διαρκεῖ ἐνίοτε ἐπὶ ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ἡμέρας».

Ὀλίγαι ἐκ στεππῶν κοιλάδες ποιοῦνται ἐξαίρεσιν. Ἐν κοιλάδι παρὰ τὴν λίμνην Σιριγκὸλ, εἰς ὕψος 3,100 μέτρων σπείρονται κριθὴ καὶ κύμινον. Ἐν προέχουσι θέσεσι εὑρίσκονται δενδρύλλια, ἰτέαι καὶ βραγέῖαι σημύδαι. Ἐν τοῖς μέρεσι Σουνχὰν, Ροτὰν καὶ Δαρβὰς μάλιστα ἐπεικρατεῖ ὑγιεινότατον κλίμα. Αὐτόθι κατὰ τὴν τῶν ἰθαγενῶν ἔκφρασιν δεῖπλασίαν τις ἐξῇ ζωὴν τοσοῦτο τὸ γῆρας εἰς τὸ ὁποῖον φθάνει τις ἐν τοῖς μέρεσιν ἐκείνοις. Ὁ χειμὼν δὲν διαρκεῖ τόσον, ὅσον εἰς τὰς λοιπὰς τοῦ Παμείρου στέππας, τὸ δὲ θέρος εἶναι θερμὸν καὶ ξηρόν. Ἄλλως ὅμως τὸ κλίμα εἶναι τραχύ, ὁ χειμὼν δριμὺς καὶ μακρός. Ὅτε κατὰ φεβρουάριον τοῦ 1834 ἐπεσκέφατο ὁ Ὕζων Γοῦδ τὸν Μέγαν Πάμειρον, ὅλα τὰ ὕδατα ἦσαν παγωμένα, χιονοσκέπαστα δὲ τά τε ὄρη καὶ αἱ κοιλάδες καὶ ὁ ἐν τῇ λίμνῃ Σορ-γκὸλ πάγος εἶχε πάχος $^{3}/_{4}$ τοῦ μέτρου.

Τὸ ζωϊκὸν βασίλειον εἶναι σχετικῶς πλούσιον. Ὁ Σαιβέρτζωφ εὗρεν 120 εἴδη πτηνῶν εἰς ὕψος καθ' ὃ αἱ Ἄλπεις παρέχουσι μόνον 12. Πρὸς τούτοις εὗρε 20 ἤδη θηλαστικῶν, 6 εἴδη ἰχθύων καὶ ἐν τέλμασιν εἰς ὕψος 4230 μέτρων 2 εἴδη ἀμφιβίων. Ἐν ταῖς ἐλώδεσιν ἀκταῖς τῶν λιμνῶν παρετηρήθησαν καὶ ἴχνη καμήλων, λαγωῶν, ἐλάφων, ἀλωπέκων, ἄρκτων, λύκων, λυγκέων καὶ λεοπαρδάλεων. Τὸ χαρακτηριστικὸν ὅμως ζῶον τοῦ Παμείρου εἶναι τὸ νῦν σπάνιον Ovis Polii. Κατὰ τὸν Μπῆρνς καλεῖται τοῦτο ἐκεῖ Ρὰς καὶ εἶναι μεῖζον τῆς βοός, μικρότερον ἵππου, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μεθ' ὑποκρεμαμένου γενείου ἐν τῷ πώγωνι καὶ μετ' ἰσχυρῶν κεράτων τόσον μεγάλων μάλιστα, ὥστε ἀδυνατεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐγείρῃ αὐτά. Ὅταν τὰ κέρατα ταῦτα κεῖνται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κέ ἀλιόπεκες γεννοῦσιν ἐν τοῖς κοιλώμασι τούτων τὰ νεογνὰ αὐτῶν. Τὸ κρέας τοῦ Ράς, ὅπερ ἀγαπᾷ τὸ ψῦχος καὶ τολμᾷ ν' ἀνέρχηται καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἀνώτατα μέρη εἶναι γλυκύτατον. Τὸ βάρος ἑνὸς τοιούτου ζώου εἶναι τοσοῦτον ὥστε μόνον δύο ἵπποι δύνανται νὰ φέρωσιν αὐτό. Δύο τοιαῦτα Ovis Polii περιῆλθον εἰς χεῖρας τοῦ Σκιβέρτωφ καὶ τῶν συνοδῶν αὐτοῦ ἐν τῷ ὀροπεδίῳ τοῦ Ἄκ-τσάϊ. Τὸ ἓν ἦτο νεαρὸν ζῶον, μὴ ἔχον εἰσέτι κεκλεισμένα τὰ τοῦ κρανίου ὀστᾶ. Τὸ μῆκος τῶν κεράτων αὐτοῦ ἀνήρχετο εἰς 64 ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου, τὸ μῆκος τοῦ σώματος εἰς 1.80 καὶ τὸ ὕψος ὑπὲρ τὸ 1 μέτρον. Ἐν τῇ ῥάχει τὸ χρῶμα αὐτοῦ ἦτο βαθὺ φαιόν, ἀσθενὲς ἐν ταῖς πλευραῖς καὶ πρὸς τὴν λευκὴν γαστέρα ἀνοικτότερον. Τὸ δεύτερον ζῶον ἦτο ἠδυσμένον, ἔχον μῆκος τοῦ σώματος ὁ μέτρον, ὕψος 1.17 μέτρων, μῆκος τῶν κεράτων 1.40 καὶ 1.45. Τὸν λαιμὸν περιέβαλλε χαίτη ἐξ ὀλόκλων τριχῶν. Τὸ βάρος τοῦ ὅλου ζώου ἀνήρχετο εἰς 295 χιλιόγραμμα μόνον δὲ τὸ κρανίον μετὰ τῶν κεράτων ἐζύγιζε 49 χιλιόγραμμα. Ἄλλον φονευθὲν ὑπὸ τοῦ Γοῦδ εἶχε κέρατα ἡ ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασις τῶν ὁποίων ἐν ταῖς ἄκραις ἀνήρχετο εἰς 91 ἑκατοστ., κέρατα δὲ ὑπὸ τοῦ Γόρδωνος εὑρεθέντα εἶχον μῆκος 1.66 καὶ ἀπόστασιν ἀπ' ἀλλήλων ἐν ταῖς ἄκραις 1.35 μέτρ.

Ἐν τῷ Παμείρῳ πολλοὶ καὶ σπουδαῖοι ταγζοῦσι ποταμοὶ ὡς ὁ Ἀμοῦ-Δάρια καὶ ὁ Σὺρ-Δάρια. Ἐκ δὲ τῶν λιμνῶν τοῦ Παμείρου ἡ Καρὰ-γκιὸλ, μαύρη λίμνη, εἶναι ἡ μεγίστη καὶ σπουδαιοτάτη. Κεῖται δὲ εἰς ὕψος 4,260 μέτρων. ἀκριβῶς ἐν τῷ μέσῳ τῶν στεππῶν καὶ ἔχει ἐπιφάνειαν 300 τετρ. χιλιομέτρων. Διήρηται ὅμως εἰς δύο λεκάνας, μίαν μεγαλειτέραν πρὸς Δ καὶ μίαν μικροτέραν πρὸς Α χωριζομένας ἀπ' ἀλλήλων διὰ νήσου μήκους 8 χιλιομέτρων καὶ πλάτους 4. Ἡ νῆσος σύγκειται ἐξ ἀμμοειδῶν λόφων ὕψους 100—200 μέτρων, εἶναι καθ' ὁλοκληρίαν ἄκαρπος καὶ ἀκατάλληλος πρὸς ἐγκατάστασιν κατοικιῶν. Ἡ νῆσος αὕτη συνδέεται μετὰ τῆς Β ὄχθης δι' ἀμμώδους θινὸς 500 μέτρων μήκους καὶ 20 πλάτους. Καὶ τὸ νοτιοανατολικὸν τμῆμα τῆς τῆς λίμνης λεκάνης πληροῦται ὑπὸ ἀμμοειδῶν νήσων. Βραχίων δέ τις ὑδάτων πλάτους 1 χιλιομέτρου καὶ μήκους 4 διαχωρίζει τὴν μεγάλην νῆσον ἀπὸ τῶν ἀμμοειδῶν τούτων θινῶν καὶ ἀποτελεῖ ταύτοχρόνως τὸν σύνδεσμον τῆς δυτικῆς μετὰ τῆς ἀνατολικῆς λεκάνης.

Ἡ ἄπορία ἐν τῇ λίμνῃ ταύτῃ εἶναι συνεπείᾳ τῆς παροδίου μορφῆς τῶν πέριξ εὑρισκομένων ὀρέων, συνεπείᾳ τῶν μετὰ βαθέος κυανοῦ χρώματος ρευμάτων καὶ τοῦ ἰδιάζοντος χρωματισμοῦ τῆς ἄλλως οὐχὶ σπουδαίας ἀλλὰ καλὰς νομὰς παρεχούσης χλωρίδος, ἀπαριγράπτου γοητευτικῆ. Ἐν τούτοις σπανίως πίπτει ἐνταῦθα βροχή, ἀλλὰ μόνον χάλαζα καὶ χιών.

Ἐκ πολλῶν σημείων καταφαίνεται ὅτι ἡ λίμνη αὕτη ἦτο ἄλλοτε μεγαλειτέρα. Ὁ Λάνδσδελ λέγει ὅτι τὸ εἰς τὸ Καρὰ-γκιὸλ ρέον ὕδωρ δὲν ἐπαρκεῖ εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ ἐξ ἀναθυμιάσεως ἐκλείποντος. Κατὰ τὸν Γκάϊγκερ τὰ ἐν τῇ ἐπιπέδῳ τῆς ἀνατολικῆς ὄχθης ὑπάρχοντα πλήθη μικρῶν ἁλῶν καὶ λοιπῶν δέον νὰ θεωρηθῶσι μόνον ὡς λείψανα τῆς πρώην λίμνης.

Τὸ ὕδωρ τοῦ Καρὰ-γκιὸλ ῥεῖ κατὰ τὴν γνώμην ἐξερευνητῶν τινων εἴτε πρὸς τὸν Ὄξον εἴτε εἰς τὸν Κασχὰρ ἢ καὶ εἰς τοὺς δύο· ἕνεκα τοῦ τελευταίου λόγου ἔλαβε παρὰ τῶν Σινῶν τὸ ὄνομα λίμνη δράκοντος, παραβαλλομένη πρὸς δικέφαλον τέρας. Κατὰ τὸν Λάνδσδελ ἀμφίβολον ἐν τὸ Καρὰ-γκιὸλ ἔρεέ ποτε πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Κασχὰρ καίπερ, ἐν περιπτώσει ὑπερεκχειλίσεως μὴ παύσαντος καὶ νῦν ἔτι νὰ ῥέῃ πρὸς τὸν Ὄξον. Τὸ ὕδωρ τῆς λίμνης ἀπέβη συνεπείᾳ ἐξατμίσεως ἁλμυρὸν καὶ ἔχει τόσον πικρὰν γεῦσιν ὥστε καὶ αὐτὰ τὰ θηρία μετ' ἀηδίας πίνουσιν αὐτό· πάντοτε ὅμως εἶναι καθαρὸν καὶ ἐάν τις κρίνῃ ἐκ τῶν εἰς τὰ κύματα εἰσδυόντων ἱεράκων καὶ λοιπῶς ἀρπακτικῶν, περιλαμβάνει ἰχθύς. Οἱ νομάδες βεβαιοῦσιν ὅτι τὸ ὕδωρ τοῦ Καρὰ-γκιὸλ ἀνυψοῦται τακτικῶς καθ' ἑκάστην παρασκευὴν —σπάνιον φαινόμενον, ὅπερ ὅμως ἑρμηνεύεται διὰ τῆς ἐνεργείας ἰσχυρᾶς καὶ περιοδικῶς μόνον ἐν ἐνεργείᾳ εὑρισκομένης πηγῆς.

Τὸ ἔδαφος τοῦ Παμείρου δὲν ἔχει σταθεροὺς κατοίκους. Μόνον αἱ νομάδες Μαῦροι Κιργίσιοι (Καρὰ Κιργῆς) ἔχουσιν αὐτοῦθι τὰς χρησίμους διὰ τὰ ποίμνια νομὰς ἢ κρύπτονται ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ ταῖς στέππαις κατόπιν ληστοπραξιῶν. Τρέφονται δὲ διὰ κρέατος καὶ γάλακτος· σῖτον δὲν ἔχουσι, οὐδὲ ἀπτῶσιν ἄρτον. Ὅταν εὑρίσκωσιν ἅλευρον τοῦθ' ὅπερ σπάνιον ἀναμιγνύουσιν αὐτὸ ἐν τῇ ζωμῷ αὐτῶν. Οἱ ἄνδρες εἰσὶ κατὰ τὸν Ἕρκον Λάνδσδελ ἀσθενοῦς μεσαίου ἀναστήματος, αἱ δὲ γυναῖκες πάσαι σχεδὸν μικραὶ τὸ ἀνάστημα· ἡ ἐπιδερμὶς, εἶναι χαλκόχρους καὶ κιτρινόχρους ἐν τοῖς ἀνοικτοῖς μέρεσι τοῦ σώματος, ἐνδὸ ἐν τοῖς κεκαλυμμένοις καὶ ἰδίᾳ παρὰ ταῖς γυναιξί, λευκόχρους. Ἔστιν ὅτε ἀπαντῶσι καὶ Κιργίσιοι μετὰ λαμπρῶν χαρακτηριστικῶν, ἐν γένει ὅμως εἶναι μισητοί. Ἡ κόμη εἶναι συνήθως μέλαινα, ἐνιαχοῦ καστανόχρους, λαία καὶ συχνάκις ἐπιστρεφής. Οἱ στενοί, λοξοὶ καὶ διεστάμενοι ἀλλήλων ὀφθαλμοί εἰσι λαμπροὶ καὶ ὀξυδερκεῖς, φαιοῦ ἢ καὶ ὑποπρασίνου χρώματος. Ἡ ῥὶς εἶναι ἀγκιστρόειδὴς, βραχεῖα καὶ πλατεία, τὰ χείλη πάντοτε σχεδὸν παχέα καὶ ἀνεστραμμένα, τὰ ὦτα μεγάλα καὶ ὀρθά, οἱ ὀδόντες μεγάλοι ἢ μεσαίου μεγέθους, λευκότατοι ὅμως καὶ ὡραιότατοι, τὸ μέτωπον τεταπεινωμένον, ἐπίπεδον καὶ πλατύ, αἱ ὑπὲρ τὰς ὀφρῦς ἐξοχαὶ μικρὸν προέχουσι καὶ ἐλλείπει τὸ μεταξὺ τῆς ῥινὸς καὶ τοῦ κατωτέρου τμήματος τοῦ μετώπου κοίλωμα. Τὸ στόμα εἶναι μέγα καὶ πλατύ, ὁ πώγων τετράγωνος καὶ ὀγκώδης, τὸ πρόσωπον ἐν γένει πλατὺ καὶ ἐπίπεδόν πως καὶ γοητικόν, τὸ δὲ σῶμα ἰσχυρὸν καὶ νευρώδες. Αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες εἶναι μικροί, οἱ μυῶνες ἰσχυροί· αἱ κνῆμαι κυρταὶ καὶ ἰσχναί. Ἡ ῥάχις εἶναι βραχεῖα καὶ ὀγκώδης, τὸ ἄνω σῶμα ρωμαλέον, ὁ λαιμὸς βραχὺς ἀλλ' ἰσχυρός. Τὸ βάδισμα τῶν μελάνων Κιργησίων ἔχει τι τὸ ἀστωθές· τούτου ἕνεκα εἶναι οἱ Κιργήσιοι ἄριστοι ἱππεῖς. οὗς μόνον οἱ Καλμοῦκοι ὑπερτεροῦσιν. Τοσαύτη δὲ εἶναι ἡ ὀξυδέρκεια αὐτῶν ὥστε κατὰ τὰ λεγόμενα τοῦ Λάνδσδελ δύνανται ἐν ἐπιπέδῳ ἐδάφει καὶ μικρὰ ἔτι ἀντικείμενα νὰ διακρίνωσι μέχρις ἀποστάσεως 10 χιλιομέτρων ὡς καὶ αὐτὸ ἔτι τὸ χρῶμα ἵππου.

Ὁ χρακτὴρ τῶν μαύρων Κιργησίων, οἵτινες ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἐν τῷ πεδίῳ ζῶντας Κιργήσιους Καζζάκους καλοῦνται καὶ δι' ὀνόματος δηλοῦντος «ἄγριοι κάτοικοι τῶν ὀρέων», εἶναι ἀμιγῆς καθ' ἑκατὸν, τίμιος καὶ γενναῖος, ἐφ' ὅσον πτεροῦνται οὗτοι εὐκαιρίας πρὸς κλοπὴν, ἐπιστάσης ὀμοῦς τῆς εὐκαιρίας κλέπτουσιν ὡς οἱ κόρακες. Πρὸς τούτοις καὶ τὸ αἴσθημα τῆς ἐκδικήσεως εἶναι μεγάλως παρ' αὐτοῖς ἀνεπτυγμένον. Αἱ Κιργήσιαι ὅμως γυναῖκες εἶναι καλοκάγαθαι. Οἱ Κιργήσιοι ὀλίγον ἐργάζονται καὶ ἀρκοῦνται ἐν τῇ ἀθλιεστέρᾳ τροφῇ καὶ ἐν τῇ ἀναγκαιοτάτῃ μόνον ἐνδυμασίᾳ. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἐν τῷ ἐπιπέδῳ ὁμοφύλους αὐτῶν οἱ τῶν ὀρέων ἀρχηγοὶ δὲν ἔχουσιν ἀνωτέρους ἀρχηγούς. εἰσὶ δὲ Δημοκράται. Οὐδὲ μονήρους ἔχουσι προστάτι κατοικίας, ἀλλά, ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν αὐτῶν μεθ' ἑαυτῶν φέροντες, πλανῶνται ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ παραμένουσι νῦν μὲν ἐνταῦθα, ἄλλοτε δὲ ἀλλαχοῦ. Ὁ πλοῦτος αὐτῶν συνίσταται ἐκ τῶν ἀγελῶν αὐτῶν, ὅσον δὲ καλαὶ εὑρίσκονται βοσκαὶ ἐκεῖ καὶ οὗτοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διευθύνονται.

Παρὰ τὴν ἐρημίαν αὐτοῦ τὸ ὀροπέδιον τοῦ Παμείρου ἐξυμνεῖτο ἀπὸ ἀρχαίας ἐποχῆς, χωρὶς μάλιστα νὰ ἦναι γνωστόν. Ἡ ἀρχαιοτάτη, ἀλλὰ βραχυτάτη καὶ γενικὴ περὶ τοῦ Παμείρου γνῶσις περιλαμβάνεται ἐν τῇ Ἀβέστᾳ, τῇ ἱερᾷ βίβλῳ τοῦ Ζωροάστρου, ὅπου μνημονεύονται ὁ Σὶρ-Δάριε καὶ ὁ Ἀμοῦ-Δάριε ὑπὸ τὰ ὀνόματα Ράγκα καὶ Ἀρβισούρα. Περὶ τοῦ τελευταίου μάλιστα τὰ ἑξῆς ἀναφέρονται: «Ὁ Ἀρβισούρας εἶναι ἱερὸν ῥεῦμα, ἐν πολλοῖς ἐξυμνούμενον ἅμαπι, καταῤῥέον ἀπὸ τοῦ Χαρὰ Βερτάτη, τοῦ ὑψηλοῦ ὄρους». Διὰ τοῦ «ὑψηλοῦ ὄρους» ἐννοεῖ ἡ Ἀβέστα, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ἀστρονόμου Γουλιέλμου Γκάϊγκερ, ἀναμφισβητήτως τὸ πρὸς Α ὄρος, ἰδίᾳ τὸ ἔδαφος τοῦ Παμείρου, ὅπου ἄλλως ἡ ἱρανικὴ παράδοσις ἀνάγει καὶ τὴν κοιτίδα τῆς ἀνθρωπότητος, τὴν Ἀριανὰ-βαῖτσά. Οἱ εὐρωπαῖοι τῆς ἀρχαιότητος γεωγράφοι, Ἡρόδοτος, Ἐρατοσθένης καὶ Στράβων ἀτελεῖς μόνον εἶχον περὶ τοῦ τμήματος τούτου πληροφορίας. Πρῶτον παρὰ τοῦ Πτολεμαίου πληροφορούμεθα, ὅτι σπουδαῖαι ὁδοὶ ἦγον διὰ τοῦ Παμείρου, δι' ὧν ρωμαῖοι ἔμποροι διεξήγον ἐμπόριον μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἰνδικῆς. Τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐβάδισαν οἱ Νεστοριανοὶ καὶ ἀπὸ τοῦ ΣΤ' αἰῶνος οἱ σῖναι προσκυνηταί, οἵτινες διὰ τοῦ Παμείρου μετέβαινον εἰς Ἰνδικήν. Οἱ ἄραβες σοφοί, οἵτινες διέδρομον κατὰ τὸν μεσαίωνα τὴν κεντρικὴν καὶ τὴν ἐνδοτέραν Ἀσίαν, οὐδέποτε διῆλθον τὸν Πάμειρον. Τοῦτον διῆλθε πάλιν τὸ πρῶτον ὁ διάσημος Μάρκο Πόλος, μετὰ 340 δ' ὅλα ἔτη τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐτράπη ὡς δεύτερος εὐρωπαῖος περιηγητὴς, ὁ παπᾶς Βενέδικτος Γκοές. Κατόπιν ἐπῆλθε πάλιν ἀνακοπή τις μέχρι τῶν νεωτάτων χρόνων. Ταῦτν ὅμως ἡ ἔρημος στέππη διηρευνήθη κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις ἐν μέρει ὑπὸ ἄγγλων καὶ, ἐν μέρει ὑπὸ ρώσσων περιηγητῶν.

Οἱ Ρῶσσοι εἰσῆλθον ἤδη εἰς τὸν Πάμειρον ἀπὸ τοῦ 1876 μετὰ προθέσεως κατακτήσεως ὑπὸ τὸν Σκοβελέφ. Τότε ὅμως ὁ «λευκὸς στρατηγὸς», ἠναγκάσθη ν' ἀπέλθῃ ἄπρακτος. Ἐν τούτοις ἔκτοτε αἱ νίκαι παρηκολούθησαν τοὺς Ρώσσους ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ· τοῦτο συνέβη ἐν Γκόκ-τεπέ, τοῦτο καὶ ἐν Μέρβ. Ταύτὸν δὲ συμβήσεται καὶ διὰ τὸν Πάμειρον.

Ο ΡΟΥΣΩ ΠΕΡΙ ΜΟΝΟΜΑΧΙΑΣ.

Ἐπὶ τοῖς περὶ τίνος χρόνου ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ διαδραματισθεῖσιν, εὐκαίρων ἡγούμεθα νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα ἐν μεταφράσει τὰς περὶ μονομαχίας κρίσεις ἀνδρὸς, μέγα ἔχοντος κῦρος ἐν ζητήματι τοῦ εἴδους τούτου, τοῦ διατήμου Ρουσώ, καὶ νὰ ἐλπίζωμεν ὅπως ἡ γνώμη αὐτοῦ συντελέσῃ ἵνα σχηματισθῇ παρὰ πᾶσιν ἡ πρέπουσα ἰδέα περὶ τοῦ ἀλλοκότου τούτου ἔθίμου, ὅπερ ἀποτελεῖ κηλῖδα τῷ συγγενοῦῳ πολιτισμῷ καὶ ἀφορᾷ τὸν ἀντίκειται πρὸς τὴν ἡμερότητα τῶν ἠθῶν τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος.

« Μὴ συγχέῃς, λέγει ὁ ἔξοχος συγγραφεύς, τὸ ἱερὸν τῆς τιμῆς ὄνομα μετὰ τῆς ἀγρίας ἐκείνης προλήψεως, ἥτις τίθησιν ἐπὶ τῆς ἀκμῆς τῆς μαχαίρας πάσας τὰς ἀρετὰς, καὶ πρὸς οὐδὲν ἄτοπον ἐκανὴ ἄλλο ἢ εἰς τὸ παρασκευάζειν γενναίους κακούργους. Δεῦσθαι ὅτι ἡ μέθοδος αὕτη δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς συμπλήρωμα τῆς χρηστότητος· ὅταν ὅμως ἡ χρηστότης βασιλεύῃ που, τὸ συμπλήρωμα αὐτῆς δὲν εἶνε περιττόν;

« Ἀλλ' εἰς τί συνίσταται ἡ δεινὴ αὕτη πρόληψις; Εἰς τὴν παραδοξοτάτην καὶ βαρβαρωτάτην γνώμην, ἥτις ἐπῆλθέ ποτε εἰς τὸν ἀνθρώπινον νοῦν· ὅτι δηλαδὴ πάντα τὰ κοινωνικὰ καθήκοντα ἀναπληροῦνται ὑπὸ τῆς γενναιότητος, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι πλέον πονηρός, ἀπατεών, συκοφάντης, ἀλλ' εἶναι εὐγενὴς, φιλάνθρωπος, πεπολιτισμένος, ὅταν γινώσκῃ νὰ μάχηται· ὅτε τὸ ψεῦδος μεταβάλλεται εἰς ἀλήθειαν, ἡ κλοπὴ ἀποδείκνυεται δικαία, ὁ δόλος ἔντιμος, ἡ ἀπιστία ἐπαινετή, ὅταν δύνασαί τις νὰ ὑποστηρίξῃ πάντα ταῦτα διὰ τοῦ πυρὸς καὶ τῆς μαχαίρας· ὅτε ἡ ὕβρις ἐκτείνει πάντοτε καλῶς διὰ μιᾶς ῥιψοβολίας, καὶ ὅτι ποτὲ δὲν ἔχει τις δίκιον, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἦνε ἱκανὸς νὰ φονεύσῃ τοὺς ἄλλους. Ὁμολογῶ ὅτι ὑπάρχει καὶ ἕτερον εἶδος ἀγῶνος, ἐν ᾧ ἡ εὐγένεια συναναμίγνυται τῇ σκληρότητι, ὁ δὲ θάνατος, ἐὰν ἐπέλθῃ, εἶναι τυχαῖος· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ μέχρις αἵματος διαμάχεσθαι. Μέχρις αἵματος! Ὦ θεέ! Καὶ τί θὰ τὸ κάμῃς. θηρίον, τὸ αἷμα τοῦτο; Μήπως θέλεις νὰ τὸ πίῃς;

« Θὰ εἴπῃ τις ὅτι ἡ μονομαχία ἀποδεικνύει ὅτι εἶναί τις γενναῖος, καὶ ὅτι τοῦτο ἀρκεῖ ὅπως ἐξαλείψῃ τὸ αἶσχος ἢ τὴν μορφὴν πάσης ἄλλης κακίας. Ἐρωτῶ· ποία τιμὴ δύναται νὰ ὑπαγορεύσῃ τοιαύτην γνώμην· καὶ τίς λόγος δύναται νὰ ὑποστηρίξῃ αὐτήν; Κατὰ τὴν γνώμην ταύτην, ἐὰν κατηγορεῖσο ἐπὶ φόνῳ, θὰ διέπραττες καὶ δεύτερον, ὅπως ἀποδείξῃς ὅτι εἶσαι ἄθῶος. Οὕτω δὲ ἡ ἀρετή, ἡ κακία, ἡ τιμή, ἡ ἀτιμία, ἡ ἀλήθεια, τὸ ψεῦδος, τὸ πᾶν θὰ ἐξηρτᾶτο ἐκ τῆς ἐκβάσεως τοῦ ἀγῶνος· αἴθουσα ὅπλων θὰ ἦτο ἡ μόνη ἕδρα πάσης δικαιοσύνης· οὐδὲν ἄλλο δίκαιον θὰ ἐπῆρχε πλὴν τῆς ἰσχύος· οὐδεὶς λόγος ἄλλος παρὰ τὸν τοῦ φόνου· ἡ μόνη ἱκανοποίησις τοῦ ὑβρισθέντος θὰ ἦτο ὁ φόνος· αὐτοῦπᾶσα δὲ ἀδικία θὰ ἀπεπλύνετο πάντοτε καλῶς ἐν τῷ αἵματι τοῦ ὑβρισθέντος. Εἰπέ μοι, ἐὰν οἱ λύκοι ἠδύναντο νὰ σκέπτωνται, θὰ εἶχον ἄλλας ἀρχάς;

« Ὅτε ἡ γῆ κατῳκεῖτο ὑπὸ ἡρώων, ἠκούσθη ποτὲ πρόκλησις εἰς μονομαχίαν; Οἱ γεννάδαι τῶν ἀνθρώπων οὐδέποτε ἐσκέφθησαν νὰ ἐκδικήσωσι διὰ μονομαχίας προσωπικὰς ὕβρεις. Οὔτε ὁ Καῖσαρ προὐκάλεσε τὸν Κάτωνα, οὔτε τὸν Καίσαρα ὁ Πομπήϊος παρὰ πᾶσας

τὰς ἀνοιχείας ὥρας. Ὁ δὲ ὑπάτος τῶν στρατηγῶν τῆς Ἑλλάδος δὲν ἐθεώρησεν ὅρον τὴν διὰ ῥάβδου λπειλήν.

» Ἀλλὰ καιρί, ἄλλα ἤθη. Γινώσκω τοῦτο. Ἀλλ' ἰρά γε πάντα τὰ ἤθη εἶναι χρηστά; Καὶ μή σοι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐξετάσῃς τίνα ἂν τὰ ἤθη ἐποχῆς τινὸς εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἀπαιτεῖ ἡ ἠθικὴ τιμή; Οὐχὶ ἡ τιμὴ εἶναι ἀμετάβλητος ἀλλ' ἐξαρτᾶται οὔτε ἐκ τῶν καιρῶν, οὔτε ἐκ τῶν τόπων, οὔτε ἐκ τῶν προλήψεων· δὲν δύναται οὔτε νὰ παρακμάσῃ, οὔτε νὰ ἀναγεννηθῇ· ἔχει τὴν ἀξιοπίστιν αὐτῆς ἐκ τῆς καρδίας τοῦ δικαίου ἀνθρώπου καὶ ἐν τῷ ἀλλοιώτῳ κανόνι τῶν καθηκόντων αὐτοῦ. Ἀφοῦ οἱ μάτσπα περωτιμῶνται, οἱ γεννικώτατοι καὶ ἀναστώτατοι λαοί δὲν ἐγνώρισαν τὴν μονομαχίαν, λέγω ὅτι αὕτη δὲν εἶναι θεμὶς ὑψηλὴ, ἀλλὰ συμβὸς βάρβαρος, ἄξιος τῆς ἀγρίας αὐτοῦ καταγωγῆς. Ὑπολείπεται νὰ μάθωμεν, ἐὰν, προκειμένης τῆς ἰδίας ζωῆς ἡ τῆς τοῦ πλησίον, ὁ τίμιος ἄνθρωπος ἠρεῖκῃ νὰ ἀκολουθῇ τὸν συμβὸν καὶ ἐὰν ὁ περιφρονῶν τὸν συμβὸν τοῦτον δὲν εἶναι πραγματικῶς γενναιότερος ἢ ὁ ἀκολουθῶν αὐτόν. Τί θὰ ἔπρακτε, κατὰ τὴν γνώμην σου, ὁ θέλων νὰ ἀκολουθῇ τὸν συμβὸν ἐκεῖ ὅπου ἐπιτρέπει συνήθεια ἀναστία; Ἐν Μεσσήνῃ καὶ Νεκρόπολι θὰ ἀκολουθήσῃς τὸν ἐχθρόν σου ἐν τοῖς γωνίᾳ καὶ διεγείρεις θὰ ἔπρακτεν κτοῦν αἰρνιδίως διὰ τοῦ ἐγχειριδίου. Τοῦτο θεωρεῖται ἐκεῖ γενναιότης· ἡ δὲ τιμὴ, δὲν συνίσταται εἰς τὸ νὰ φονεύσῃς τὸν ἐπὶ τοῦ ἐχθροῦ. Ἀλλ' εἰς τὸ νὰ φονεύῃς αὐτόν.

» Σύνελθε καὶ σκέψῃ· ἐὰν σοι ἐπεφέρπετο νὰ προσβάλλῃς ἐκ τῶν πρωτείλτης τὴν ζωὴν τοῦ πλησίον, καὶ νὰ ἐκθέτῃς τὴν σὴν πρὸς ἀκαθάρτωσιν βαρβάρων καὶ κυδυνώδους συνηθείας, οὐδέποτε ἐγόρασες λογικὴν βάσιν, καὶ ἐὰν ἡ θλιβερὰ ἀνάγκης τοῦ ἐκχυθέντος αἵματος δύναται ποτε νὰ παύσῃ ζητοῦσα ἐκδίκησιν εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας τοῦ χύσαντος αὐτό. Γινώσκεις ἔγκλημα ἴσον τῇ ἐκουσίᾳ ἀνθρωποκτονίᾳ. Καὶ ἐὰν βάσις πάσης ἀρετῆς ἦναι ἡ φιλανθρωπία, ὁποίαν ἰδέαν δίδει νὰ ἔχωμεν περὶ τοῦ ἀγαθοῦ ρου καὶ ἐφαρμόσωμεν ἀνθρώπου, ὅστις πολιᾷ νὰ προσβάλῃ αὐτὸν ἐν τῇ ζωῇ τοῦ ὁμοίου του;

» Δὲν ἠξεύρω κατὰ τί δύναται νὰ ἐπαινεθῇ ὁ ἀψηφῶν τὸν θάνατον, ὅπως διαπράξῃ ἔγκλημα. Κἂν ἔτι ἦν ἀληθὲς ὅτι φεύγων τις τὴν μονομαχίαν καθίσταται ἄξιος περιφρονήσεως. (παρὰ τίνων δέ; παρὰ τῶν ἀνανδρῶν καὶ ἀέργων, παρὰ τῶν κακῶν ἀνθρώπων, οἵτινες θέλουσι νὰ διασκεδάζωσι διὰ τῶν δυστυχιῶν ἄλλων· ἰδοὺ ἀληθῶς ἀποχρῶν λόγος ὅπως οἱ ἄνθρωποι ἀλλήλους ἀγαπῶνται!) ποῖα περιφρόνησις εἶναι μᾶλλον ἐπίφοβος, ἡ τῶν ἄλλων διότι ποιοῦμεν τὸ καλόν, ἢ ἡ ἡμῶν αὐτῶν, ποιοῦντων τὸ κακόν; Πέπεισμαι μοι, ὁ σεβόμενος καὶ ἐντιμῶν ἀληθῶς ἑαυτόν, ὀλίγον προσέχει εἰς τὴν ἄδικον περιφρόνησιν τῶν ἄλλων, διότι ἡ χρηστότης καὶ ἡ τιμιότης δὲν ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς γνώμης τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, καὶ ἐν πάντες ἐπεκρότουν τὴν νομιζομένην γενναιότητά σου, δὲν θὰ ἦτο αὕτη διὰ τοῦτο ἧττον αἰσχρά. Δὲν εἶναι ὅμως ἀληθὲς ὅτι, ἀπέχων τις τῆς μονομαχίας διὰ τὴν ἀρετὴν, καθίσταται περιφρονητός. Ὁ δίκαιος, τοῦ ὁποίου ἐλόκληρος ὁ βίος ὑπῆρξεν ἀκηλίδωτος καὶ ὅστις οὐδὲν ἔδωκέ ποτε σημεῖον ἀνανδρίας, δὲν θὰ στέρῃ νὰ μολύνῃ τὰς χεῖράς του δι' αἵματος ἀνθρωπίνου, χωρὶς νὰ ἐλλατωθῇ διὰ τοῦτο ἡ τιμή καὶ ἡ ὑπόληψίς του. Πρόθυμος πάντοτε νὰ παρέχῃ ἐκδουλεύσεις εἰς τὴν πατρίδα, νὰ προστατεύῃ τὸν ἀδύνατον νὰ ἐκπληροῖ τὰ δυσκολώτερα καθήκοντα, νὰ ὑπερασπίζῃ μετὰ κινδύνου τῆς ζωῆς του ἐν πάσῃ περιστάσει δικαίᾳ καὶ ἐντίμῳ, πᾶν ὅ,τι εἶναι αὐτῷ ἀγαπητόν, ἔχει ἐν τοῖς τρόποις τὴν ἀλλόνητον ἐκείνην σταθερότητα, ἥτις ὑποτίθησι πάντοτε γενναιότητα ἀληθῆ. Ἔχων τὴν συνείδησιν καθαρὰν, βαίνει, τὴν ὁδὸν ἐπηρμένην ἔχων· οὔτε ζητεῖ, οὔτε φεύγει τὸν ἐχθρόν. Πᾶς τις βλέπει ὅτι δὲν φοβεῖται τόσον τὸν θάνατον, ὅσον τὸ ἔγκλημα. Κἂν δὲ ποταπαὶ προλήψεις ἐγερθῶσι πρὸς στιγμὴν κατ' αὐτοῦ, πᾶσαι αἱ ἡμέραι τοῦ ἐντίμου βίου αὐτοῦ ἀπωθοῦσι πᾶσαν μομφὴν, καὶ εἰς τρόπον ζωῆς τοσοῦτον πακεκτοῦ καὶ συνεπῆ πάντες κρίνουσι περὶ μιᾶς πράξεως ἐξ ὅλων τῶν ἄλλων;

» Ἠξεύρεις τί εἶναι τὸ καθιστῶν τὴν μετριοπάθειαν ταύτην δύσκολον εἰς τοὺς ἀνθρώπους; Εἶναι ἡ δυσκολία τοῦ διατηρῆσαι αὐτὴν πρεπόντως· ἡ ἀνάγκη τοῦ μὴ διαπράξαι εἰς τὸ μέλλον ἐπίφοβόν τινα πρᾶξιν. Διότι, ἐὰν ὁ φόβος τῆς ἁμαρτίας μὴ συγκρατῇ τινὰ ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιστάσει, πῶς θὰ πιστεύσῃ τις ὅτι συνεκράτησεν αὐτὸν ἐν τῇ πρώτῃ, ἐν ᾗ δύναται τις νὰ ὑποθέσῃ ἄλλον λόγον φυσικώτερον; Πάντες ἐνοοῦσιν εὐχερῶς ὅτι ἡ ἀποφυγὴ τῆς μονομαχίας δὲν προέρχεται ἐξ ἀρετῆς, ἀλλ' ἐκ δειλίας, καὶ εὐλόγως καταγελῶσι λεπτότητα συνειδήσεως, ἥτις ἀναφαίνεται μόνον ἐν τῷ κινδύνῳ. Δὲν ἔτυχε νὰ παρατηρήσῃς ὅτι οἱ ῥιψόκινδυνοι ἄνθρωποι, οἱ μετὰ τοσοῦτον εὐκολίας προκαλοῦντες τοὺς ἄλλους, εἶναι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, κάκιστοι ἄνθρωποι· οἱ ὁποῖοι, φοβούμενοι μὴ, ἡ πρὸς αὐτοὺς περιφρόνησις τῶν ἄλλων καταστῇ φανερά, προσπαθοῦσι νὰ καλύψωσι διὰ λόγων τιμῆς τὴν ἀτιμίαν ὁλοκλήρου τοῦ βίου αὐτῶν; εἶναι οἱ τοιοῦτοι ἄξιοι μιμήσεως;

» Ἄφες πάντας τούτους νὰ ἀλληλοκαμῶνται. Οὐδὲν ὑπάρχει ἧττον ὕντιμον τῆς τιμῆς τούτης, περὶ ἧς τοσοῦτον ποιοῦσι πάτεγον. Ἡ μονομαχία δὲν εἶναι, ἀλλ' ἡ συμβὸς παράλογος, παραποίησις τῆς ἀρετῆς, καλυπτουσῆς ὑπὸ τῶν μεγαλειοτέρων ἐγκλημάτων. Ἡ τιμὴ τοῦ ἔρυτος εὐγενοῦς ἰδέας δὲν εἶναι εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἄλλων· εἶναι ἐν τῇ ἰδέᾳ αὐτοῦ ἔρυτος καὶ οὐχὶ ἐν τῇ γνώμῃ τοῦ πλήθους. Δὲν προστατεύεται δὲ οὔτε διὰ τῆς μαχαίρας, οὔτε διὰ τῆς ἀσπίδος, ἀλλὰ διὰ βίου ἀκηράτου καὶ ἀμέμπτου· ὁ ἄνθρ δὲ ὅστος ἀπαιτεῖ ἀναμφιβόλως γενναιότητα καὶ θάρρος οὐχ ἧττον τοῦ ἐτέρου. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὁ γεναῖος περιφρονεῖ τὴν μονομαχίαν καὶ ὁ τίμιος βδελύσσεται αὐτήν.

» Θεωρῶ τὴν μονομαχίαν ὡς τὸν ἔσχατον τῆς ἀποκτηνώσεως βαθμόν, εἰς ὃν δύνασαι νὰ ῥιφῇ ἡ ἀνθρωπότης. Ἐκεῖνον δέ, ὅστις φαίδρὸς πορεύεται εἰς μονομαχίαν, ὡς ὑφρίον ἀγωνιζόμενον νὰ κατασπαρξῇ ἕτερον· καὶ ἐὰν μόνη εἰσέτι ἐν τῇ ψυχῇ τῶν μονομαχούντων λείψηκε τε τῆς φύσεως, θεωρῶ τὸν ἡττημένον ἀλεγώτερον ἄξιον οἴκτου ἢ τὸν νικητήν.»

ΘΩΜΑΣ ΚΟΥΚ.

(βιογραφία).

Γινώσκουσι πάντες τὸν διοργανωτὴν τῆς παγκοσμίου ὑπηρεσίας διὰ τελειδιώτας ἐν πᾶσι τοῖς κράτεσι τοῦ κόσμου τὸν Θωμᾶν Κοὺκ, ὅστις καὶ συνέστησε τὰ ἀπανταχοῦ σύρισκόμενα ὁμώνυμα πρακτορεῖα. Ὁ ἀρστήριος οὗτος ἀνήρ, ὅστις μόνος τὴν ἰδέαν αὐτοῦ τύχην ἐδημιούργησεν ἀπέθανεν ἐσχάτως (6/18 ἰουλίου) ἐν τῇ κατοικίᾳ αὐτοῦ ἐν Θόρνκροφτ τῆς Στοκγκαίκτ τοῦ Λεϊτσεστερ. Ἡ ἐν τῷ βίῳ ἐπιτυχία αὐτοῦ ὠφείλετο καθ' ὁλοκληρίαν εἰς τὴν ἀτρόμητον αὐτοῦ γεννιότητα καὶ ἐνεργητικότητα, ὑπὸ περιστάσεις λίαν ἀποθαρρυντικάς. Γεννηθεὶς τῇ 10/22 νοεμβρίου τοῦ 1808 ἐν Μελβούρνῳ τῆς Δερβυσϊάρ ἐξ ἀφανῶν γονέων ἐπάλαιε κατὰ τὰ πρῶτα τοῦ βίου ἔτη ἐρρωμενέστατα χάριν πορισμοῦ ἁπλῶς τῶν πρὸς τὴν ὕπαρξιν ἀναγκαίων. Τετραετὴς ἤδη ἦτο ὅτε ἀπέθανεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἐν ἡλικίᾳ δέκα μόνων ἐτῶν ἤρξατο κερδίζων τὸν ἄρτον δι' ὑπηρεσίας ἐν κήπῳ χωρίου ἐπ' ἀμοιβῇ μιᾶς πέννας, ἤτοι 20 παράδων καθ' ἡμέραν. Τῷ 1839, νυμφευθεὶς τὴν δεσποινίδα Μαίηνσον, θυγατέρα ἀγρότου τῆς Ρουτλάνδης, μετῴκισεν εἰς Μάρκετ Χαρμπορόυ, ὅπου, πρὸς τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτοῦ ἐν τῇ Βαπτιστικῇ Ἑταιρείᾳ διεξῆγε καὶ τὴν ἐργασίαν τοῦ τορνευτοῦ. Τῷ 1836 ἐγκρατέστατος γενόμενος, ἀπέβη ἔνθερμος τῆς ἐγκρατείας μεταρρυθμιστὴς καθ' ὅλον τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου. Πρωῒτερον ἤρξατο τῆς δημοσιεύσεως μηνιαίου περιοδικοῦ τοῦ Ἀγγελιαφόρου τῆς Ἐγκρατείας, οὗτινος ἦτο καὶ ἐκδότης. Τὸ περιοδικὸν τοῦτο ἐπηκολούθησεν ἕτερον, ἡ Ἀποθήκη ἐγκρατείας τῶν παίδων, τῷ 1840. Τῷ 1841 μεταβαίνων ἀπὸ Μάρκετ Χαρμπορόυ εἰς Λεϊτσεστερ ἵνα μετάσχῃ συνελεύσεώς τινος περὶ ἐγκρατείας, ἀνέγνω ἐν ἐφημερίδι ἔκθεσιν τῆς εἰς χρῆσιν παραδόσεως τμήματος τοῦ σιδηροδρόμου κομητειῶν τινων (Midland Counties) καὶ συνέλαβε τὴν ἰδέαν ὅτι τὸ νέον (τὸ διὰ σιδηροδρόμου δηλ.) μέσον πρὸς ταξείδιον ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιηθῇ ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ περὶ ἐγκρατείας κινήματος. Ἂν, ἐσκέφθη ὁ Κοὺκ, ἠδύνατο νὰ καταπεισθῇ ἡ σιδηροδρομικὴ ἑταιρεία νὰ θέσῃ εἰς κυκλοφορίαν ἰδιαιτέραν ἁμαξοστοιχίαν ἐκ Λεϊτσεστερ, πολλὰ πρόσωπα ἠδύναντο ν' ἀποτραπῶσι τῶν παρεκτροπῶν καὶ μεγάλα κρύναντο νὰ ἐπιτευχθῶσιν· ἀποτελέσματα. Ἀνέπτυξε λοιπὸν τὴν ἰδέαν ταύτην εἰς τοὺς φίλους αὐτοῦ καὶ συνεφώνησε μετὰ τῆς σιδηροδρομικῆς ἑταιρείας νὰ τεθῇ εἰς κυκλοφορίαν ἰδία ἁμαξοστοιχία εἰς Χαρμπορόυ τῇ 23/5 ἰουλίου 1841. Αὕτη ἡ πρώτη δημοσία ἀγγελθεῖσα σιδηροδρομικὴ ἁμαξοστοιχία πρὸς ἐκδρομὰς μετεκόμισεν οὐχὶ ὀλιγωτέρους τῶν 750 ταξειδιωτῶν, ἀντὶ ἑνὸς σελινίου ἕκαστον. Ἡ ἐπιτυχία τῆς ἐκδρομῆς ταύτης κατέπεισε τὸν Κοὺκ νὰ συνδυάσῃ τὴν ἐπιχείρησιν τοιούτων ἐκδρομῶν μετὰ τῆς ἐν τῇ ἐκτυπώσει βιβλίων καὶ λοιπῶν ἐργασίας αὐτοῦ ἐν Λεϊτσεστερ, ὅπου εἶχε μετοικήσει. Διωργάνωσε λοιπὸν ἐκδρομὰς εἰς Δέρβυ, Νοττιγκάμην καὶ Βιρμιγκάμην καὶ ἐπὶ τῇ τερατείᾳ ἀναπτύξει τῆς ἐργασίας ταύτης, καθ' ἣν κατὰ διαφόρους ἐκδρομὰς μετεκόμιζε 4—5000 ταξειδιωτῶν, συνῆψε τῷ 1841 διαρκεῖς συμφωνίας μετὰ τῆς σιδηροδρομικῆς ἑταιρείας τοῦ Midland Railway, δι' ὧν ὑπεχρεοῦτο αὕτη νὰ θέτῃ εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ ἁμαξοστοιχίας ὁσονεπιτάχιστα παρίστατο ἡ πρὸς τοῦτο ἀνάγκη, ἐκείνου προμηθεύοντος τοὺς ταξειδιώτας. Τὸ ἑπόμενον ἔτος ἡ ἐπιχείρησις ἐπεξετάθη εἰς Λιθερπούλην, τὴν Νῆσον τοῦ Ἀνθρώπου καὶ Δουβλῖνον. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην διωργάνωσε καὶ ἐκδρομὴν εἰς Σκωτίαν καὶ μετέγαγε 350 ταξειδιώτας ἐκ Λεϊτσεστερ καὶ Νοττιγκάμης εἰς Γλασκώβην, ὅπου τὰ μέλη τῆς ἐκδρομῆς ἐνθέρμου ἔτυχον δεξιώσεως. Κατόπιν ἐπηκολούθησαν ἐκδρομαὶ εἰς Ἰρλανδίαν ὑπὸ τὴν ἰδέαν αὐτοῦ ὁλόκληρον καὶ τῷ 1851 ὁ Κοὺκ μετέγαγε χιλιάδας λαοῦ εἰς τὴν Μεγάλην ἐν Κρύστ Πάλα ἔκθεσιν. Ἡ ἐργασία αὕτη ἤρξατο ἐξαπλουμένη κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις ἐν τε Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν Εὐρώπῃ. Ἡ φιλοδοξία ὅμως τοῦ Κοὺκ ἦτο ἡ διοργάνωσις ἐτησίας περιοδείας τῆς γῆς, ἣν καὶ ἐπιτυχῶς διεξήγαγεν. Πρώτην τοιαύτην περιοδείαν ἐξετέλεσε τῷ 1872, ὅτε αὐτὸς μετ' ἀνέκ συνοδῶν προέβη εἰς τὴν αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ κληθεῖσαν ἐξερευνητικὴν περιοδείαν. Ἡ περιοδεία αὕτη συνετελέσθη ἐντὸς 222 ἡμερῶν. Ὁ Κοὺκ ἀπεχώρησε τῆς ἑταιρίας τῷ 1878 καὶ ἡ ἐργασία ἐτέθη τότε ὑπὸ τὴν μόνην διεύθυνσιν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου Μ. Κοὺκ. Ἡ πεντηκοστὴ ἐπετηρὶς τῆς ἑταιρίας ἑορτάσθη διὰ συμποσίου ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ξενοδοχείῳ κατὰ ἰούλιον τοῦ παρελθόντος ἔτους. Κατὰ τὰ τελευταῖα τοῦ βίου αὐτοῦ ἔτη ὁ Κοὺκ ἔπαυε τύφλωσιν.

Ο ΡΑΨΩΔΟΣ.

Α'.

Καθ' ἑκάστην, πρὸς τὸ λυκόφως, ἤρχετο πρὸ τῶν παραθύρων τῆς οἰκίας μου, ὑπὸ τὸ φέγγος τοῦ φωταερίου, καὶ ἔψαλλεν. Ἔφερε παλαιὰν ρεδιγκόταν στιλβοῦσαν ἐνιαχοῦ ὡς ἐκ τῆς πολλῆς χρήσεως, περισκελίδα παλαιοῦ συρμοῦ καὶ ὑποδήματα παλαιὰ τετρυπημένα. Ἐπειδὴ πάντοτε εἶχεν ὑψωμένον τὸ ἐπανωφόριόν του, ἄγνωστον ἐὰν ἔφερε χιτῶνα. Παρὰ τὴν ἐλεεινὴν ταύτην περιβολὴν, ὁ ἄνθρωπος οὗτος διετήρει συμπαθῆ φυσιογνωμίαν. Ὁ μύσταξ αὐτοῦ ἦτο ξανθός, πάντοτε δὲ ἦτο ἐξυρισμένος τὸ πρόσωπον.

Οἱ πλανόδιοι ραψῳδοὶ περιέρχονται πάντοτε τὰς ὁδοὺς ἀνὰ δύο. Ἐκεῖνος περιήρχετο μόνος, ἔφερε δὲ πάντοτε μετ' αὐτοῦ τὴν βάρβιτόν του.

Τὸ πρόσωπόν του προέδιδε μεγάλην θλῖψιν, ἣν ἀπετύπου ἐν τῷ ᾠσματί του καὶ ἐν τῷ ἤχῳ τῆς βαρβίτου. Ἴσως δὲ τοῦτο κατέστησε τὸν ραψῳδὸν λίαν συμπαθῆ.

Καθ' ἑκάστην ἑσπέραν, ὅταν ὁ ραψῳδὸς ἔψαλλε, ἱστάμην παρὰ τὸ παράθυρον του καὶ ἠκροώμην, καίτοι πάντοτε τὰ αὐτὰ τεμάχια ἔπαιζεν. Ἐπὶ ἕνα περίπου μῆνα, καθ' ἑκάστην σχεδόν, τὸν ἔβλεπον. Ἀφεύκτως τὴν ὕπαρξιν τοῦ ραψῳδοῦ ἐτάκτετον θλίψεις καὶ λύπαι.

Ἡμέραν τινά, αἱ κινήσεις αὐτοῦ ἦσαν τεταραγμέναι, ὁ δὲ βηματισμὸς αὐτοῦ προέδιδεν ἀνησυχίαν. Ἀπὸ στιγμῶν εἰς στιγμὰς, μειδίαμα ἐπλανᾶτο ἐπὶ τῶν χειλέων του, ἀλλὰ τὸ μειδίαμα τοῦτο δὲν ἐδείκνυε χαρὰν. Ἐνέφαινε μᾶλλον πικρίαν καὶ εἰρωνείαν.

Μήπως δὲν εἶχε χρήματα ὅπως ἀγοράσῃ ἄλλα ᾄσματα; Ἐσπέραν τινὰ τοῦ σεπτεμβρίου ἐπανῆλθεν ἀλλὰ δὲν ἔψαλε πλέον. Ἔπαιζε μόνον διὰ τῆς βαρβίτου του. Ἀπὸ τῶν πρώτων τῆς βαρβίτου του ἤχων ἀνέκραξα καθ' ἑαυτόν:

— Εἶναι ἀληθῶς καλλιτέχνης ὁ δυστυχὴς οὗτος ἄνθρωπος!

Παρεκάθην. Οὐδέποτε ἤκουσα τὸ μουσικὸν τοῦτο τεμάχιον, ὅπερ μεγάλην ἐντύπωσιν μοι προὐξένησεν. Ἦτο θλιβερόν, θλιβερόν, ὡς εἶναι θλιβερὸν νὰ βλέπῃ τις τὰ φύλλα τῶν δένδρων καταπίπτοντα ὑπὸ τὸν ὁμιχλώδη οὐρανὸν τοῦ φθινοπώρου.

Ὁ μουσικὸς ἔρριψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω, τὸ δὲ βλέμμα του ἐφαίνετο ὅτι κάτι ἐζήτει ἐν τῷ ἀπείρῳ τοῦ οὐρανοῦ στερεώματι.

Ὅταν ἀπεπεράτωσε τὸ μουσικὸν τεμάχιον, αἱ χεῖρες του αὐτομάτως κατέπεσον ἐπὶ τοῦ σώματός του, καὶ ὑπὸ τὸ ἀμυδρὸν καὶ ὑποτρέμον φέγγος τοῦ φανοῦ τὸν εἶδον κλαίοντα.

Ἐξ αἰσθήματος συμπαθείας κινούμενος κατέβην εἰς τὴν ὁδὸν καὶ ἐπλησίασα τὸν δυστυχῆ μουσικόν.

— Τί ζητεῖτε; μοὶ ἠρώτησε, συναθροίζων τὰ χρήματα τὰ ὁποῖα τῷ εἶχον ῥίψει ἐκ τῶν παραθύρων.

Τῷ εἶπον ὅτι ἦμαν εἰς ἐκ τῶν τακτικῶν ἀκροατῶν του καὶ τῷ συνεχάρην διὰ τὴν τέχνην μεθ' ἧς ἔπαιζε τὸ μουσικὸν ἐκεῖνο τεμάχιον.

— Ἀ! εἶπε, τὸ ἠκούσατε; ἀλλ' ὄχι, μὴ μοὶ λέγετε ὅτι ἐπαίχθη καλά. Κακῶς ἐπαίχθη. Ἀ! ἐὰν ἠκούετε τὸ τεμάχιον τοῦτο παιζόμενον ὑπὸ τοῦ γερω-Δορμάν! Δάκρυα θὰ ἐχύνετε ἀκούοντες αὐτό, θὰ ἠσθάνεσθε τὴν καρδίαν σας δονουμένην ὡς δονοῦνται οἱ χορδαὶ τῆς βαρβίτου. Εἶναι τὸ ἀγαπητὸν τεμάχιον τῆς Λευκῆς, τῆς γυναικός μου. Ἐπιθυμεῖ πάντοτε νὰ παίζω τοῦτο, ἀλλὰ μοὶ εἶναι ἀδύνατον, παντελῶς ἀδύνατον νὰ τὸ ἀποδώσω ὅπως πρέπει, ὅπως τὸ αἰσθάνομαι, ὅπως τὸ ἔπαιζεν ὁ γέρω-Δορμάν, ὅπως τὸ ἠγάπα ἡ Λευκή.

Ἐνῷ συνωμιλοῦμεν, ἐκεῖνος εἶχε τοποθετήσει τὴν βάρβιτον καὶ τὸ δοξάριόν του καὶ ἀμφότεροι ἀνήλθομεν πρὸς τὴν Βελβίλ, ὅπου κατῴκει. Μοὶ ἐγνωστοποίησεν ὅτι ἦτο ἐμπορικὸς ὑπάλληλος καὶ ὅτι ἀπολέσας τὴν θέσιν του, ἀναγκάσθη νὰ περιέρχηται τὰς ὁδοὺς ὅπως κερδίζῃ τὰ διὰ τὴν σύζυγόν του καὶ δι' αὐτὸν ἀναγκαῖα.

— Εἰσθε καλλιτέχνης, τῷ εἶπον, καὶ δύνασθε...

— Δὲν δύναμαι νὰ κάμω τίποτε, τίποτε πλέον, μοὶ εἶπε μετὰ πικρίας. Εἶναι πολὺ ἀργά. Αἱ θλίψεις καὶ ἡ πτωχεία μὲ κατέστρεψαν. Ἄλλοτε ἔπαιζον εἰς τὰ θέατρα καὶ εἰς τὰς συναυλίας, ἀλλὰ τώρα...

Δὲν ἀπεπεράτωσε τὴν φράσιν του.

Ὅταν ἐφθάσαμεν πρὸ τῆς πενιχρᾶς κατοικίας του, τῷ ἠρώτησα τὸ ὄνομά του, καὶ ὑπεσχέθην ὅτι θὰ φροντίσω περὶ αὐτοῦ.

Ὠνομάζετο Παῦλος Ἀμαντιέ.

Τὰς ἀκολούθους ἡμέρας δὲν ἦλθεν, ὡς πάντοτε, ὑπὸ τὰ παράθυρά μου. Μήπως τῷ συνέβη ἀπευκταῖόν τι;

Ἑσπέραν τινὰ διηυθύνθην πρὸς τὴν Βελβίλ, ὅπως τῷ ἀναγγείλω ὅτι εὗρον δι' αὐτὸν θέσιν τινά.

Ἐφθασα εἰς τὴν κατοικίαν του, ἀνῆλθον τὴν κλίμακα ἥτις ἦγεν εἰς τὴν θύραν τῆς οἰκίας του καὶ ἔκρουσα τὴν ἠμπανικὴν θύραν, ἐφ' ἧς ἦτο προσκεκολλημένον ἐπισκεπτήριον. Οὐδεμία ἀπάντησις μοὶ ἐδόθη, ἀλλ' ἤκουσα τὴν βάρβιτον τοῦ Παύλου Ἀμαντιέ. Εἰσῆλθον.

Πλησίον τοῦ παραθύρου, μελανειμονῶν, τὴν κεφαλὴν ἔχων ἐστηριγμένην πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ τὸ βλέμμα προσηλωμένον ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ, ὁ Παῦλος ἔπαιζε τὴν βάρβιτόν του.

Ἐκ τοῦ δωματίου του διαπεραστικὴ ὀσμὴ ἀνεδίδετο, ὀσμὴ

παρομοία πρὸς τὴν ἐκ τῶν δωματίων ἐπιμελῶς ἀναδιδομένην. Τὸ πᾶν ἐν τῷ δωματίῳ ἦτο ἐν ἀταξίᾳ.

Ἐκ τοῦ κρότου τῶν βημάτων μου, ὁ Παῦλος Ἀμαντιὲ ἔπαυσε νὰ παίζῃ. Εἶτα, μόλις μὲ εἶδεν, ἐναπέθηκε τὴν βάρβιτον ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ ἦλθε πρὸς ἐμέ.

Οἱ ὀφθαλμοί του ἦσαν ἄγριοι, ἡ δὲ φυσιογνωμία προέδιδε μεγάλην θλῖψιν χαλάρωσιν.

— Ἡ Λευκὴ ἀπέθανεν! μοῦ εἶπε σείων τὴν κεφαλήν.

Καὶ κατέπεσε ἐπί τινος ἐδωλίου ἐπαναλαμβάνων: «Ἡ Λευκὴ ἀπέθανεν!». εἶτα δὲ προσέθηκε μὲ φωνὴν διακεκομμένην

— Εἶναι θλιβερὰ ἱστορία, θλιβερά. Θὰ σᾶς τὴν διηγηθῶ!

Β΄.

Ὁ Παῦλος νευρωδῶς καὶ μὲ δικκοπτομένην ἐνιαχοῦ φωνὴν ἐξακολούθησε:

— «Πρὸ πέντε ἐτῶν ἐγνώρισα ἐν τινι θεάτρῳ, τῆς ὀρχήστρας τοῦ ὁποίου ἀπετέλουν μέλος, γηραιὸν βαρβιτιστήν, τὸν ὁποῖον ἀπεκάλουν αὐτὸν γέρω-Δορμάν· ἔζη πάντοτε μετὰ τῆς θυγατρός του. Ὠνομάζετο Λευκὴ καὶ ἦτο πολὺ εὐειδής. Καίτοι μικρά, ἦτο πολὺ θελκτικὴ μὲ τὸ γλυκὺ ὠχρὸν αὐτῆς πρόσωπον, μὲ τὰς ὡραίας ξανθὰς κόμας της, μὲ τοὺς ἑλκυστικοὺς μεγάλους ὀφθαλμούς της.

»Τὴν ἠγάπων καὶ μὲ ἠγάπα.

»Ἦτο ὀρφανή. Ὁ γηραιὸς συνάδελφός μου ἦτο πάππος της. Ἐζήτησα τὴν χεῖρα τῆς νέας.

— »Ἡ Λευκὴ θὰ γίνῃ σύζυγός σου, μοῦ ἀπήντησεν ὁ γέρω-Δορμάν, ἀλλὰ μὲ μίαν συμφωνίαν, ὅτι θὰ ἐγκαταλίπῃς τὴν βάρβιτον. Κεβῶς βλέπεις, παιδί μου, ἡ τέχνη μου δὲν κάμνει παράδες. Πάντα ρτώχεια!

»Ἠρώτην τὴς νέας, κύριε. Ἐζήτησα θέσιν, εὗρον καὶ ἐνυμφεύθην τὴν Λευκήν.

»Τί εὐτυχὴς ἡμέρα ἦτο δι' ἐμὲ ἐκείνη καθ' ἣν ὡδήγουν τὴν νεαρὰν γυναῖκά μου εἰς τὴν πενιχρὰν κατοικίαν μου! Ἦτο ἡμέρα ἀνοίξεως καθ' ἣν ὁ ἥλιος μειδιῶν ἐχαιρέτα τὴν ἕνωσίν μας. Τὰ παιδία ἔπαιζον εἰς τὸ προαύλιον, αἱ δὲ γειτόνισσαι ἔψαλλον.

»Ἤμεθα εὐδαίμονες!

»Ὁ γέρω-Δορμὰν δὲν ἦτο ἁπλοῦς μουσικὸς ἐκτελεστής, ἐξ ἐκείνων τοὺς ὁποίους πολλάκις ἀπαντᾷ τις, ἀλλὰ καὶ καλλιτέχνης πρώτης τάξεως. δόκιμος μουσουργός, καθὼς ἔμαθον μετὰ τὸν γάμον μου. Ἀλλ' ἡ ζωή του ὑπῆρξε σειρὰ σκληρῶν δοκιμασιῶν. Ὑπέφερε καὶ μετ' αὐτοῦ ὑπέφερον καὶ οἱ συγγενεῖς του, οἵτινες ὑπέκειντο εἰς πολλὰς στερήσεις.

»Ἐγώ, διὰ νὰ μὴ καταδικασθῶμεν νὰ ζήσωμεν παρόμοιον βίον, ἠναγκάσθην διὰ παντὸς νὰ παραιτήσω τὴν τέχνην τοῦ μουσικοῦ.

»Ἤμεθα εὐτυχεῖς.... ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ εὐδαιμονία μας δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολύ. Ὁ πάππος τῆς Λευκῆς ἀπέθανεν. Ἡ Λευκὴ ἠσθένησεν. Στηθικὸν νόσημα ὑπέσκαπτε τὴν ὑγείαν της. Ἠναγκάσθη νὰ μένῃ κλινήρης, πρὸ τεσσάρων δὲ μηνῶν ἠναγκάσθην νὰ ἀναχωρήσω τῆς θέσεώς μου. Εἶχον χρήματά τινα. Ἐζήτησα νέαν θέσιν ἀλλὰ δὲν εὗρον. Ἔμεινα ἄνευ χρημάτων, ἓν πρὸς ἓν ἐπώλησα πάντα τὰ κοσμήματα τῆς γυναικός μου καὶ πάντα τὰ λοιπὰ πολύτιμα ἀντικείμενα ἐνεχυρίασα εἰς τὸ Mont-de-Piété. Τέλος, ἡμέραν τινά, οὐδὲ ἄλλο ἀντικείμενον ἔχον ποιόν τινα ἀξίαν ἀπέμεινε ἢ ἡ βάρβιτος τοῦ πάππου Δορμάν.

»Τότε ἀπεφάσισα νὰ ψάλλω ᾄσματα εἰς τὰς γωνίας τῶν ὁδῶν, παρὰ τὸν ὅρκον δὲ τὸν ὁποῖον ἔδωκα, ἠναγκάσθην νὰ ζῶ διὰ τῆς βαρβίτου τὴν ὁποίαν δὲν ἐδικαιούμην νὰ ἐγγίσω.

»Προχθές....»

Γ΄.

Ὁ Παῦλος Ἀμαντιὲ ἔστη ἐπὶ στιγμήν, ἠγέρθη, εἶτα δὲ ἐξηκολούθησε χαμηλότερον, διὰ φωνῆς μόλις ἀκουομένης.

—«Προχθές, ὅταν ἐπανέκαμψα εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἡ Λευκὴ ἠγέρθη καὶ ἐκάθησεν ἐπὶ τῆς κλίνης, παρακαλοῦσά με νὰ παίξω τὴν Μυσσωτίδα. Ἡ Λευκὴ ἐπεθύμει νὰ ἀκούσῃ τὸ διὰ βάρβιτον τεμάχιον τοῦτο τὸ ὁποῖον εἶχε συνθέσει ὁ πάππος της, τὸ τεμάχιον τοῦτο τὸ ὁποῖον ἐγὼ δὲν ἠδυνάμην νὰ παίξω καθὼς τὸ ἤνιοῦν.

» Ὑπὸ τὴν λάμψιν τῆς κανδήλας, ἡ Λευκὴ μοῦ ἐφάνη πελιδνοτέρα, καὶ σοβαρώτερον ἀσθενὴς ἢ κατὰ τὰς προηγουμένας ἡμέρας. Ἐμειδίασε καὶ μοῦ ἐδείκνυε τὰ ἀποχρωματισθέντα ὀδόντα της. Τὸ μειδίαμα τοῦτο μοῦ ἔπληξε τὴν καρδίαν.

» Ἔλαβον εἰς τὰς χεῖρας τὴν βάρβιτον καὶ ἤρχισα νὰ παίζω, ἀλλ' οἱ δάκτυλοί μου συνεσπῶντο ἐπὶ τῶν χορδῶν τῆς βαρβίτου. Ἤκουον τὴν ἀναπνοὴν τῆς Λευκῆς. Εὑρίσκετο ἐν ἀγωνίᾳ. Ἐνόησα ὅτι ἤθελε νὰ μὲ ἀφήσῃ μόνον.

» Λίγνης, ἔτεινε τὰς χεῖράς της πρὸς ἐμὲ καὶ μοῦ εἶπεν.

»—Παῦλε, Παῦλέ μου, θὰ ἀποθάνω χωρὶς νὰ τὸ ἀκούσω διὰ τελευταίαν φορά.

» Τότε ἠσθάνθην καρδιαχίν, ἡ δὲ καρδία μου ἔπαλλε σφοδρῶς, δὲν γνωρίζω δὲ τί κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὑπέφερα. Ἤρχισα αὖθις νὰ παίζω. Ὦ! τὴν φορὰν ἐκείνην, τὸ ἐπέτυχον, ἦτο ὅπως τὸ ἐνίοτε καὶ ἦτο ὡραῖον· ἀλλὰ δὲν ἤμην ἐγὼ ὅστις ἐδίνουν τὰς χορδάς, ἀλλὰ πνεῦμά τι ὅπερ εἰσέδυσεν ἐν ἐμοί—τὸ τοῦ πάππου της.

» Ἡ Λευκὴ διετέλει ἄναυδος, ἔχουσα ἀνοικτοὺς τοὺς μεγάλους ὀφθαλμούς της, εὐθεῖα, ἀκίνητος. Μόλις ἐτελείωσα τὸ τεμάχιον, ἀρῆκε παρατεταμένον ἀναστεναγμὸν καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου.

» Ἦτο νεκρά . . . .

» Ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἥτις ἔκειτο πλησίον τῆς κλίνης της, εὑρίσκοντο αἱ ἑξῆς λέξεις γεγραμμέναι διὰ μολυβδοκονδύλου ἐπὶ τεμαχίου χάρτου· «Ἐὰν θελήσῃς νὰ ἔλθω πλησίον σου, νὰ παίξῃς τὴν Μυσσωτίδα».

Σήμερον τὴν ἔθαψαν εἰς Σαίντ-Οὐέν. Πλησίον τῶν φρουρίων ἔπαιζεν ὀρχήστα, ἐδίδετο ἑορτή. Πανταχοῦ χαρὰ καὶ φαιδρότης· ὅταν ἡ νεκρικὴ πομπὴ ἐξεκίνησεν ἐντεῦθεν, τὰ πάντα περιῆς ἦσαν περίλυπα. Τὰ παιδία δὲν ἔπαιζον πλέον εἰς τὸ προαύλιον, αἱ νεάνιδες ἵστανντο ἐπὶ τῶν παραθύρων, ἀλλὰ δὲν ἔψαλλον πλέον. Ἡ οἰκία ἔκλαιεν!

» Ἰδού, κύριε, θὰ παίξω τὴν Μυσσωτίδα καὶ ἡ Λευκὴ θὰ ἔλθῃ, θὰ τὴν ἴδητε!»

Δ΄.

Ὁ Παῦλος Ἀμαντιὲ ἐπανέλαβε τὴν βάρβιτόν του.

Τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχων προσηλωμένους εἰς τὸν οὐρανόν, τὴν κεφαλὴν ἐρριμμένην πρὸς τὰ ὀπίσω, ἔπαιξε τὸ τεμάχιον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶχον ἀκούσει ἑσπέραν τινὰ ὑπὸ τὰ παράθυρα τῆς οἰκίας μου.

Ἦτο γλυκεῖα ἡ ἁρμονία, ὅταν δὲ οἱ ἦχοι διεχέοντο θλιβεροί, θλιβεροὶ ὡς ὅταν τὰ φύλλα τῶν δένδρων πίπτωσιν ὑπὸ τὸν ἀμυχλώδη οὐρανὸν τοῦ φθινοπώρου. ὁ μουσικὸς ἔρριψε τὴν βάρβιτον, ἔπεσεν εἰς τὰ γόνατα καὶ ἀνέκραξεν, ἔχων τὰς χεῖρας τεταμένας.

— Ὁ οὐρανὸς ἠνεῴχθη.... Ἰδοὺ ἡ Λευκή. Παρατηρήσατε, κύριε, παρατηρήσατε. Ἰδού, ἰδού αὐτή!»

Ἐνόησα. Ὁ Παῦλος Ἀμαντιὲ εἶχε παραφρονήσει!

Ο ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΝΕΟΛΟΓΟΥ.